FEDERAL ALMANYA: 2,50 DM
FRANSA: 7.-FF
BELÇİKA: 50.-BF
HOLLANDA: 3.-G
İNGİLTERE: 70 Pence
DANİMARKA: 10.-KRN
İSVEÇ: 8.-KRN
AVUSTURYA: 20 S
İSVİÇRE: 2,5 Sfr

Türkiye Postası

13. JANUAR 1984
NUMMER:22
15 GÜNLÜK GAZETE
Adres: Donau Str.1
1000 Berlin 44
Tel.: 030/624 60 92

Postvertriebsstück Gebühr bezahlt A1319D

Dikkat tehlike! Özal gözünü gurbetçilerin dövizlerine dikti

Özal hükümetinin ardarda açılan "paketleri"nde yurtdışındaki gurbetçi işçilerin tasarruflarını çekebilmek amacıyla bir dizi özendirici önlem var. Böylece Türkiye tekelci sermayesi ve parababaları, 1975'deki işçi şirketleri ve 1980'lerdeki Kastelli furyasından sonra yeni bir vurguna hazırlanıyorlar

'Genel Af' istemi kamuoyunda yaygınlık kazanınca, sıkıyönetim affin haberine bile yasak koydu

Hapisteki babaya mektup

Başbakan Özal, 7 Ocak günü yaptığı basın toplantısında af konusuna gazetecilerin sorusu üzerine değinmek zorunda kaldı ve "Genel af çıkarılabilmesi için önce Türkiye'nin siyasi ve iktisadi durumunun düzelmesi gerektiğini" söyleyerek affı bilinmeyen bir tarihe ertelemek istediklerini gösterdi

● Yazısı sayfa 3'de

Ford: Kaynayan kazan, kanayan yara

Arkadaşımız **Yücel Feyzioğlu**, ünlü **Ford** grevlerinden on yıl sonra bir kez daha ve gizlice **Ford** işletmelerine girdi ve işçi temsilciliği toplantısını izledi. Arkadaşımızın toplantı izlenimlerini aktardığı röportajda **Ford Imparatorluğu'nun**

"Türk-İş savaşkan bir örgüt haline getirilmelidir"
Kemal Daysal'la söyleşi
Sayfa 5'de

●

Türkiye'nin kültür yaşamında durum vahim!..
Sayfa 4'de

bir vurguna hazırlanıyorlar. Özellikle tasarruflara faizin dövizle ödenmesi vaadi çok tehlikeli görülüyor.

Yazısı sayfa 7'de

ğı röportajda **Ford İmparatorluğu'nun** Almanya'daki kalesinde yaklaşan sendikal savaşımın hedefleri de ortaya konuyor. Ayrıca **Ford'**un hâlâ kanayan bir yara, kanayan bir kazan olduğu bir kez daha kanıtlanıyor.

Yazısı sayfa 12-13'de

Batı Berlin Sınırdışı Tutukevi'nde 6 sığınmacı öldü (mü, öldürüldü mü?)

Sayfa 6'da

DKP'nin 7. Kongresi toplandı

Sayfa 7'de

Reagan UNESCO'ya niçin küstü?

Sayfa 8 'de

Turgut Özal'ın benimsediği "Friedman modeli" uygulandığı tüm ülkeleri batırdı

Özal, "model"in son aşamasına geçti

Turgut Özal hükümeti işbaşına gelir gelmez Türkiye'nin özellikle ekonomik yapısında, işbirlikçi oligarşinin çıkarları doğrultusunda oldukça köklü düzenlemelere girişti. Ardarda açılan paketlerle çok ciddi sonuçları olan bir dizi ekonomik karar alındı. Bütün bunlar, Turgut Özal'ın 24 Ocak 1980 günü uygulamasına başladığı ünlü "Friedman Modeli"**nin** üçüncü ve sonuncu aşaması **olarak değerlendiriliyor. Friedman modelinin uygulandığı tüm ülkelerde, örneğin Şili'de, Brezilya'da, Arjantin'de, Peru'da ülke ekonomileri battı, işbaşındaki diktatörler de ya devrildiler, yada çekilmek zorunda kaldılar. Bu bakımdan, Özal'ın Friedman modelinin son aşamasını uygulamaya sokmuş oluşu daha da önem kazanıyor.**

Yazıları sayfa 10 ve 11'de

Hangi aynaya bakmalı ?

Ahmet KARDAM

Dünya dönüyor. Döndükçe küçülüyor. Amerika kıtasına inecek uzay aracı Asya kıtası üzerinde frene basıyor. İşte bu kadar küçülmüş bir dünyadaki Türkiye'de olup bitenleri yalnızca Türkiye'ye bakarak açıklamaya çalışmak ne kadar gülünç! Hele Turgut Özal'ın uluslararası tekellerin azgelişmiş ülkeleri kendilerine bağlama politikalarının planlama merkezi olan Uluslararası Para Fonu'nun (IMF'nin) hazırladığı reçeteleri uygulamak üzere paket üzerine paket açtığı bir Türkiye'de...

Hiçbir ülke bir diğerinin kopyası değil. Ama hiç bir ülke de dünyada bir benzeri daha bulunmayan ve yalnızca kendine benzeyen biricik örnek değil. Günümüzde bir ülkede olup bitenleri anlamak ve açıklamak için gözler mutlaka o ülkenin dar sınırlarının ötesine çevrilebilmelidir.

Dünya kendimizi göreceğimiz aynalarla dolu. Özal Türkiyesi'ni anlamak ve geleceğini görmek için hangi aynaya bakmalı?

Bütün ülkelerin komünist ve işçi partilerinin 40 dilde yayınlanan **Barış ve Sosyalizm Sorunları** adlı ortak bir teorik dergileri var. Bu derginin geçtiğimiz Kasım ayında yayınlanan 11. sayısında **"Uluslararası Finans Kapitalin Kıskacındaki Latin Amerika"** başlıklı çok ilginç bir yazı yayınlandı. Latin Amerika'nın 12 ülkesinin komünist partilerinin temsilcilerinin Sovyet Bilim adamlarıyla birlikte yaptıkları sempozyumun bir özeti olan bu yazı Türkiye'nin son üç yılına ve bugüne kanımızca iyi ışık tutuyor.

Bu yazıda sözü edilen ve IMF reçetelerinin uygulandığı Latin Amerika ülkeleriyle Türkiye'deki gelişmeler arasındaki şaşırtıcı benzerlik elbette bir raslantıdan ibaret değil. Aradaki fark Türkiye'nin zaman bakımından biraz arkadan gidişi.

Latin Amerika aynasında ilk görülen manzara askersel ya da faşist diktatörlükler. Niçin? Çünkü Turgut Özal'ın daha 1980 yılında eline verilmiş olan reçetenin uygulanabilmesinin ilk koşulu: **Süngü zorudur.** Süngü zoru olmadan bu reçetede yazan zehirli hapları halka kabul ettirmek mümkün değil. Ve dahası, IMF reçetelerinin uygulandığı ülkelerde diktatörlük halkın ülke çapında direnişiyle yıkılmadan ya da çekip gitmek zorunda bırakılmadan demokrasinin eşiğine dahi gelindiği görülmüş değil.

IMF reçetelerinin yazarı uluslararası emperyalist tekeller, özellikle ABD tekelleri, bu reçeteyi uygulattıracakları ülkenin içinde kimlere, hangi toplumsal güçlere dayanıyorlar? Bu sorunun yanıtı da ilginç bir ortak nokta oluşturuyor. Buna basitçe **"Elbette ki yabancı sermayenin işbirlikçisi yerli büyük sermaye"** biçiminde yanıtlamak çoğu kez eksik ve yanıltıcı oluyor. **"İşbirliği"** küçük ve güçsüz de olsa öbür ortağın çıkarlarının da şu ya da bu ölçüde gözetilmesi demektir. Oysa IMF reçeteleri uluslararası tekellerin çıkarlarından başka birşeyi gözetmiyor. Tam bir nalıncı keseri. Bu keseri yiyen bütün ülkelerde yalnızca halk değil, o güne kadar yabancı sermayeyle işbirliği yapmış büyük yerli sermaye ve büyük toprak sahiplerinin bile bir kısmı yıkılıp gidiyor. İşte bu yüzden IMF politikaları, egemen sınıfların ancak çok küçük bir azınlığına dayanılarak yürütülebiliyor. Öyle bir azınlık ki, kendi çıkarları uluslararası tekellerin çıkarlarıyla tamı tamına çakışan bir oligarşi.

Onun için de, bu politikanın uygulayıcıları egemen sınıfın geniş kesimleriyle bağları olan klasik burjuva partileri değil de, doğrudan doğruya uluslararası sermayeye bağlı **"uzmanlar"** ve **"teknokratlar"** oluyor. Tıpkı Özal'ın kendisi ve kurduğu hükümet gibi... Ve bu hükümetler, iktidarın gerçek sahibi faşist ya da faşizan askersel diktatörlüklerin süngülerinden güç alarak ülke çıkarlarına taban tabana zıt, tam bir ihanet politikasının uygulayıcısı oluyorlar. Ülkeyi koskoca bir hapishaneye çevirirken ekonomiyi de tam bir iflasa sürüklüyorlar.

Evet, **"uluslararası finans kapitalin kıskacındaki Latin Amerika"**, Özal Türkiyesi'nin bir aynası. Ama henüz eksik bir aynası... Pinochet'in faşist diktatörlüğünü çatırdatan Şili halkının mücadelesi...Diktatörlerden mahkeme önünde hesap sormayı başarabilen Arjantin halkı... Bolivya ve Uruguay halkları... Türkiye'yi görmek için baktığımız Latin Amerika aynasında bu manzaraları da, halkın faşist diktatörlüğü ve Özal'ı durdurmak için giriştiği ulusal direnişi de görebilecek miyiz?

Bu sorunun yanıtını Türkiye'nin sol güçleri verecek.

Bedelli askerliği protestolar kampanya haline dönüştü

Federal Almanya'da düzenlenen irili ufaklı eylemlerle, askerlik çağındaki Türkiyeli genç emekçilerin birincil sorunu olan bedelli askerliğe karşı geniş kapsamlı bir kampanya başlatıldı. Tüm Federal Almanya düzeyinde yürütülen etkinliklerde gençler bedelin indirilmesini öneriyor ve bu amaçla örgütleniyorlar.

Yazısı sayfa 16'da

ŞU BİZİM TÜRKİYE

İçtiğin her kadehte

Yılbaşından bir gün önce sigaradan rakıya kadar tüm tekel maddelerine zam geldi. Zehiri şerbet diye yutturmakta iyice ustalaşan **"Başbakan"** Özal, tepki çekeceğini bildiği zammı sevimli gösterebilmek için **"Bu zamlardan elde edilen paralar toplu konut fonuna yatacak, konut fonunda kullanılacak"** dedi. Şimdi akşamcılar çoluk çocuğun rızkından biraz daha fazla kesmenin vicdan azabını hafifletmek, meyhaneciler ise müşterilerin içini rahat ettirmek için yeni bir slogan bulmuşlar. Içli **"arabesk"** bir şarkının ilk sözleri gibi başlıyor sloganları: **"Içtiğin her kadehte, yeni bir yuvanın harcı var"**... Özal milletin yuvasını yapmaya başlarken içkiciler de bu **"ulvi"** işe katkıda bulunuyorlar. Eminönü'ndeki Elvan Büfe'nin sahibi **"Abi, madem ki böyle önemli bir görevle karşı-karşıyayız, bence sigaraların üzerindeki** 'sigara sağlığa zararlıdır' **yazısını da sildirmek gerekir"** diyor.

Parası olan

Geçen haftalardan birinde, Balıkesirli Saim Karan Toto'dan 33 milyon lira kazandı. Karan birkaç gün önce evlenmek için bir kız istemiş ama **"kadrosuz memur, fakir"** diye istediği kızı vermemişlerdi. Toto talihlisi, **"Fakirim diye kızı vermeyenlere inat, şimdi başkasıyla evleneceğim, bu parayla gönlümün dilediğini alırım"** diyor. Doğrudur, Türkiye'de parası olan konuşur, hatta evlenebilir bile...

Halkçı Parti'nin namusu

Cunta'nın **"sol"** muhalefetle görevlendirdiği Halkçı Parti'nin önde gelen adlarından ve Ankara milletvekillerinden Neriman Elgin'in partiye ait paraları zimmetine geçirdiğini duymayan kalmadı. Parti içindeki düşmanları haberi basına uçurdular. Halkçı Parti Genel Başkanı Calp açıklama yapmak ve soruşturma komisyonunun konuya eğildiğini, suçlunun mutlaka cezalandırılacağını söylemek zorunda kaldı. Bu işler olurken, 6 Kasım dayandı. Neriman Elgin Ankara'dan milletvekili seçilip meclise girdi. Yerini biraz daha sağlamlaştırdı. Bu kadarla da kalmadı, **"yanlışlık oldu"** falan gibi dolandırıcıların yakalandıkları zaman söyledikleri sözlere de itibar etmeden, **"Beni suçlu çıkaracak olurlarsa öyle şeyler anlatırım ki ortalık birbirine girer"** tehdidini savurdu. Geçtiğimiz hafta, Halkçı Parti Yüksek Disiplin Kurulu, Neriman ağzını tutsun da kirli çamaşırlar ortaya dökülmesin diye, Elgin'i suçsuz ilan etti. Bu iş böylece kapanırken, yüzbinlerce lirayı **"deve"** yapan Neriman Elgin hem Parti'deki hem de Meclis'deki **"mümtaz"** yerini koruyor ve milletimize vekilliğe devam ediyor.

Yeni cezaevi yapımına kuvvet veriliyor

Adalet Bakanlığı'nın 1984 yılı bütçesindeki en büyük kalemlerinden birini yeni cezaevi yapımı için ayrılan ödenek oluşturuluyor. Yeni cezaevi yapımı için bütçeye tam 11 milyar 243 milyon lira ödenek kondu. Bu koca rakamın sadece 10 milyon lirası eski cezaevlerinin onarımı için kullanılacak. Yani toplam ödeneğin sadece **yüz binde 8'i** eski cezaevlerinin onarımı için; geri kalanı ise, yani 11 milyar 233 milyon lirası ise yeni cezaevi yapımına gidecekmiş. Nasıl da belli oluyor demokrasiye geçtiğimiz değil mi?

İşte bu da umut kuyruğu

Başbakan Özal "Türkiye'de artık kuyruk görülmeyecek" derken, özellikle Ankara, Istanbul İzmir gibi büyük kentlerde bu güne dek eşine benzerine rastlanmamış yeni bir kuyruk oluştu: Piyango bileti alma kuyruğu... *1984 Yılbaşı piyango biletleri, Türkiye'nin her yerinde iki katına, üç katına karaborsadan satıldı. Milli Piyango Genel Müdürü Kani Üner'in açıklamasına göre Yılbaşı piyangosunun bütün biletleri tükendi ve hasılat gerçek bir rekor oldu. Ankaralı Milli Piyango bayii Ali Haydar biletleri satarken şöyle bağırıyordu: "Bin liradan fazla bilet veremiyorum, maksat vatandaşın ümit ihtiyacı karşılansın!" Türkiye'de emekçi halkın işinin artık büsbütün umuda ve milli piyangoya kaldığının göstergesi, yılbaşı çekilişi için 13,5 milyon kişinin bilet alması...*

Gözünüzü toprak doyursun

Işveren Sendikaları Konfederasyonu Başkanlığı'na yeniden seçilen, işverenlerin duygu ve düşüncelerini **"kim ne der"** kuşkusu taşımadan açıkça söyleyivermekle ünlü Halit Narin, Turgut Özal'ın programını gördükten sonra, **"Programda hür teşebbüs ve İşverene yer verilmemiş. Hür teşebbüsü destekleyen bir yaklaşım yok"** dedi. Özal'ın programının, gelmiş geçmiş hükümet programları arasında, sermaye kesiminin en sadık ve tavizsiz programı olduğunu, bu kesimin basındaki, iş çevrelerindeki sözcüleri anlata anlata bitiremezlerken, Narin bey bu programı bile azımsıyor. Ne demeli! Gözünü toprak doyursun...

Direğin sivri ucu

Orta direğe mutluluk ve refah vaatleriyle sandıktan çıkan Turgut Özal ve takımının son paketlerinden biri de gübre zammıyla açıldı. Gübreye yüzde 65 zam yapıldı. Ardından gene seçim vaatleri içinde yer alan asgari ücretin vergi dışı bırakılması konusu da meclis komisyonunda sessizce reddedildi. Böylece orta direğin iki ana unsuru, işçiler ve köylüler Özal'dan nasiplendiler.

Kaça yenecek?

Istanbul su ürünleri satış halinde, yılbaşı günü **"böcek"** denilen bir çeşit istakoz 35 bin liradan satıldı. 35 bin liralık böceği lüks bir lokanta satın aldı. Balıkçılar ise kendi aralarında, 35 bin liraya alınan böceğin müşteriye kaça satılacağını, yani kaça yeneceğini tartışıp durdular. Şu sıralarda Istanbul'da kalkanın kilosu 1000 liradan, levreğin 2 bin liradan satılıyor. Adı **"Orta Direk"** konulan fakir fukara ise kilosu 10 liraya kadar düşüp kimi yerlerde denize dökülen hamsiyle yetiniyor ve hamsilere duacı oluyor.

Bu paketler bombalı paketten beter

İşçiye sıkı patrona ardına

Eğri oturup doğru

Gübre de zamdan nasibini aldı

Çiftçinin baş ihtiyaçlarından olan bazı kimyasal gübrelerin fiyatlarına yüzde 60 oranında zam yapıldı. Özal'ın küçük çiftçiye, orta köylüye hediyesi de bu zam oldu. Zam haberini alan köylüler kendi deyimleriyle "boka bile zam" yapan yeni Başbakan'ın seçim vaadlerini hatırlayıp gevrek gevrek gülüyorlar

İşçiye sıkı patrona ardına kadar açık

Türkiye'de kaçakçılıktan karaborsacılığa kadar herşey serbestleşiyor. Yeni hükümetin şakşakçıları **"büyük hürriyet"** döneminin geldiğini anlata anlata bitiremiyorlar. Patrona, sermayeye, zengine herşey serbest. Viskiler köşe bakkallarında, yabancı sigara sokaklarda serbestçe satılacak. Cebine yüzbinleri koyan döviz alıp yurtdışına çıkacak, isteyen istediği lüks arabayı getirip satacak... Ekonomide sermayeye herşey serbest de bir tek şey sıkı: Para politikası... Ama kime sıkı? İşte bir gazete haberi: **"Uygulanmakta olan sıkı para politikası, bazı kamu kuruluşlarında işçilerin 1983 ikramiyelerinin ikinci diliminin ödenmesini engelledi. 70 bin kadar işçiye Aralık ayında verilmesi gereken ikinci dilim ikramiyeleri, kazanılmış hak olduğu halde verilmedi. Ödenmeyen ikramiye toplamı, sadece Karayolları ve Devlet Su İşleri'nde 1 milyar 160 milyon lirayı buluyor."**

Eğri oturup doğru konuşalım

Şu günlerde Türkiye'de en çok kullanılan söz **"Orta Direk"** ...Özal, işçi, memur, köylü, zenaatkâr, dar gelirli, yoksul kesimler kendilerini ortada sayıp **"bizden altta olanlar da var, şükür halimize"** diyebilsinler diye **"orta sınıf"**, **"orta tabaka"** gibi kavramlardan bozma bir **"Orta Direk"** sözcüğü yarattı. Böylece en alt gelir grupları da **"Orta"** sayılarak **"imtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış bir kitle"** oluverdik. Bu kavram kargaşası arasında, sermaye kesiminin tanınmış adlarından İstanbul Sanayi Odası Meclis Başkanı İbrahim Bodur, **"orta direk"**ten ne anlaşılması gerektiğini pek güzel açıkladı. **"Orta Direk'in özü sanayici ve işadamıdır"** dedi. Doğru söze ne denir? Özal'ın müjdeler verdiği, kalkındıracağını söylediği **"Orta Direk"**, tam da bu değil mi?

paketten beter

Turgut Özal, bir süreden beri söz verdiği **"paket"**leri birbiri ardına açıp duruyor. Paketlerden neler çıkmadı neler! Zamlar mı istersiniz, davul tozu ve minare gölgesinden vaadler mi istersiniz, Türk parasının değerinin usul usul yeniden düşürülmesini mi istersiniz... Halk sıkı dursun: Gazetecilerin yazdığına göre yeni bir paket daha geliyor: Bu defa ev sahipleri kiracılara bir **"hediye"** paketi hazırlamışlar. Gecekondu semtlerindeki en düşük kiranın 15 bin lira olduğu Türkiye'de ev sahipleri yeni açıklanan faiz oranlarına göre bir durum değerlendirmesi yapıp, kiralarda en az yüzde 20 civarında bir zam yapma peşindeler. Bir zamanlar **"bombalı paket"**lerden korkulurdu, şimdiki paketler bombalıları da geçti.

Danışıklı dövüşün heyecanı olur mu?

Yeni hükümet programının Meclis'te görüşülmesi Cunta öncesi dönemlere hiç benzemedi. Söz alanlar **"ayıp olmasın"** diye konuşurken görüşmeleri izleyenler de kısa zamanda sıkılıp salondan ayrıldılar. Gazeteler **"Hükümet programı görüşmelerinin heyecansız geçtiğini"** bildiriyorlar. Bir sirkte hepsi aynı babanın oğlu üç kardeş arasındaki danışıklı dövüşte kardeşlerin kıran kırana vuruştukları ve her an gülmeye ve heyecanlanmaya hazır küçük çocuklar hariç müşterileri heyecanlandırmayı başardıkları nerede görülmüş?

Bey'e bir teşvik yap!

Hacı Ömer Sabancı Holding'in başı Sakıp Sabancı, Özal'ın programında yer alan geri kalmış bölgelerdeki yatırımlara teşvik uygulaması vaadinden sonra şöyle dedi: **"Devlet bana öyle bir teşvik uygulamalı ki, ben Adana'da yapmayı düşündüğüm yatırımı Muş'da yapayım!"** Bey'e bir teşvik yap! Vurgunu soygunu bol olsun!..

Bu insanlar donuyor

Erzurum-Kars yöresindeki büyük depremin üzerinden iki ay geçti. Çok nutuk atıldı, çok umut verildi. Şimdi ise, 11 aileye bir soba verip **"aranızda halledin"** denildiğinden tutun da, kurtların inmeye başladığına, çocukların donduğuna kadar, bölgeden çeşitli acı haberler geliyor.

Özal'ın Bakanı bölgeyi gezerken, **"Konutların tamamlanacağı sözünü veremem. Söz verir yapmazsam intihar ederim"** demiş. Aman Sayın Bakan sakın intihar etmesin! Nasıl olsa yakında bölgedekilerin tümü ölecek, eve falan da ihtiyaç kalmayacak.

"1984, refah yılı"

Başbakan Turgut Özal, ekonomide önemli değişiklikler yaptıktan sonra 1984 yılının refah yılı olacağını söyledi.

- Başbakan Özal, yayınladığı yeni yıl mesajında "1984 yılının milletimize refah yolunu açacağına olan inancımızı bir defa daha belirtiriz" dedi.
- **Diyarbakırlı falcı Gülizar Bacı (Güler), 1984'te Türkiye'de refah, Suriye'de çatışma gördüğünü, Humeyni'nin öleceğini söyledi.**

Özal'la Gülizar Bacı bir ağızdan konuştu

KAHVE FALINA BAKTI Diyarbakır'ın ünlü falcısı "Gülizar Bacı" da, 1984 yılının ilk aylarında fiyat artışı bekliyor. Genelde 1984 yılının refah yılı olacağını [illegible] (Foto: Hürriyet)

Biri falcı, öteki de yalancı

Büyük müjde

Gazeteler **"Amerikan sigarası ve viskisi bakkallara geliyor"** müjdesini veriyorlar. Her türlü lüks tüketim maddesine ithal izni veren yeni ithalat rejiminden sonra, mutlu azınlığın hiçbir zaman mahrum kalmadığı yabancı içki, sigara, kahve, parfüm, yabancı makyaj malzemesi gibi maddeler artık her köşe başı bakkalında bulunabilecek. Gerçekten, bir şişe viskiye, 5 bin 200 ile 10 bin lira arasında para verebileceklere, Marlboro'nun paketini 250 liradan alabilecek **"Orta Direk"**lere büyük müjde.

"Genel politik af" Çankaya'nın ve Mecliş'in kapılarına dayandı, kapıyı kırmak demokrasi güçlerinin savaşımına bağlı

Sıkıyönetim "Af"fın haberini bile yasakladı

● Başbakan Özal, 7 Ocak günü yaptığı basın toplantısında af konusuna gazetecilerin sorusu üzerine değinmek zorunda kaldı ve "Genel af çıkarılabilmesi için önce Türkiye'nin siyasi ve iktisadi durumunun düzelmesi gerektiğini" söyleyerek affı bilinmeyen bir tarihe ertelemek istediklerini gösterdi.

Başta **Cumhuriyet** gazetesi ve haftalık **Nokta** dergisi olmak üzere Türkiye'deki demokrat yayın organlarının büyüyen **"Genel politik af"** istemine sayfalarında geniş yer ayırmaları ve af konusunun her gün boyalı basının sayfalarına bile yansıması üzerine sıkıyönetim makamları gazeteleri uyararak af konusunu ele almaktan vazgeçmelerini bildirdi.

Basına sansür konmasına yol açan **"genel politik af"** istemiyle politik tutuklu ve hükümlülerin serbest bırakılmaları, devam etmekte olan mahkemelerin ve idam cezalarının durdurulması, yurttaşlıktan çıkarma kararlarının kaldırılması ve yurt dışına çıkmak zorunda bırakılmış olan binlerce politik göçmene özgürce Türkiye'ye dönme hakkının verilmesi isteniyor.

Bugüne kadar af konusunda görüş belirten Ana.P, HP ve MDP'den hiçbiri affi **"kader kurbanları"** dedikleri adi suçların dışına çıkarmadı. Özal'ın hükümet programında yer alan sözleri aynen tekrarlayan Adalet Bakanı, **"Şu anda hükümetin bir tasarısı yoktur, karar verilirse çalışmalara başlanır"** derken, Başbakan Özal 7 Ocak günü yaptığı basın toplantısında **"Geçmişin acı tecrübeleri hafızalardan henüz silinmedi. Adi suçlar için çok sık çıkarılan aflar adalet açısından ve caydırıcılık yönünden olumsuz etkiler yapmıştır"** diyerek **"kader kurbanlarının bile"** affından yana olmadığını söyledi. Aynı basın toplantısında Özal ayrıca, **"Af çok kompleks bir meseledir. Türkiye'nin siyasi ve iktisadi durumu ne kadar düzelirse, huzur ve barış ortamı ne kadar daha sağlıklı bir seviyeye ulaşırsa af konusu da bu gelişmeler doğrultusunda ele alınarak değerlendirilecektir"** dedi.

Cunta'nın kendilerine verdiği **"sol muhalefet"** görevi icabı affa **"çok taraftar"** olduklarını her fırsatta açıklayan Halkçı Parti, görüşünü, **"Eğer toplum affa ihtiyaç duyuyorsa, bunu toplumun temsilcileri olarak Meclis'e yansıtırız. Burada destek görürse yasalar değişir, af da gerçekleşir"** diyerek kaçak güreşle belirtti. Cuntanın partilerinden MDP'nin Genel Sekreteri Kasaroğlu ise, **"Her zaman söyledik, kader kurbanları için aftan yanayız"** diyerek **"politik affa"** karşı olduklarını belirtti.

Cunta'nın üç partisi dışında kalan Doğru Yol da affi **"kader kurbanları"** ile sınırladı ve **"eski siyasiler"** denilen 12 Eylül öncesi AP, CHP ve hatta MHP'lilere **"Affın kapsamı ve sınırını tayin Meclis'in işidir"** diyerek göz kırptı. SODEP'in görüşlerini dile getiren Attila Sav ise daha geniş bir siyasal aftan yana olduklarını belirtirken 1982 Anayasası'nın geniş bir affın önüne engeller çıkardığına işaret etti.

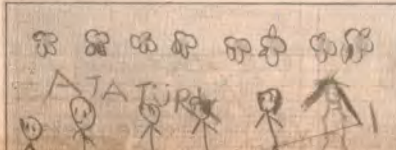
Gerici güçler af meselesini **"kader kurbanlarıyla"** sınırlamaya çalışırlar ya da tartışılmasını tümüyle engellemeye çalışırlarken, gazeteler birçok hukukçunun ve bilim adamının genel bir politik aftan yana oldukları yolundaki açıklamalarına geniş yer veriyorlar. 7 Ocak günü yapılan Ankara Barosu Genel Kurulu'nun açış konuşmasını yapan baro başkanı Muammer Aksoy da, işkencelerin engellenebilmesi için avukatların polis tarafından yapılan ilk sorgulama sırasında devreye girebilmeleri gerektiğini söylerken af konusuna da değinerek şöyle dedi: **"Bütün uygar ülkelerde yeni bir dönemin açıldığı zamanlarda özellikle siyasal suçlardan sanık ve hükümlü olanlar genel aftan yararlandırılırlar.**

Resmi rakamlara göre bile çeşitli hapishane ve tutukevlerinde 80 binin üzerinde tutuklu ve mahkumun bulunduğu, bunlardan 30 bin kadarının politik tutuklu olduğu, hapishanelerdeki koşulların dayanılmaz ölçüde ağır olduğunun resmi ağızlardan bile açıklandığı, bir hapishane yatağında iki, bazan da üç tutuklunun yattığı, 6 bin kişinin siyasal nedenlerle arandığı, binlerce kişinin yurdunu terketmek zorunda bırakıldığı, halen 4 bine yakın ölüm cezasının istendiği, kesinleşmiş ölüm cezalarının sayısının 214'ü bulduğu, son üç yılda 47 kişinin asıldığı Türkiye'de **"genel af"** istemi Çankaya'nın ve Meclis'in kapısına dayanmış durumda.

"Genel politik af" konusunun önümüzdeki günlerde faşist diktatörlüğe karşı yürütülen demokrasi savaşımının ana noktalarından biri haline geleceği bugünden görülüyor.

Çocuklar analarını babalarını istiyor!..

2-8 Ocak tarihli 45. sayısının kapağını "Yeni yılda beklenen müjde: Af" başlığı ile "Genel Politik Af" konusuna ayıran haftalık NOKTA dergisi, çocukların hapishanedeki anne ve babalarına yazdıkları mektuplardan örnekler yayınladı. Bazılarını aynen aktarıyoruz:

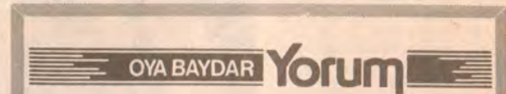

Bir saat sonra gelir misin?

Babacığım

Iyi misin babacığım. Ne zaman geleceksin? Neyle geleceksin? Otomobille mi, otobüsle mi, dolmuşla mı yoksa trenle mi? Canım babacığım. Ben asker olacağım. Savaş yapacağım. Düşman askerlerle. Canım babacığım. Kuvvetli babacığım. Yanaklarından öperim. Öpücük ver. Ne zaman gemim gelecek? Ne zaman kayığa bineceğiz? Nerede balıkçı arkadaşın. Motoru nerede balıkçı arkadaşının? Ne zaman iyileşeceksin? Ne zaman gelirsin? Bir saat sonra gelir misin?

Biz çok tiyatroya gittik. Pinokyo, Külkedisi. Külkedisinde bale vardı. Neyle gelirsen gel babacığım. Saçların uzadı mı? Iyileştin mi? O kadar. Bitti artık. Canım babacığım.

Analarımız ve "demokrasi"lerimiz üzerine

ARJANTİN'Lİ analarıı gördünüz mü? Ben televizyonda gördüm. Tıpkı bizim analarımıza benziyorlardı. Başlarında örtüleriyle; yanaklarından süzülen sessiz gözyaşlarıyla, hıçkırıklarıyla; umutsuz, kinli, acılı bakışlarıyla evlatlarını gelecek güzel günler uğruna yitirmiş tüm acılı analara benziyorlardı. Gözlerini yeni açılan toplu mezarlardan çıkan dağınık kemiklere dikmiş, acının taştan heykelleri gibi durup duruyorlardı, öylece. Arjantin cuntasının insanlık suçları bir bir ortaya çıkarılırken, onbinlerce Arjantinli **"kayıp"**ın üstüste gömüldükleri toplu mezarlar açılırken, **"belki bir gün döner"** umudunun mezara gömüldüğü yerde gördüm Arjantinli anaları. Yüzleri analarımızın yüzlerine benziyordu. Türk analarının, Kürt analarının yüzlerine. Evlatlarını zalimlere, haksızlara, sömürgenlere kurban veren tüm dünya analarının yüzleriydi yüzleri. Diyarbakır'da işkenceyle öldürülen Kürt Memo'nun anasının yüzüyle, şimdi toplu mezarlardan birinde bir kemik olan Pereyro'nun anasının yüzü aynıydı. Patricia'nın anacığının gözleri tıpkı Hayrullahoğlu'nun anacığının artık gözyaşını bile

"BABACIĞIM GEL"
Hapisteki babaya çocuğunun gönderdiği bir mektubun bir sayfası

Anneciğim seni çok özledim

Canım Anneciğim

Ben, babam, Ayşe abla pikniğe gittik. Çorabımızı çıkardık, suya girdik. Sonra arabaya bindik, denize girdik. Ben donla girdim. Sonra çıplak girdim. Sonra her kız evine gitti. Anneciğim seni çok özledim. Nasılsın, iyi misin? Okullar tatil olunca senin yanına geleceğim. O zaman bol bol seni öpeceğim. Sevgili anneciğim yanaklarından öper, boncuk boncuk gözlerinden tane tane öper, öper, öperim.

Ne zaman geleceksin?

Sevgili Babacığım

Ne zaman geleceksin? Yarın mı, sabah mı, yoksa biz uyuyup kalkınca mı geleceksin? Şekerli babacığım, balıklı babacığım. Hapiste kapalı babacığım. Sana çiçek göndereyim mi? Kitap göndereyim mi? Bir de sana sigara kibrit göndereyim mi? Yemek göndereyim mi?

Daha mektup bitmedi. Biz oynuyoruz. Akıllı oluyoruz. Bazen yaramaz, bazen uslu oluyoruz. Biz Ankara'ya gideceğiz. Sana sarılacağım. Güzel babacığım. Hiç, ben hiç eve gitmeyeceğim. Ben burada kalacağım. Denize gidelim mi? Hopla zıpla yapalım mı? Güle güle babacığım.

nın gözleri tıpkı Hayrullahoğlu'nun anacığının artık gözyaşını bile unutmuş gözleri gibiydi. Arjantinli anaları gördüm televizyonda. Belki oğullarına, kızlarına ait olan darmadağınık kemik yığınları başında...

ANALARIMIZ benziyor, **"demokrasiye geçiş"**lerimiz benzemiyor. Arjantin'de cuntanın yenilgisini izleyen seçimlerden sonra bir **burjuva demokrasisi**ne geçiş günleri yaşanıyor. Bizde ise, demokrasiye değil, **demokrasi kavramının ırzına** geçiliyor. Son günlerde yaratılan bunca toz dumanın, bunca şamatanın amacı, yığınların bu gerçeği farketmesini önlemek, en azından geciktirmek; demokrasiye geçiliyor yalanını içte ve dışta yaygınlaştırıp faşizmin sivil elbise altında yerleşip kurumlaşmasını, hatta- becerebilirse- kendisine bir kitle tabanı yaratmasını sağlamak...

ARJANTİN'DE cuntanın yıkılışı devrimle olamadı. Ama siyasal sınıfsal güç dengeleri, burjuva muhalefetinin önemli bir bölümünün burjuva demokrasisine sahip çıkışı, cunta sonrasında burjuva demokrasisine geçilmesi olanaklarını yarattı. Toplumun en hassas noktasının cuntanın zulümleri ve cunta döneminde ortadan yok olan, aslında cunta tarafından öldürülen onbinlerce **"kayıp"** olayı olduğunu bilen yeni Başkan, önceden pek tahmin edilemeyen bir cesaretle konuya eğildi. Toplu mezarların açılışında bizzat bulunup acılı topraklara ilk kazmayı o sapladı. Sembolik jestlerle de yetinmedi, cunta dönemi sorumlularını cinayetlerinden ve eylemlerinden yargılamaya girişti. Arjantin'de burjuva demokrasisinin sınırlarının nerede duracağı ve toplumsal sürecin burjuva demokrasisi sınırlarını aşarak bir devrime doğru gidip gidemeyeceği ayrı bir konu. Ama Arjantin'deki gelişmelerden çıkarılacak dersler var.

TÜRKİYE'DE şu hayasız **"demokrasiye geçiş"** yalanının ardına sığınılarak gerçekleştirilmeye çalışılan nedir? Bir **"genel af"**fın uygulama değil, tartışmasının bile ancak **"kader kurbanları"** ile sınırlı tutulduğu, onbinlerce siyasal tutuklunun ve 80 bini aşkın kişiyi içeren siyasal dava ve soruşturmaların bulunduğu Türkiye'de, bırakalım cuntadan hesap sorulmasını, 12 Eylül rejiminin bir nebze gevşetilmesi dahi sözkonusu değildir. Arjantin'de kaçacak delik arayan, çoğu tutuklanmış ve suçlu sandalyesine oturtulmuş olan cuntacılar, Türkiye'de sivil görünümlü iktidarın ardında ipleri oynatmaktadırlar.

ŞU günlerde, Türkiye demokrasi güçlerinin, Türkiyeli demokratların en önemli görevlerinden biri, her gün yeni haber ve şoklarla, şamata ve yalan propagandayla serseme çevrilmeye çalışılan geniş kitlelere **"demokrasiye geçiliyor"** yalanının içyüzünü açıklamak, **"demokrasiye"** değil, demokrasinin **"ırzına"** geçildiğini gösterebilmektir. Bu da sadece lafla, açıklamalarla, yazı çizilerle, konuşmalarla, ajitasyon ve propagandayla değil, aynı zamanda bugün Özal'da simgelenen rejimi yıpratacak eylemlerle, kitlesel istemler yükseltmekle, örneğin zamlara karşı protestolar örgütlemekle, siyasal tutuklulara özgürlük istemini kampanya haline getirmek, işçi sınıfının gücünü göstermesine katkıda bulunmakla olur.

KİTLELERDE kökleştirilmeye çalışılan Özal ve 6 Kasım'ın **"demokrasiye geçiş"** olduğu yanılgısı mutlaka dağıtılmalı, 12 Eylül 1980'de cunta neden iktidarı gaspettiyse 1983 Kasım'ında Özal'ın aynı neden ve amaçlarla **"iktidar edildiği"** anlatılabilmeli, ikisinin de ortak efendisinin gerici emperyalist çevreler ve işbirlikçi oligarşi olduğu **basit** gerçeği unutulmamalı ve unutturulmamalıdır.

Diyarbakır'da koğuşların suları kesildi, havalandırma yasaklandı

Sıkıyönetim cezaevlerinde direnişler yeniden başladı

- **Diyarbakır cezaevindeki tutukluların Eylül ayındaki açlık grevi sonucunda kazandıkları hakları geri alındı.**

Diyarbakır cezaevindeki tutuklular 3 Ocak günü yapılan **"görüş"** sırasında ziyaretlerine gelen yakınlarına Eylül ayındaki açlık grevleri sonucunda elde ettikleri hakların hepsinin 26 Aralık gününden beri geri alındığını ve bu yüzden yeniden direnişe geçmek zorunda kaldıklarını açıkladılar. Tutukluların yaptıkları açıklamada, kendilerine her sabah eskiden olduğu gibi askeri eğitim yaptırılmak ve Atatürk'ün söylevinin ezberletilmek istendiğini, ayrıca kalem ve kağıt verilmesi, avukatların kendilerine ilettikleri savunmalara ilişkin belgelerin verilmediğini söylediler. Tutuklular askeri eğitimi kabul etmedikleri için işkence ve baskı yeniden başlamış durumda. Bu arada koğuşların suları da kesilerek, havalandırma ve cezaevi kantininden alış-veriş yasaklanmış bulunuyor.

Tutukluların görüşme sırasında yakınlarına bu açıklamayı yapmaları üzerine orada hazır bulunan askerler tutuklulara saldırdı ve yakınları zorla dışarıya çıkartılarak görüşme kesildi.

Diyarbakır cezaevinde direnişin yeniden başlamasıyla görülmekte olan davalara tutuklular getirilmiyor. 4 ve 5 Ocak günleri yapılması gereken **Kawa ve Tikko** duruşmalarına hiçbir tutuklu sanık gelmeyince duruşmalar başka güne ertelendi.

6 Ocak günü görüşme günü olduğu ve ziyaretçiler hapishaneye alındığı halde görüş yerine hiçbir tutuklu gelmedi. Bu sırada cezaevinin D-Bloku'nun dışarıya bakan pencerelerinden tutuklular bağırarak kendilerine işkence yapıldığını, bir tutuklunun öldüğünü, çok sayıda yaralı olduğunu haykırdılar. Bu olaydan yarım saat sonra cezaevinden kentin çok uzak semtlerinden bile görülebilecek şekilde dumanlar yükselmeye başladı. Kentte büyük heyecan yaratan bu yangın üzerine cezaevinin etrafına 5 bin kişi toplandı. Sıkıyönetim komutanlığı cezaevindeki 2 koğuşta yangın çıktığını açıklamakla yetinirken, o gün duruşmalara yalnızca üç kişi getirildi ve cezaevinde olup bitenlerin kamuoyuna yansıtılmasını engellemek amacıyla duruşma salonuna ne avukatlar ne de dinleyiciler alındı.

Mamak ve Metris cezaevlerinde

Ankara'dan gelen haberlerde Mamak askeri cezaevinde de direniş olduğu ve bu direnişi kırmak için tutuklulara baskı ve işkence yapıldığı bildiriliyor. 4 Ocak günü Mamak cezaevi önünde toplanan tutuklu yakınları cezaevindeki koşulları protesto etmişler ve 5 Ocak günü de hapishanedeki baskıların durdurulması ve tutukluların bizzat dinlenmesi için Başbakan'la görüşme talebinde bulunmuş, fakat bu başvuruları Turgut Özal tarafından reddedilmişti .

Öte yandan Istanbul'dan gelen haberlerde kesin olmamakla birlikte, Metris cezaevinde de tutukluların hapishane koşullarını protesto etmek üzere direniş başlattıkları bildiriliyor.

Engelleme çabaları sonuç vermeyince, genel seçim öncesinde Cunta partilerini ateş bastı

Yerel seçimler Mart sonunda ve SODEP ile DYP de katılıyorlar

Dışa karşı "demokrasi oyununu" sürdürmek, içeride ise yığınlara "demokratik" görünmek zorunda kalan Kenan Evren, Özal'a yerel seçimler konusunda tükürdüğünü yalattı.

"Yerel seçimleri Haziran'dan önce yapmayı düşünüyoruz. İsteyen parti katılır, isteyen katılmaz. Ağustos'tan beri neredeydi bu partiler? Kongrelerini yapsalardı. Biz bu partilerle siyasi rakibiz. Bir siyasi partinin rakibine yardım ettiği nerede görülmüş?"

Bu sözleri 4 Ocak günü, Başbakan Turgut Özal söylüyordu. 5 Ocak'ta Özal, Cuntabaşı Evren ile görüştü. Sonra herşey yıldırım hızıyla gelişti. Özal, Evren'in yanından ayrılırken Anavatan Partisi'nin, İçişleri Komisyonu'na götüreceği yasa tasarısı ve yerel seçimlerin kaderi belli olmuştu: Yerel seçimler 25 Mart'ta yapılacak; SODEP, Doğru Yol ve Refah Partileri de bu seçimlere katılabileceklerdi.

Türkiye siyasal ortamında Doğru Yol ve SODEP'in yerel seçimlere de katılmalarının engelleneceği görüşü yaygındı. Özal'ın bir gün önceki konuşması, bu konudaki endişeleri pekiştiriyordu. Daha önce Anayasa Mahkemesi ve Yüksek Seçim Kurulu başkanları, Siyasal Partiler Yasası'nda yer alan seçimlere katılabilmek için, seçimlerden altı ay önce, 34 ilde kuruluşunu tamamlamış ve genel kurulunu yapmış olma koşulunun **"dar bir yorumunun"** anti-demokratik olacağı ve önümüzdeki yerel seçimlere parlamento dışı partilerin de katılmaları gerektiği yolunda görüş belirtmişlerdi. Özal özellikle Doğru Yol'un ve doğal olarak da SODEP'in seçimlere katılmalarına hiç de gönüllü olmadığını belli etmişti. Siyasi rakiplere yardımın sözkonusu olmadığını açıklamıştı. Bu yüzden, Meclis'ten yıldırım hızı ile geçen yeni yerel seçimler yasası şaşkınlık uyandırdı.

ERDAL İNÖNÜ ve YILDIRIM AVCI

SODEP ve Doğru Yol Partisi'nin yerel seçimlerde önlerinin açılması Çankaya'da Evren ile Özal arasında, kapalı kapılar ardında sürdürülen pazarlıklardan sonra mümkün oldu. Özal'ın daha sonra yaptığı "şaka yaptık" açıklaması kimseleri inandıramadı. Şimdi SODEP ve Doğru Yol'un çok kısa süre içinde 500'ü aşkın yörede seçime hazırlanmaları gerek

Yerel seçimler konusu **"ekonomi"** alanı hariç Türkiye'de gerçek egemenliğin cunta ve başında olmayı sürdürdüğünü bir kez daha gösterdi. Evren seçimlere Doğru Yol'un girmesinden hiç hoşlanmayan Özal'a, gerek dışa karşı demokrasi oyununu sürdürmek, gerekse içerde demokrasi isteyen yığınlara demokratik görünmek zorunluğunu anlatmıştı. Buna karşılık Özal'a da önemli bir taviz verilmiş ve Haziran'da yapılması beklenen yerel seçimler Mart'a alınmıştı. Böylece Özal yapacağı yeni zamlarla, açacağı yeni paketlerle bıçağı kemiğe dayandırmadan, yani büsbütün yıpranmadan seçimlere gidilecek; öte yandan Doğru Yol ve SODEP'e seçim hazırlıkları için çok kısa bir süre bırakılarak başarıları bir ölçüde engellenecekti.

Öfkelenen küçük yalancılar

SODEP ve Doğru Yol'un da katılabileceği yerel seçimlerin Mart ayında yapılması kararı, Meclis dışında kalan partilerde, özellikle bu seçimleri gerçek kitle güçlerinin göstergesi haline getirmeye hazırlanan SODEP ve Doğru Yol çevrelerinde tatlı bir şaşkınlık yaratırken, Halkçı Parti ve MDP öfkeden kıvranıyorlardı. Bunlar yasanın görüşülmesi ve oylanması sırasında salonu terkederek protestolarını belirttiler. Ama yasa yine de çoğunluğa sahip ANAP'ın oylarıyla kabul edildi. Daha sonra MDP ve HP başkanları, verdikleri öfkeli demeçlerle yerel seçimlere ilişkin yasanın, Anayasa'ya aykırılığını bile ilan ettiler. Oysa daha bir gün öncesine kadar gerek HP, gerek MDP **"demokrasi"**'yi savunmakta mangalda kül bırakmıyorlar **"bütün partilerin seçime katılabilmeleri için elimizden geleni sonuna kadar yapacağız"** diyorlardı. Özal'a **"laf muhalefeti"** yaparak aldığı oyları korumaya çalışan Halkçı Parti Başkanı Calp yine kuru sıkı atıyor **"Diğer partilerin seçime girmesi için elimizden geleni yaparız. Sert çıkacağız"** diyordu. Oysa kısa süre önce Calp'ın, yerel seçimlerin de üç parti ile yapılması gerektiğini söylediği unutulmamıştı. Bu yalancı fırıldaklar, yerel seçimlere tüm partilerin girmesi ANAP oyları ile kabul edildikten sonra gerçek kimliklerini bir kere daha gösterdiler ve mızıkçılığa başladılar. Aslında **"Her parti seçime girsin"** derken öyle bir yasayı, ANAP'ın çıkartmayacağına güvenmişler ve demokrasiyi savunur görünerek seçime zaten katılmayacak partilerin tabanlarına şirin görünmek için desteksiz atışa geçmişler sonunda silah beklenmedik bir yerden, Çankaya'dan geri tepmişti.

Yerel seçimler neden önem kazandı?

Yerel seçimler parlamentonun yapısında değişiklik yaratmayacak.

Yerel seçimlerin önemi, 6 Kasım'da genel seçimlere katılmalarına izin verilmeyen Doğru Yol ile SODEP'in bu seçimlerde bugünkü parlamentoyu dolduran ANAP, HP ve MDP'den daha fazla oy alma ihtimalleridir. Böyle bir durumda bugünkü parlamentonun meşruluğu bizzat rejime sahip çıkan partiler arasında bile tartışmalı hale gelecek ve **"erken seçim"** tartışmalarını alevlendirecektir. Doğru Yol ile SODEP hedeflerinin bu olduğunu saklamıyorlar. Kısacası, yerel seçimler ülkedeki politik istikrarsızlığın daha da büyümesine yol açabilir.

SADDAM HÜSEYİN
Bağdat'ta bir diktatör

Irak'ta Kürtlere özerklik masalı kimseyi kandıramadı

Geçtiğimiz günlerde Irak Kürdistanı'ndaki Kürtlere özerklik tanındığına ilişkin Bağdat kaynaklı haber Batı Avrupa kamuoyunda yayıldı ama beklenen ilgiyi bulmadı. Özellikle Kürtler arasında, haber daha çok **"bir alay konusu"** olarak ele alındı. Irak-Iran savaşından dolayı başı sıkışık olan Saddam Hüseyin'in, Kürt demokratik hareketinde ciddi bir temsil yeteneği taşımayan **Celal Talabani** ile anlaşarak ilan ettiği özerklik masalı kimseyi kandıramazken, Kürt kaynakları, gerici Bağdat rejiminin bu manevra ile **Mesut Barzani** önderliğindeki **KDP** (Kürdistan Demokratik Partisi) ile halen Saddam rejimine karşı savaşmak üzere merkezini ve karargahını Irak Kürdistanı'na taşımış olan **Irak Komünist Partisi**'ne yönelik siyasal bir saldırı hedeflediğini belirtiyorlar.

1963'den bu yana Baas Partisi iktidarının Kürtlere tanıdığı altıncı **"özerklikle"** karşı karşıya olduğumuzu ileri süren Kürt örgütleri sözcüleri, **"Baas, Kürt demokratik hareketini temsil eden gerçek güçlerle masaya oturmadıkça, yedinci, sekizinci, dokuzuncu özerklik haberlerini de okuyacağız"** diyorlar.

Aydınlar ve yazarlar ya mahkemede ya hapishanede, TRT'de film, TDK'da kitap yakıyorlar, kültürel yaşamda "arabesk" iktidara geldi...

Türkiye'nin kültür yaşamında durum vahim!..

Türkiye'de 12 Eylül öncesinde baskıları onbinleri aşmış, yüzbine ulaşmış çok değerli kitapların yayınlandığını, yetersiz de kalsa canlı bir yayın hayatının bulunduğunu; ve en önemlisi de, işin kitap sayısı ve okumakla bitmediğini, düşünce ve yayın özgürlüğü olmadan **"Oku"** kampanyasının hedefine ulaşsa bile eninde sonunda boyalı basına çok tiraj sağlamak, fotoromancılığı veya içeriksiz, yoz, apolitik yayınları kamçılamaktan öteye geçmeyeceğini unutmuş görünüyor.

Türkiye'de 5 Aralıktan beri Gazeteciler Cemiyeti'nin başlattığı **"Oku"** kampanyası sürüyor. Tüm gazeteler, kampanyanın duyuruları, ilanlarıyla dolu. Duyurularda Türkiye'nin en az kitap ve gazete okunan ülkelerden biri olduğu, her eve bir gazete girmesinin hedeflendiği ve benzeri cümleler, istemler yer alıyor. Kampanyayı Gazeteciler Cemiyeti Başkanı, Hürriyet Gazetesi'nin eski Genel Yayın Müdürü Nezih Demirkent yürütüyor. Demirkent'in kendi ağzından aynen aktaracak olursak **"Kültür ve Yayın hayatımızda durum vahimdir. Önlem alınmazsa daha da vahim hale gelebilir."**

Gazeteciler Cemiyeti Başkanı'nın vahim gördüğü durum, kendisiyle yapılan bir konuşmaya verdiği cevaplardan anlaşıldığına göre, tirajların düşüklüğü, bir kitabın ortalama 5 bin satması, her 22 kişiden ancak birinin 12 Eylül öncesinde gazete veya kitap okuması. Demirkent asıl vahim olan noktaya değinmiyor.

Okuyalım ama nasıl?..

Türkiye'de kültür ve yayın hayatında durum gerçekten vahim ve her gün biraz daha kötüleşiyor. 12 Eylül'den bu yana toplatılan, yasaklanan kitap sayısı rekor düzeylere ulaşırken, bir de görünmeyen yasaklar, yayınevlerinin korku ve kuşku yüzünden ciddi içerikli yapıtlara yönelememeleri sorunu var. Dahası, kitap maliyetleri , gazete ve kitap fiyatları... Ekmek derdine düşmüş kişiler tanesi 300-500 liraya satılan birkaç yüz sayfalık kitaplar bir yana, tanesi 40 liraya, yani birbuçuk ekmek fiyatına satılan gazeteleri bile isteseler de, özleseler de alamıyorlar. Ve 12 Eylül'den bu yana, Türkiye'de, sağından en soluna kadar, cezaevine, tutukevine, mahkemeye düşmemiş yazar, yazıişleri müdürü, aydın, sanatçı kalmadığı gerçeği unutulmamalı. Bir de basın yasasından sinema sansür yasasına kadar kültür ve sanat hayatını kökünden baltalayan faşist özlü yasalar var. Gazeteciler Cemiyeti başkanına sormak gerek: **"OKUYALIM AMA NASIL OKUYACAĞIMIZI DA DEYİVER HELE..."**

Kültür hayatımızın perişanlığını ve 12 Eylül rejiminin yaptığı tahribatı en iyi yansıtan örnek, kuşkusuz, Cunta'nın TRT Genel Müdürü Macit Akman'ın, TRT için, 40 milyon lira maliyetle çevrilmiş ve 12 Eylülcüler tarafından sakıncalı bulunmuş, Kemal Tahir'in Yorgun Savaşçı romanından yapılan aynı adlı televizyon filmini cayır cayır yaktığını iftiharla ilan etmesi.

Film yakan ve bununla iftihar eden TRT Genel Müdürü

Bu eşi benzeri görülmemiş film yakma olayının yankı ve tartışmaları Türkiye'de toz duman arasında da olsa sürüp gidiyor. Macit Akman, filmi yüksek yerlerdeki kişilerin emriyle yaktığını açıkladı. Bazı çevreler bir TRT Genel Müdürü'nün, TRT'ye 40 milyona malolmuş bir filmi acımadan, utanmadan, korkmadan yakması olayının üstüne gittiler. Özellikle filmin yapımcısı Halit Refiğ **"hayatta olduğum sürece bu işin hesabının sorulması için çalışacağım"** diyerek savaşa atıldı. Ardından Akman, **"filmi yaktık ama kararı devlet vermişti, çünkü Sinema-TV Enstitüsü Müdürü Sami Şekeroğlu'ndan filmin kaçırılacağı yolunda bir ihbar geldi. Başka ellere geçip ortaya çıkmasın diye yakmak zorunda kaldık"** dedi. Oysa Şekeroğlu, böyle bir ihbarı filmin kurgusu sırasında duyduğunu ve ilettiğini, amacının bu kadar paraya malolan bir yapıtın zarar görmesini engellemek olduğunu, yakma işinin bu ihbarla hiçbir ilgili olamayacağını ileri sürüyor.

Cuntanın TRT Genel Müdürü'nün hakkı vardı. Emir **"devlet"**ten, büyük yerden gelmişti. Filmi yakıp yoketme emrini veren bizzat cuntanın Başbakanı Ulusu idi. Ulusu filmi incelettikten ve de inceledikten sonra, Kurtuluş Savaşı'nı çarpıttığı ve fevkalade sakıncalı olduğu kanısına vararak yakılmasını istemişti.

Bir televizyon filminin cayır cayır yakılması olayının şokundan kendilerini kurtaramayanlar, Türk Dil ve Türk Tarih Kurumları cuntanın hışmına uğradıktan sonra yerine kurulan güdümlü ve bağımlı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun başına atanan paşa emeklisi Suat Ilhan'ın açıklaması karşısında bir kez daha dehşete kapıldılar. Akademi Başkanı, hakkında çıkarılan bazı söylentilere cevap olarak, Türk Dil ve Türk Tarih Kurumları kitaplık ve arşivlerindeki bazı kitapların yakılması isteğine kendisinin karşı çıktığını, bu kitapların kendisi sayesinde alevlerden kurtulduğunu övünerek anlatıyordu. Hoşuna gitmeyeni ortadan kaldırma yöntemini seçmiş olan Cunta yetkilileri kitaplar için de idam fermanları imzalamışlar ve film yakma modası kitaplara da sıçramıştı.

Kültür ürünlerini yakma modası yaygınlaşıyor

Bu türden **"toplu imha"** olayları başka nerelerde yapıldı, yakılan, ortadan kaldırılan kültür ürünleri, belgeler, neler, henüz tümü bilinmiyor. Ancak **"yakma"** emir ve operasyonlarının TRT ve Türk Dil ve Türk Tarih Kurumları'yla sınırlı olmadığı da açık.

Örneğin, yetkili görgü tanıklarının verdikleri bilgilere göre Boğaziçi ve Istanbul Üniversiteleri kitaplıklarında bulunan 1914-1918 dönemi belgelerindeki Ermenilerle ilgili bilgilerin yok edilmesi için, döneme ilişkin tüm belgeler de üniformalı albayların gözetiminde üniversitelerin kalorifer kazanlarında yaktırıldı. Aynı işlemin Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde daha geniş çapta uygulandığı da biliniyor.

Olayın aslı ne olursa olsun ve bunca gelişme ve toz duman arasında ne kadar önemsiz görünürse görünsün, ortada **"Kültürümüzün durumu vahim"** yargısını doğrulayan yüz kızartıcı ve eşine benzerine rastlanmayacak bir durum var. Ama işin sorumlusuna **"ne yaptın?"** diye soran bile yok. Zaten filmi cayır cayır yakan kişi de emri **"Devlet"**ten aldığını söylüyor ve yaptığı işle iftihar ediyor. Faşizmin devletinin kültür koruyuculuğu böyle oluyor.

DİSK Yürütme Kurulu üyesi Kemal Daysal sorularımızı yanıtladı

Türk-İş savaşkan bir sendikal örgüt haline getirilmelidir

Türkiye işçi sınıfı 1984 yılına sendikal dağınıklık içinde giriyor. Öte yandan faşizmin her türlü ekonomik, sendikal, siyasal savaşım olanaklarını süngü zoruyla yok ettiği bir ortamda yeni anti-demokratik iş yasalarını dahi uygulamanın olanağı yok. Örneğin sıkıyönetim komutanlıkları, üstüste çıkardıkları bildirilerle grev yasağının geçerli olduğunu, her türlü işçi hareketi üstündeki yasağın sürdüğünü hatırlattılar. Yeni toplu sözleşme düzenine geçildiği defalarca ifade edilmesine rağmen cuntanın Toplu Sözleşme Yasası bile fiilen uygulanamıyor. Çünkü cunta döneminde işçi hak ve ücretlerini belirleyen Yüksek Hakem Kurulu pek çok toplu sözleşmeyi üç yıl süreli yapmış durumda. Böyle olunca 500 bin kadar işçi 1984'-de, hatta bir bölümü 1985'de bile yeni toplu sözleşme yapamayacak.

Ayrıca 500 bin kadar işçi de bağlı bulundukları sendika, cunta yasalarına göre Türkiye çapında, işkolunda yüzde 10 ve işyerinde yüzde 51 üye çoğunluğunu temsil etme koşulunun ikisini birden yerine getiremediğinden toplu sözleşme yapabilme hakkından yoksundurlar. Pek çok işçi şu anda aidat ödedikleri sendikanın yetkili olup olmadığını dahi bilmiyor.

Öte yandan ne sendikalar, ne de patronlar zorunlu işçi bildirimlerini henüz tamamlamış değiller. Patron ve sendika bildirimleri arasındaki farklılıklar da yine yüzbinlerce işçiyi belirsizlik içinde bırakacak ve sendikal haklardan yararlanmalarını engelleyecek.

Son üç yılda işçilerin satınalma güçlerinde yanyanya düşüş olduğu Türkiye'de, Türk-İş Genel Kurulu, cunta işbirlikçisi sendikaların egemenliğinde sona erdi. Yüzbinlerce DISK üyesi de bekleyiş ve belirsizlik içinde.

Türkiye'de sınıf sendikacılığının savunucusu olmuş ve işçi sınıfına yakışır savaşım vermiş olan DISK'in Yürütme Kurulu üyelerinden Kemal Daysal, 1984 başında işçi sınıfımızın sendikal ve örgütsel sorunlarıyla ilgili sorularımızı cevaplandırdı.

● **Türkiye Postası: Türk-İş Genel Kurulu yapıldı. Genel Kurulun niteliği ve seçim sonuçları hakkında ne düşünüyorsunuz?**

Daysal: 1960'lardan sonra, özellikle DİSK'in kuruluşundan bu yana yapılan tüm Türk-Iş kongrelerinin değişmez bir karakteristik yanı var. O da bir takım usta eller tarafından ülkenin sosyal, politik, ekonomik sorunları tartışma dışında tutulur, milyonlarca işçiyi ilgilendiren iş ve yaşam koşullarına ilişkin sorunlar bir tarafa itilir ve kongrenin tüm dikkat merkezi yönetime kimlerin ve nasıl gelebileceği üzerine çevrilir. Durum böyle olunca, işçi sınıfının sınıf karakterinden gelen dürüst ve açık tartışmaların yerini kapalı kapılar ardında yürütülen pazarlıklar ve herbirinin öbüründen daha hünerli bir biçimde yürüttüğü tüzük kuralları üzerindeki cambazlıklar alır.

Türk-İş'in son genel kurulu işçi sınıfının sendikal ve demokratik haklarının gaspedildiği ve erkte faşizmin olduğu günkünden daha fazla vardır. Ve faşizme karşı savaşımda sendikal demokratik hakların yeniden elde edilmesi savaşımında daha etkili bir seçeneğimiz yoktur.

● **Türkiye Postası: Şu anda DİSK'in ve DİSK üyelerinin yeni yasalar karşısındaki hukuksal durumu nedir? DISK üyelerinin sözleşmelerden yararlanabilmeleri için ne yapılmalıdır?**

Daysal: Yeni sendikalar yasasının geçici 5. maddesi 1 Ocak 1984 tarihine kadar kongrelerini yapmayan sendikaların kendiliğinden feshedileceğini belirtmektedir. Bu maddenin DİSK'i de kapsayacağı söylentileri ve yorumları yapılmaktadır. Demokratik bir hukuk ortamından söz edilemeyecek faşizm koşullarında hukuk kurallarının nasıl uygulanacağı üzerine yorumlar yapmak ve geleceği bunun üzerine temellendirmek bize rasyonel gelmiyor. DİSK'in hukuksal varlığının nasıl sonuçlanacağını zaman ve işçi sınıfımızın savaşımı belirleyecektir. An-

vaşım içine girmelerinden şiddetle çekiniyor ve ürküyor. Onları mevcut öncü kadrolardan arındırmak, iç örgütlenmelerini dağıtmak ve ancak ondan sonra sendikal yaşama katmak istiyorlar.

İkincisi: Sendikal yaşamdan uzak tutulmak istenen DİSK üyelerinin toplu sözleşmelerinin yeniden Yüksek Hakem Kurulu (YHK) tarafından belirlenmesi tezgahlanıyor. Böylece işçiler bir süre daha patronların uydusu halinde çalışan YHK'nun insafına terkedilmek isteniyor.

Üçüncüsü: Yeni sendikalar yasası sendika üyesi olmadan da işçilerin toplu sözleşmelerden yararlanabileceği hükmünü getirmiştir. Bu DİSK üyeleri de dahil, tüm işçi sınıfını örgütsüz kalmaya özendirmektedir ve üzerinde ısrarla durmamız gerekli ciddi bir tehlikedir.

Işte bu nedenlerle ve şimdi tamda bu koşullarda, DİSK üyelerine büyük görevler düşüyor. Işyerlerinin ve iş kollarının somut durumuna göre, ama mutlaka sendikal yaşamın içine dalmalıdırlar. Le-

AYDIN ENGİN Tırmık

Tura mı, tura mı?

Memleketten bir mektup. Bir aile dostundan. **"...ondan sonra milletçe ağız birliği edip seninkilere bir küstük, sandıktan çıkanı görünce eşekten düşmüşe döndüler..."** diye yazıyor.

Hımmm... **"Sandıktan Özal çıktı ve bu Cunta'nın yenilgisi oldu"** diyor.

MDP'nin alıklık ve soğukluk şampiyonu Genel Başkanı Sunalp'le millet alay ediyor, öfkesini hıncını tatlı tatlı çıkarıyor da kimse adamcağıza **"seçim kaybetmiş bir parti lideri"** gibi bakmaya yanaşmıyor. Herkes seçimi kaybedenin **Cunta** olduğu kanısında.

Eh, biz de seçimden iki gün önce 4 Kasım Cuma akşamı, Cunta'nın elebaşısı Evren'in televizyona çıkıp Turgut Özal'a verip veriştirmesini hatırlıyoruz. **"Tarafsız"** Cumhurbaşkanlığının gereklerini yerine getirip, herkesi nasıl MDP'ye oy vermeye çağırdığını anımsıyoruz.

Demek ki **"6 Kasım seçimlerinden yenik çıkan Cunta oldu"** demek hiç yanlış değil. Değil de, o zaman bir başka sorun açıkta kalıyor:

– Peki seçimlerde Cunta yenildiyse, halk mı kazandı?

Öyle ya, Cunta'nın yenildiği yerde kazananın halk olması gerekmiyor mu?

Gerekip gerekmediği bir yana. Ama bu sonuncu yargının hayata uymadığı, olgularla çeliştiği aşikar. Bugün Türkiye'ye bakıp da **"Bu ülkede iki ay önce seçim yapıldı ve bu seçimde Cunta yenildi, halk kazandı"** diyen biri çıksa, zamlardan beli bükülmüş işçilerden, gübre zammından tepesi atmış köylülerden, **"Hay ben böyle kazanmanın içine..."** diyen halktan sopa yer.

Peki şu bilmeceye dönmüş soruları nasıl yanıtlamalı? 6 Kasım seçimlerinde Cunta yenildiğine göre halk mı kazandı? Halk kazanmadıysa Cunta yenilmedi mi?

safına çekmek için sürdürdüğü beyhude gayretler unutulabilir mi? MDP'ye çekilemeyince, hiç olmazsa parti kurmasını engellemek için perde arkasında ve yer yer önünde süren çabalar anılarda henüz taze değil mi? Ulusu Hükümeti'ndeki Başbakan Yardımcılığı görevinden istifa ettikten hemen sonra, oldukça kesin bir dille **"Parti kurmayacağını"** açıklayan Özal'ın perhiz yamekleri yiyip zayıflamak (?) için taa **Amerikalara** kadar gidip döndükten sonra parti kurmaya soyunması, kendine güvenini aşikar edip **"Bir idamlık, bir bayramlık gömleğim var. Biz bu yola başkoyduk"** gibisinden efelenmesi hatırlanmamalı mı?

Keza Ulusu'nun parti kurmak için kapılarını çaldığı onca tekelci parababasının, Mehmet Yazarların, Ali Koçmanların, Sakıp Sabancıların, Nuh Kuşçuların, Şarık Taraların (Enka Holding), Karamehmetlerin (Çukurova Holding) yan çizdiklerini, Cunta'nın has partisi MDP'ye destek vermeye yanaşmadıkları göz ardı edilebilir mi? MDP'nin tekelci saflardan sadece yeni yetme, sonradan görme Okumuş Holding ile temsil yeti ve yeteneklerini çoktan yitirmiş Sezai Dıblan ve Şinasi Ertan'ı kafesleyebilmiş oluşu anlamlı değil mi?

Görülüyor ki Anavatan Partisi, **"Cunta usulü demokrasi"** diye nitelediğimiz rejimin **has** -belki de **en has**- partisidir. Ama Cunta'nın **has** partisi değildir.

Cunta'nın **has** partisi değildir: Nitekim bu yüzden kuruluşu engellenmek istenmiş; bu yüzden seçime iki gün kala Cuntabaşı tarafından açıkça karşıya alınmıştır.

Ama Cunta'nın oluşturmak görevini üstlendiği rejimin **has** partisidir: Nitekim SODEP'ler, BTP'ler, Doğru Yol'lar engellenir, yasaklanırken, ANAP'a kimse -Cunta bile- dokunamamış, veto saldırısından bile **"has"** partilerden daha fazla hasar görme-

nın sendikal ve demokratik haklarının gaspedildiği ve erkte faşizmin olduğu koşullarda yapıldı. Ama buna karşın kongre işçi sınıfının çıkarlarına yönelik tek bir sorunu bile ciddi olarak tartışmadı. Yukarıda çizdiğimiz karaktere uygun olarak, post kapma yarışı halinde sürdü.

Kongrede birbirlerine karşıymış gibi sıkca adları geçen Sevket Yılmaz, Sadık Şide, Mustafa Başoğlu, Kaya Özdemir ve daha birçokları aynı sendikal ve politik görüşün savunucularıdırlar. Bunların ortak sendikal anlayışları, sınıf uzlaşmacılığıdır. Ortak politik görüşleri ise, burjuvazinin çıkarlarını koruyan dar tutucu çizgi ve işçi sınıfına ihanettir. Son üç yıldaki davranışları da bunu açıkça gösteriyor. Faşist cuntanın ve onun hükümetinin işçi sınıfına ve demokrasi güçlerine yönelttikleri barbarca saldırılara sessiz kaldılar. Ülkemizde faşizmi kurumsallaştıracak anayasayı ve ona bağlı olarak çıkarılan Sendikalar, Toplu Şözleşme ve Grev yasaları ve daha birçok yasaları onayladılar. Genel sekreterlerini hükümete bakan vererek bu uğursuz politikanın sorumluluğuna Türk-İş'i ortak ettiler. Hepsi işçi sınıfına ihanet etmiş olmanın kamburunu taşıyor. Bu kambur onların ortak paydalarıdır. Bugün kendi aralarında sürdürdükleri, deyim yerindeyse, **"kayıkçı dövüşü"** onların bu sınıf günahlarından oluşan kamburlarını gizleyemez.

ışçi sınıfımız son üç yılda kaybettiklerini elde etmenin özlemiyle yanıyor. Geçmişte olduğu gibi ancak savaşarak bunları elde edebileceğini görüyor ve savaşmak istiyor. Bu nedenle Türk-İş tepe yönetiminin teslimiyetçi ve ihanete varan politikasını onaylamıyor, mahkum ediyor. Şu veya bu nedenle ama özünde doğrudan tabanın üst yönetime tepkisini seslendiren ve Türk-İş Kongresi'ndeki tek olumlu yan olan boş oy uygulamasını buna örnek gösterebiliriz. Bugüne kadarki kongrelerde olanın tersine, yeni yönetime seçilenler tabanla daha yakından bağlı delegelerin yarıya yakınının oylarını alamamışlardır. Bu olumlu bir gelişmenin başlangıcı olarak ele alınabilir.

Şimdi savaşmaktan yana olan her işçiye, sınıfına bağlı olan her dürüst sendika yöneticisine yeni görevler düşüyor. Tabanda filizlenen bu tepkiyi pekiştirmelidirler. Işçi sınıfımızın bugün çalışabilen tek sendikal örgütü olan Türk-İş'i ismine yaraşır savaşkan bir sendikal örgüt haline getirmelidirler. Bugün bu olanak her-

nın nasıl sonuçlanacağını zaman ve işçi sınıfımızın savaşımı belirleyecektir. Ancak şu anda DISK üyelerinin karşı karşıya olduğu üç ana tehlikenin altını çizmekte yarar vardır.

Birincisi: Türk-Iş tepe yönetimi bilinçli ve deneyli DISK üyelerinin sendikal sa-

somut durumuna göre, ama mutlaka sendikal yaşamın içine dalmalıdırlar. Legal sendikal olanakları sonuna kadar kullanmalıdırlar. Bu sadece onların toplu sözleşmelerden yararlanmalarıyla sınırlı kalmayacaktır. Daha önemlisi onlar bugüne kadar edindikleri deneyleri ve üstün savaş geleneklerini işçi tabanına aktararak başarılı bir toplu sözleşmenin yapılmasının da olanaklarını hazırlayacaklardır. Türk-İş tepe yönetiminin onları sendikal yaşamdan uzak tutmaya çalışmalarının ardında yatan başlıca nedenlerden biri de bu değil midir?

Güncel istemler

● **TÜRKİYE POSTASI: Sendikalar işçi sınıfının güncel istemleri olarak neleri savunmalıdırlar?**

DAYSAL: Güncel istemler olarak şunları sıralayabiliriz: Son üç yılda gerçek ücretler yarıyarıya düşmüştür. Herşeyden önce geçmişin kaybını giderecek bir ücret artışı sağlanmalıdır ve ücretleri enflasyona karşı koruyacak bir garanti getirilmelidir.

● **Patronlar faşizmden aldıkları güçle işyerlerinde baskı ve terör estiriyorlar. Işyerlerinin ve iş koşullarının demokratikleştirilmesi için savaş verilmelidir.**

● Işyerlerinden işçi çıkartılmasına izin verilmemelidir.

● **Bugün yeryüzünde 48 saatlik iş haftası ve ortalama 15-20 günlük yıllık izin yapıldığı ender ülkelerden biridir Türkiye. 48 saatlik iş haftasının kısaltılması ve yıllık izinlerin artırılması istemi ödünsüz savunulmalıdır.**

● Başlanacak olan 1984 toplu sözleşmelerinin Türk-Iş tepe yönetimi tarafından oldu bittiye getirilmemesi için işyerlerinde çeşitli adlar altında komiteler kurulmalıdır. Bu komiteler işçi tabanının görüşlerini savunmalı ve formüle etmelidir.

● **Türkiye Postası: Bugün DİSK ve bağlı sendikaların üst düzey yöneticilerinden bir bölümü yurt dışında bulunuyor. Çalışmalarınız ve ana görevleriniz konusunda bilgi verebilir misiniz?**

Daysal: Evet, 12 Eylül darbesiyle birlikte Cunta'nın eline geçmemeyi başaran birçok sendika yöneticisi çalışmalarını zorunlu olarak yurt dışında sürdürüyor. Yaşadığımız koşullarda DISK'le, demokrasi güçleriyle uluslararası dayanışmanın örülmesi ve yükseltilmesi vazgeçilmez bir zorunluluktur. Bizim de çalışmalarımızın ana merkezini bu uğraşımız oluşturuyor. Ancak, bu uğraşın istenilen yararı sağlaması bizim birliğimizden geçiyor. Birliğin sağlanması için birçok kez ortak toplantılar yaptık. Son olarak 16-17 Aralık günleri Amsterdam'da yaptığımız ve hemen tüm arkadaşların katıldığı toplantılarda bu yönde önemli bir adım atıldı. Ortak bir yönetim komitesi oluşturuldu. Şimdi bu yönetim komitesi bir çalışma programı hazırlayacaktır. Şu anda ana hatlarıyla bizi bekleyen iki temel görevimizi şöyle formüle edebiliriz:

1) DİSK ve bağlı sendikalarının yargılanmalarına son verilmesi ve sendikalarımızın tekrar özgürce çalışmalarını yürütebilecekleri bir ortamın gelmesi için uluslararası işçi ve sendikal çevrelerin aktif desteğini ve dayanışmasını sağlamak.

2) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, ILO ve çeşitli uluslararası anlaşmalara aykırı olarak düzenlenen ve sendikal-demokratik haklarımızı gaspeden yasal düzenlemelerin yırtılması ve özgür bir sendikal yaşamın yerleşmesi için verdiğimiz savaşım için uluslararası planda dayanışma sağlamak.

İşte bugün için temel iki görevimizi böyle sıralayabiliriz.

halk mı kazandı? Halk kazanmadıysa Cunta yenilmedi mi?

Yazı mı tura mı?

Öyle ya. Havaya fırlatılan para ergeç yere düşecektir ve ya yazı gelecektir ya da tura.

Acaba bu olayda hangisi: **Yazı mı, tura mı?**

Sanırız yanılgının kökeni soruların düzenlenişinde yatıyor. Yanılgı paranın bir yüzünün yazı, öteki yüzünün de tura olduğunu baştan kabullenmekte...

Ya paranın iki yüzü de tura ise?

Bakın o zaman 6 Kasım seçimlerinin sonucu ne kadar duru açıklanıveriyor:

– Tura mı, tura mı?

– Tura.

– Bilemedin.

– Öyleyse sen söyle!

– Tura!..

* * *

Bu laf ebeliklerinden ne çıkar?

Şu çıkmaz:

"Canım, Cunta'nın göstermelik demokrasisi için iki-üç parti lâzımdı. Al birini vur ötekine örneği üç parti. Hangisi kazanırsa kazansın farketmeyecek üç parti"... demek yetmiyor. Bu olup bitenleri fazlaca basite indirgemek oluyor. Dahası olgularla da çelişiyor.

MDP ve Halkçı Parti için **"emirle kuruldular"** demek doğrudur. Ama aynı yargıyı, aynı kesinlikte Özal'ın ANAP'ı için ortaya atmak pek o kadar doğru değil. Bu bir yıl öncesine kadar uzanan bir dizi olguyu atlamak oluyor...

Cunta'nın **has** partisini kurma görevi henüz Bülent Ulusu uğursuzunun sırtında olduğu günlerde, Ulusu'nun Turgut Özal'ı da aynı parti

mamış, veto saldırısından bile **"has"** partilerden daha fazla hasar görmemiştir.

* * *

Görülüyor ki Cunta ile Turgut Özal'ın ANAP'ı arasında tadında, dozunda, kıvamında ve göz yumulabilir sınırlar içinde bir **"hırlaşma"** vardır. **"Yoktur"** demek yaşamla, olgularla ters düşmek demek.

Ancaaaaak, bu hırlaşmadan söz ederken **"tadında, dozunda, kıvamında, göz yumulabilir sınırlar içinde"** nitelemelerini boş yere kullanmadık.

Onlar (**Cunta** dediğimiz faşist **generaller ekibi** ile **ANAP** dediğimiz **Turgut Özal ve teknokratlardan oluşan ekip)** ABD emperyalizmi ile Türkiye'nin işbirlikçi oligarşisinin haralarında beslenip semirtilen iki soysuz beygirdirler. Aralarında, **"beyleri"** kimin taşıyacağı konusunda **"hırlaşabilirler"**, itişip kakışabilirler hatta. Ama gidilecek yolu çizme hakkı ABD emperyalizminin, Türkiye tekelci sermayesinin elindedir. Tek kelimeyle: **Patron** onlardır. Özal ve Cunta ise bu uğursuz yolda devlet ve hükümet gemisini çeken, taşıyan beygirlerdir.

6 Kasım seçimleri işte bu anlamda **ABD'nin ve Türkiye'deki işbirlikçi oligarşinin at değiştirmesinden ibarettir**. Cunta bir dereyi geçmekte görevini h.kkıyla yerine getirmiştir. Şimdi . dere geçilmiştir. Bir başka dere için **daha** elverişli, **daha** besili, **daha** yetişkin ve **daha** az yorgun bir at seçilmiştir. Üstelik Çankaya ahırında besiye çekilen Cunta beygiri de sık sık yedeklemektedir onu...

Duyulan kişnemelerden belli değil mi?

Tutukevindeki koşullar ve 6 sığınmacının tutuklanma gerekçeleri bir hukuk rezaletinin sınırlarını da aşıyor...

Batı Berlin Sınırdışı Tutukevi'nde 6 sığınmacı öldü (mü, öldürüldü mü?)

31 Aralık gecesi Batı Berlin'in Augustplatz tutukevinde 6 sığınmacı dumandan boğularak öldü. Yasalara tamamen aykırı olarak tutukevine konan sığınmacılar, hücre kapısının önüne eşya yığıp yataklarını ateşe vererek yangın çıkarttılar. Yangını neden çıkarttıkları henüz kesinleşmemekle birlikte 3'ü Sri Lankalı, 2'si Filistinli ve biri de Tunus'lu olan bu 6 kişinin, içinde bulunduğu koşullar gözönüne alındığında tek nedenin **intihar** olduğu anlaşılıyor. Ölenlerden ikisinin sığınma başvurusunda bulundukları için salıverilmeleri gerekliyken tutukevinde tutuldukları, birisinin başka bir ülke için vizesi olduğu, 22 yıldır Paris'te yaşayan bir diğerinin sadece pasaportunu kaybetmiş olduğu, iki Filistinlinin ise Lübnan'daki koşullar yüzünden sınırdışı edilemeyeceği, ancak buna rağmen sınırdışı tutukevinde tutuldukları bildiriliyor. Cemal Kemal Altun ölüme gönderildikten sonra **"İntihar olağan, hergün duyulan bir şeydir; imtihanını veremeyen, karısıyla anlaşamayan kimseler de intihar ediyor"** diyen Zimmermann'ların, hepsine **"adi suçlu"** damgası vurup, onbeş-yirmi sığınmacıyı bir hücreye kapatarak on ay orada tutan ve **"Her hapishanede yangın çıkabilir"** diyen Lummer'lerin, **"İşkence sığınma gerekçesi olamaz"** diyen Federal Sığınma Dairesi'nin uyguladığı hukuk ve insanlık dışı sığınmacılar politikası, bir cinayetler zincirine dönüştü.

Batı Berlin Savcılığı, yaşam koşullarının son derece kötü olduğu, daha önceleri de sığınmacıların intihara teşebbüs ettikleri, açlık grevlerinin yapıldığı Augustplatz tutukevinin bu **"nam"**ına uygun bir şekilde hareket etti ve **"yılbaşı gecesinin maytap gürültüsünden istifade ederek yangın çıkarıp ayaklanmaya teşebbüs ettikleri"** gerekçesiyle tutukevindeki diğer sığınmacılar hakkında soruşturma açtı.

Insanlıkdışı uygulamalarla yüzyüze bırakılıp bile bile ölüme itilen 6 sığınmacının bulunduğu **Augustplatz Sınırdışı Tutukevi'nde** geçtiğimiz yıl da sığınma baş-

Lummer : *"Sığınmacı sayısı belirli bir sayıya erişirse ondan sonrası artık polisin işidir..."*

lileri Lübnan'da koşullar düzelene kadar sınırdışı etmeme kararı vermek zorunda kalmıştı. Ancak sınırdışı edilmeyenler ve dönmek isteyip de Lübnan makamlarının sınırdan içeri sokmadığı Filistinliler ve ülkesinde kendisini işkencenin beklediği, **"gönüllü geri dönme - ya da tutukevi ikilemi"** arasına sıkıştırılan diğer sığınmacılar sekiz-on ay süreyle **Augustplatz Tu-**

tutuklu bulunan sığınmacıların olduğu Augustplatz Tutukevi'ndeki koşullardan Batı Berlin polisi bile rahatsız olmuş, yetkilileri bir kaç kez uyarmıştı.

6 sığınmacının ölümü üzerine Batı Berlin ve Federal Alman yetkililerinin sığınmacılar politikasını protesto amacıyla **Alternative Liste** ve çok sayıda demokratik

görüşmelerde CDU'lu milletvekilleri, çelişkili bilgiler veriyorlar. Itfaiyenin neden geç çağrıldığı, kurtarma çalışmalarında hücre kapısının neden anahtarla açılmayıp itfaiyeye kırdırıldığı, olay anında neden tutukevinde görevli memurların yerlerinde bulunmadıkları, SPD, AL ve CDU milletvekilleri arasında sert tartışmalara neden oluyor.

1983 verileriyle Federal Almanya

Federal Almanya'da işsiz sayısı 1983'de, bir önceki yıla göre 450 bin, yani yüzde 23 oranında artarak **2,28 milyona** yükseldi. Ülke, böylece tarihinin en yüksek işsiz sayısına ulaştı. Federal Almanya'da bundan önce en yüksek işsiz sayısı, en son 1950 yılında saptanmıştı. Çoğu kadın olan gizli işsiz sayısının ise 850 bin olduğu tahmin ediliyor. 1983'de Arbeitsamt'ın gösterdiği bir işyerine düşen kişi sayısı **27**'ydi.

●

1982 yılında bir yıl veya daha uzun süre işsiz kalmışların tüm işsizlere oranı yüzde 26,9'ken, bu sayı 1983'de yüzde 36,7'ye yükseldi. Yani bugün tüm işsizlerin **üçte biri**, bir yıl veya daha uzun süredir iş bulamıyor.

Geçtiğimiz yıl da işsizlikten en çok etkilenenler yine gençler oldu. Yeni yıla girildiğinde **190 bin 500 genç işsizdi.** Başbakan Kohl'un seçim propagandasının baş unsuru haline getirdiği çıraklık eğitimi için işyeri sağlama konusunda verdiği **"sözler"**in sonucu: 1984'de çıraklık eğitimi için gerekli olan işyeri sayısı **177 bin.**

●

Yeni yıla girerken kayıtlı yabancı işsiz sayısı, çalışan tüm yabancı işçilerin yüzde 14,9'u, yani **296 bin 400'dü.**

nın bulunduğu **Augustplatz Sınırdışı Tutukevi**'nde geçtiğimiz yıl da, sığınma başvuruları reddedilip Lübnan'a gönderilmek istenen Filistinliler toplu halde intihara teşebbüs etmişlerdi. Yine geçtiğimiz yılın son günlerinde aynı tutukevinde, çoğunluğu Filistinli olan 36 sığınmacı 25 gün süren bir açlık grevi yaparak kamuoyunun dikkatini tutukevindeki koşullara, özellikle uzun tutukluluk süresine çekmişti. Içişleri Senatörü Lummer, bunun üzerine sığınma başvurusu reddedilen Filistin-

ikilemi" arasına sıkıştırılan diğer sığınmacılar sekiz-on ay süreyle **Augustplatz Tutukevi**'nde tutuluyor ve daracık hücrelere 20'şer kişi halinde konuyorlardı.

Kendilerine **"zaman öldürmek"** için hiçbir olanağın, sigaranın bile verilmediği, metrelerce uzaktaki **"buzlu cam"**la bile aralarına demir parmaklıklar konulduğu, **"sınırdışı edilecek kişi 6 haftadan fazla tutukevinde tutulamaz"** diyen Yabancılar Yasası'nın 16. maddesine karşın, on ay

macılar politikasını protesto amacıyla **Alternative Liste** ve çok sayıda demokratik örgütün çağrısıyla Batı Berlin'de bir miting düzenledi. 2 Ocak günü Augustplatz Tutukevi'nin önünde yapılan mitinge bin kişi katıldı. Ayrıca Batı Berlin Senatosu'ndaki AL milletvekilleri, olayın açıklığa kavuşturulması için demokratik kişi ve kuruluşlardan oluşan bir komisyonun kurulmasına başlandığını açıkladılar ve Lummer'in istifasını istediler.

Senato'da ise konuyla ilgili olarak süren

milletvekilleri arasında sert tartışmalara neden oluyor.

Gazetemiz baskıya hazırlanırken ise Savcılık'ın ayrıca Tutukevi'nde yangın sırasında görevli dört polis hakkında soruşturma açmış olduğunu öğrendik. Polislerin, yangını farkettikleri zaman **"ayaklanma var korkusuyla"** yangın çıkan hücrenin kapısını sığınmacıların üzerine kitleyip anahtarı da yok ettikleri bildiriliyor. Polisler **"dokunulmazlık"** haklarına dayanarak ifade vermekten kaçınıyorlar.

400'dü.

●

1983'de işsizlik sigortası aidatı yüzde 4,0'dan, yüzde 4,6'ya yükseltildi. Ikinci çocuk için verilen çocuk parası 100'den 70'e, üçüncü için 220'den 140'a, diğerleri için verilen çocuk parası ise 240'dan 140 Mark'a indirildi. Çocuksuz işsizlere ayda son net aylıklarının yüzde 68'i ödeniyordu, şimdi ise yüzde 63'ü ödeniyor.

1984'de bütçenin **48 milyar markını** silahlanmaya ayıran Federal hükümetin 1983 bütçesinde yaptığı kısıtlama 18,6 milyar Mark. Bunun **15 milyar Markı** Blüm'ün Çalışma Bakanlığı'nda yapıldı. Blüm'ün Alman emekçi halkına ilk yeni yıl müjdesi ise, Weihnacht ve Urlaub paralarının kısılacağı oldu.

●

1983'de kişi başına düşen **devlet borcu** 10 bin 920 Marktı. Bu yıl da, kişi başına düşen **silahlanma gideri** 954 Mark olacak.

İntihar bazan kurtuluş olur!..

"...Sığınma isteminde bulunan kişilerin buranın yaşam koşullarına entegre olmaları, kamp biçimi yerlere yerleştirmekle önlenmelidir. Böylelikle daha fazla sığınmacının gelmesinin önüne psikolojik set çekilmiş olur. Ayrıca caydırıcı unsur olarak kendilerine çalışma izni de verilmemelidir."

Bavyera Eyalet yöneticilerinin, şehir idarecilerine tavsiyelerinden, 16 Temmuz 1978

"...Işkence, örgütlerin yapıları hakkında ifade alabilmek için bir zorlama aracıdır, siyasi kovuşturmayla hiçbir ilgisi yoktur, bu yüzden de sığınma gerekçesi olamaz."

Bavyera Idari Mahkemesi'nin bir kararı, 27 Mayıs 1982

"...Amaç, sığınma başvurusunda bulunmuş kişilerin Federal Almanya'daki yaşama entegre olmalarına çalışmak değil, ülkelerine geri dönme korkularını yoketmektir."

Içişleri Bakanı Zimmermann Eylül 1983

"...Başvuruda bulunmuş olanların yüzde onundan daha azının sığınma istemi kabul ediliyor, diğerlerinden ise önce gönüllü olarak ülkelerine geri dönmeleri isteniyor. Gitmezlerse tutuklanıp sınırdışı ediliyorlar. Çalışma izninin verilmemesi, kamplara yerleştirilmeleri, sosyal yardımın kendilerine fişlerle ödenmesi, vergi ödeyenlerin yararına olan ve işsizliği arttırmamak için uygulanan caydırıcı unsurlardır."

Içişleri Senatörü Lummer'in "Weinacht mesajı"ndan, Aralık 1983

"...Sığınma istemi için başvuranların yüzde 90'ının siyasi kovuşturmaya uğramadığını biliyoruz. Sadece bir kaç yıl burada kalabilmek için sığınma başvurusunda bulunuyorlar"

Içişleri Senatörü Lummer, 2 Ocak 1984

"...Sığınmacı sayısı belirli bir sayıya erişince, ondan sonrası artık polisin işidir."

Lummer, Ocak 1984

Batı Berlin'de yabancı öğretmenlerin sayısı azaltılmak isteniyor

1985'e kadar bin kadar öğretmenin işine son vermek isteyen Batı Berlin Senatosu'nun Okul Idaresi, yabancı öğretmenlerin sayısını azaltmayı planlıyor. Bu yoldaki ilk adım, yabancı öğrencilerin yoğun olduğu sınıflarda ders veren öğretmenlerin işlerine son vermek olacak. Bilindiği gibi şimdiye dek böyle sınıflarda bir Alman öğretmenin yanında, bir de yabancı öğretmen görevlendiriliyordu. Yabancı öğretmenlerin bundan sonra sadece yabancı öğrencilere ayrılmış sınıflarda ders vermeleri öngörülüyor.

Geçtiğimiz günlerde ise CDU'lu Laurien'in girişimiyle yabancı öğretmenlere soru formları dağıtıldı. 29 Şubat'a kadar doldurulup geri verilmesi gereken formlarda yeralan sorulardan ve formların dağıtılmadığı bazı okullarda Okul Idaresi'nce yapılan **"kontrol"**lerden, amacın öğretmenlerin çoğunun işine son vermek olduğu anlaşılıyor. Dağıtılan formlarda öğretmenin dil bilip bilmediği, kaç yıl öğretmenlik yaptığı vb. gibi soruların yer aldığı gözönüne alındığında, formu dolduran öğretmenin, **"tahsil durumu, yeteneği Batı Berlin'deki okulların koşullarına uygun değil"** gerekçesiyle, **"kitabına uydurulmuş"** bir şekilde işine son verileceği açığa çıkıyor.

Askerlik bedelinin asgari ücrete göre hesaplanması isteniyor

Mannheim'da yapılan toplantıda, bedelin saptanmasında işsiz, turist ve öğrenci gençliğin durumu ve ailelerdeki erkek çocuk sayısının dikkate alınması istendi.

17 Aralık günü, Mannheim Gençler Birliği (MGB)'nin girişimi ve DGB bölge yönetiminin de desteğiyle bedelli askerlik konusunun tartışıldığı bir toplantı yapıldı. Bugün 19 bin 757 Mark olan **"bedel"**in çok yüksek olduğu, bu miktarın saptanmasında sadece döviz hesaplarının ölçü olarak alındığı ve buradaki gençlerin ve ailelerinin durumunun hiç gözönüne alınmadığının belirtildiği toplantıda, Mannheim ve çevresinde yaşayan Türkiyeli gençlere MGB Yönetim Kurulu tarafından bir çağrı yapılarak, bu önemli soruna da hep birlikte çözüm yolları aranmasının gerektiği vurgulandı.

Gelsenkirchen'de 18 Aralık 1983 günü yapılan "bedelli askerlik" toplantısından

MGB Yönetim Kurulu, toplantıda yaptığı çağrıda konuya ilişkin olarak saptadığı şu istem ve önerileri sıraladı:

- Bedelin ödenmesinde işsiz, turist ve öğrenci gençlerin durumu, ailelerdeki erkek çocuklarının sayısı gözönüne alınmalıdır.
- Bedel miktarının belirlenmesinde Türkiye'deki asgari ücretten yola çıkılmalıdır. Örneğin, 1983'deki asgari ücret 15 bin lira, 18 aylık askerlik için (15.000 x 18) 270 bin lira (yaklaşık 3 bin Mark) ödenmesi esası getirilmelidir.
- Askerlik süresince gençlerin yurt dışındaki işyerleri yapılacak devletlerarası anlaşmalarla korunmalıdır.
- Askerliğe elverişsizlik raporu için Türkiye'ye gitme koşulu kaldırılmalı, yurt dışındaki hastanelerin vereceği raporlar da geçerli sayılmalıdır.

Özal Hükümeti, gurbetçilerin Avrupa bankalarındaki tasarruflarının en az 4 milyar dolarını çekebilmeyi hesaplıyor

Dikkat tehlike! Turgut Özal gözünü gurbetçilerin dövizlerine dikti

Özal hükümeti gözlerini yurt dışındaki işçilerin tasarruflarına dikti. Özellikle Batı Avrupa bankalarındaki gurbetçi dövizlerini Türkiye'ye çekebilmek amacıyla bir dizi **"özendirici önlem"** alındı. Bunlar arasında Türk bankalarına yatırılacak dövizler için, hesap sahiplerine faizi de dövizle ödemek; konut sahibi olmak isteyenler arasında ödemelerini dövizle yapacak gurbetçi işçilere öncelik tanımak gibi özendirici önlemler dikkati çekiyor.

İşbaşına gelir gelmez Türkiye tekelci sermayesinin çıkarları doğrultusunda köklü ekonomik düzenlemelere giden Özal hükümeti, başlattığı **"ithalat seferberliği"** için ihtiyaç duyacağı dövizi, yurt dışında çalışan işçilerin tasarruflarından karşılamak hesabında. Bu yüzden de işçi tasarruflarını Türkiye'ye çekebilmek üzere **"aşırı özendirmelere"** gitmekten çekinmiyor. Bir başka deyişle, yurt dışındaki işçileri **kandırıp** dövizlerini, Türkiye'ye aktarabilmek için yerine getirilmesi yer yer olanaksız vaadler savuruyor.

Ekonomi uzmanları yurt dışındaki işçilerin 1970'li yıllarda **"işçi şirketleri"** furyasında, 1980'de ise **"Kastelli ve bankerler"** furyasında milyonlarca marklarının dolandırıldığını hatırlatıyorlar ve Özal'ın vaadlerini **"Yeni bir soygun kampanyası"** olarak değerlendiriyorlar.

Faizler de dövizle

Özal hükümetinin kilit adamlarından **Kaya Erdem**'e göre Batı Avrupa'daki işçilerin, bankalarda birikmiş tasarrufları en az 12 milyar dolar tutuyor. Özal hükümeti bunun en az 4 milyar dolarını özendirici önlemlerle Türkiye bankalarına çekebileceği kanısında. Buna 1 milyar dolar kadar da Arap ülkelerinde çalışan işçilerin Arap bankalarındaki tasarrufları ekleniyor. Türkiye tekelci sermayesinin döviz darboğazına bir süre için rahat soluk aldırabilecek kadar büyük olan bu

Müsteşarı **Ekrem Pakdemirli** tarafından yapılan bir açıklamada, yurt dışında çalışan işçilerin Türk bankalarında açtıracakları vadeli döviz hesaplarına faiz ödemeleri de dövizle yapılacak. Üstelik Batı Avrupa'daki bankalardan **daha yüksek bir faiz** ödenmesi de öngörülüyor. Örneğin Merkez Bankası bu konuda, yüzde 11'lik bir faiz öğütlüyor ki bu bile örneğin Federal Almanya'daki bankaların ödedikleri faizlerden üç puan daha çok. Üstüne üstlük Türkiye'de her biri bir başka holding tarafından ele geçirilmiş olup, bu holdinglere kredi kaynağı olarak çalışan bankalar arasında, döviz çekmek için hızlı bir rekabetin başlaması da kaçınılmaz görünüyor. Bu durumda özellikle küçük bankaların döviz çekebilmek için faiz oranlarını arttıracağı ve önümüzdeki günlerde gurbetçi dövizlerini kapmak için tırmanan bir faiz yarışı izleneceği görülüyor. Böylesi bir tırmanışın ise kısa bir süre sonra **"batan bankalar"** furyasına yol açacağı ve bankalar batarken gurbetçilerin dövizlerinin de batacağı bildiriliyor. Bu arada, Türkiye'deki yüksek faiz politikasından dolayı zaten bankacılık dalında şimdiden bir bunalım yaşandığına dikkat çekiliyor ve önümüzdeki dönemde banka iflaslarının kaçınılmazlığına işaret ediliyor.

Yurt dışında yabancı düşmanlarının sürekli saldırılarından, resmi dairelerde, yabancılar polisinde, iş bulma kurumlarında sürekli horlanmaktan, küçük düşürülmekten bunalıp yurda kesin dönüş yapan emekçiler, Türkiye'de de bankaların, tekelci şirketlerin, tüyü bitmemiş yetim hakkından milyonlar vurmuş parababalarının saldırısıyla karşı karşıyalar. Yıllar boyu gurbet ellerde, heim odalarında, elverişsiz koşullarda yaşayıp, akar bantlarda ölümüne çalışarak biriktirdiklerini, gurbetçilerin elinden kapmak için bankalar bankerler parababaları amansız bir yarışa girdiler. Daha şimdiden büyük vurgunlar hazırlanıyor, gurbetçi dövizlerini "deve" etmek için kollarını sıvamış bekliyorlar. Besbelli 1973'lerdeki işçi şirketleri furyasında

Özal'ın seçim kampanyası sırasında ısrarla savunageldiği **Boğaz Köprüsü, Keban Barajı, E-5 Karayolu, Urfa Tüneli** gibi kamusal tesislerin satışında da ilk ağızda yurt dışındaki işçilerin dövizlerinin hedeflendiği görülüyor. Ancak ekonomi bilgisi yeterli olmayan kişilerin göremeyeceği bir tuzak var. Satışa çıkarılacağı duyurulan tesisler arasında **"en kârlısı"** Boğaz Köprüsü. Ancak Boğaz Köprüsü'nün hisse senetleri çıkarılsa bile **her bir hisseye verilebilecek kâr oranı yüzde 20'yi geçemiyor.** Oysa Türkiye'de resmi makamlarla dahi enflasyon oranı **yüzde 40.** Bu durumda Boğaz Köprüsü yada Keban Barajı'ndan hisse satın alacak olan yurt dışındaki işçilerin parası yılda en azından **yüzde 20'lik** bir değer kaybına uğrayacak.

Ver dövizi al konutu

Özal hükümetinin gazetemiz baskıya hazırlandığı sırada henüz açılmamış olan bir başka **"paketi"** de konut yapımıyla ilgili. Seçim kampanyası sırasında **"her yurttaşı konut sahibi yapacağını"** ilan eden Özal, inşaat sanayiini de hareketlendirmek hesabında. Böylece hükümete en az dört bakan vermiş olan ENKA Holding başta olmak üzere inşaat tekellerine **"iş olanakları"** yaratılmış olacak. Nitekim sızan haberlere göre, işte bu hesapla Özal hükümetinin **"konut paketi"**nde büyük çaplı site yapımları, büyük ölçekli toplu konut uygulamaları öncelik taşıyor. Yani alan, inşaat sektöründe sadece tekel kurabilecek kadar büyümüş şirketlere, holdinglere açık tutuluyor. İşte bu çerçevede yurt dışındaki işçi dövizlerinin aktarılması ve bu sektöre çekilmesi önem taşıyor. Paket **"henüz"** açılmadığı için bu konuda getirilen özendirici önlemler belli değil. Ama inşaat sektörünün, olası bir ekonomik bunalımdan- yapısı gereği- en çok etkilenen sek-

şoğlu Holding'in Hisarbank'ı ile, Güneş Gazetesi ile, inşaat şirketleri grubu ile battığını ve geriye 120 milyar liralık bir **ödenmez borç** bıraktığını hatırlatıyorlar.

Hükümet ve gurbetçiler

Gurbetçi dövizlerine böylesine bel bağlamış olan Özal hükümetinin yurt dışındaki işçileri sadece **döviz yumurtlayan tavuk** olarak gördüğü, onların insancıl, sosyal sorunları ile ilgili olmadığı, hükümet programında yabancı işçilere sadece bir kaç satırla yer verilmesinden belli. Bunun bir başka kanıtı da kesin dönüş yapan gurbetçilerle ilgili. Emeklilik primlerini alarak yada bunun yanısıra 10 bin 500 marklık kesin dönüş primini de alarak yurda dönen işçilerin, bu dövizlerini Türkiye'ye getirmekten başka çareleri kalmadığını farkeden Özal hükümeti, bu emekçilerle ilgili hiçbir önlem almıyor, onlara herhangi bir avantaj tanıma yoluna gitmiyor.

Bu durumda gurbetçilerin, yılların alınterinin bir bölümünün karşılığı olan tasarruflarını Özal eliyle Türkiye tekelci sermayesine kaptırmamak için enine boyuna düşünmeleri gerekiyor.

CDU/CSU 6 yaş sınırını yasalaştırmak için her türlü yolu deniyor

CDU/CSU meclis grubunun yeni ya-

döviz darboğazına bir süre için rahat soluk aldırabilecek kadar büyük olan bu miktarları çekebilmek amacıyla da son derece gözü kara bir özendirme paketi hazırlandı. Özal hükümetinin üçüncü adamı olarak tanınan ve bakan olmamasına rağmen bakanlardan daha geniş yetkilerle çalışan Hazine ve Dış Ticaret

sıvanmış bekliyorlar. Besbelli 1973'lerdeki işçi şirketleri furyasında 1980'lerde Kastelli furyasında çarptıkları milyonların tadı damaklarında kalmış...

●

torunun, olası bir ekonomik bunalımdan- yapısı gereği- en çok etkilenen sektör oluşu, buraya akıtılacak dövizlerin de çarçur olma tehlikesini arttırıyor. Uzmanlar bu konuda, daha bir kaç ay öncesine kadar Türkiye'nin en büyük inşaat tekellerinden biri olan ve kısaca K-Ç Grubu olarak tanınan Kozanoğlu-Çavu-

DKP Genel Yönetim Kurulu'nda bir de Türkiyeli kadın var

Alman Komünist Partisi'nin 7. Kongresi toplandı

Alman Komünist Partisi (DKP)'nin 7. Kongresi, 6-8 Ocak günleri arasında Nürnberg kentinde toplandı. Kongre'ye 800 konuk, konuk delege ve 60 ülkenin komünist partilerinin, ulusal kurtuluş hareketlerinin delegasyonları katıldı. Kongre'de Sovyetler Birliği Komünist Partisi, SBKP Merkez Komitesi Politbüro ve Yüksek Sovyet Prezidyumu üyesi **Gregori Romanov**; Almanya Sosyalist Birlik Partisi, ASBP Merkez Komitesi Politbüro üyesi **Egon Krenz**; Türkiye Komünist Partisi ise TKP Merkez Komitesi Politbüro üyesi **Neval Zaro** başkanlığındaki delegasyonlarla temsil edildiler.

DKP Başkanı Herbert Mies 7. Kongre'de raporu okuyor

DKP Genel Yönetim Kurulu Başkanı **Herbert Mies** okuduğu çalışma raporunda, Alman işçi sınıfının, ülke topraklarına atom roketlerinin yerleştirildiği bir dönemde ne gibi görevlerle karşı karşıya olduğunu açıkladı. Mies, yığınsal işsizlik ve işyerlerinin yokedilmesine karşı mücadelede **"Roket değil, işyeri"** belgisinin gündemden inmediğini vurgulayarak en güncel görevi **"Federal Almanya'yı barışın bir unsuru haline getirmek ve emekçilerin büyük sermaye tarafından tehdit edilen sosyal ve demokratik haklarını savunmak"** olarak saptadı. Parti'nin, sendikaların yürüttüğü **"ücret kaybı olmaksızın 35 saatlik çalışma haftası"** kampanyasına tüm gücüyle katılacağını söyledi.

DKP 7. Kongresi Çalışma Raporu'nda, Federal Almanya'da yaşayan yabancı işçilerin sorunları da geniş bir biçimde yeraldı. Raporda şöyle dendi:

"...İşçi sınıfı ve işçi hareketi hiçbir zaman kendi içindeki dayanışmanın kırılmasına zemin hazırlamamalıdır. Onun için 7. Kongre'mizde şu istemimizi vurguluyoruz: Yabancı işçiler de artık Alman sınıf kardeşleriyle eşit sosyal ve politik haklara kavuşmalıdır. Onların aşağılanmalarına, haklarının gaspedilmesine ve ikinci sınıf insan muamelesi görmelerine daha fazla izin verilmemelidir. Yabancı işçiler için kaçınılmaz güncel mücadeledeki belgilerimiz arasında şunları sayabiliriz:

-Yabancılar Yasası'ndaki insanlık dışı, Anayasa ve insan haklarına ters düşen maddeler iptal edilmelidir.

-Yıllardır Federal Almanya'da yaşayan yabancılar Federal Alman vatandaşları ile eşit haklara kavuşmalıdır, bu çerçevede en azından yerel yönetimler düzeyinde seçme ve seçilme hakkı tanınmalıdır. Ayrıca yabancı hemşehrilerimizin demokratik güçlerinin politik çalışmaları üstündeki yasak kalkmalıdır.

-Federal Almanya'da politik sığınma hakkı tam olarak tanınmalıdır.

-Yabancı işçi ailelerini bölen, işçi ailelerinin birliğini engelleyen yasaklar kalkmalı, eş ve çocuklarını getirebilme hakkı tanınmalıdır.

-Sendikaların önerdiği çalışma programı yaşama geçirilmeli, göçmen işçilerin de bu önlemlerden yararlanmaları sağlanmalıdır..."

"Ülkemizin büyük ekonomik ve sosyal sorunlarını son çözümlemede tek bir noktada toplayabiliriz: Tekelci sermaye, onun ekonomik ve siyasal erki" diyen Mies, devlet tekelci kapitalizmi eğer insanların haklı gereksinimlerini ve istemlerini karşılamaktan uzaksa ve bunların kendisine ağır geldiğini söylüyorsa, yeni bir toplumsal düzen kurma zamanının gelmiş olduğunu, bu düzenin aşırı kârların artmasını değil, gereksinimlerin karşılanmasını temel alacağını, bunun da sosyalizm olduğunu söyledi.

Kongre'nin daha sonraki çalışmalarında 6. ve 7. Kongre arası çalışmaların değerlendirilmesi yapıldı ve iki Kongre arası Parti'nin 5 bin yeni üye kazandığı belirtildi. Yapılan seçimlerde de 1973 yılından beri DKP Başkanlığı'nı sürdüren **Herbert Mies**, yeniden bu göreve getirildi. Federal Almanya'daki yabancı işçiler açısından önemli bir gelişme de, **Fatma Kalender**'in Genel Yönetim Kurulu üyeliğine getirilmesi oldu.

KISA...KISA...KISA...

F.Almanya'da kira artışı

FEDERAL Imar-Iskan Bakanlığı'nın, 1983 yılında kiraların yüzde 5,3 oranında arttığını söylemesi üzerine bir açıklama yapan Alman Kiracılar Birliği, bu sayının gerçeği yansıtmadığını, aslında kira artışının yiyecek fiyatları artışından iki kat fazla olduğunu, buna karşın yeni ev yapımında ise hiçbir artış gözlenmediğini belirtti.

35 saate karşı patron tehdidi

FEDERAL Alman Işadamları Birliği (BDA) Başkanı Esser, radyoda yaptığı bir konuşmada, **"Toplu sözleşme görüşmeleri sonucu greve gidilirse, çıraklık eğitimi için işyeri sayısı azalır"** diyerek 35 saatlik çalışma haftası için savaşım veren sendikaları tehdit etti. Gençlik örgütleri, Esser'in bu sözlerini protesto ederken, **"35 saatlik çalışma haftası uygulaması, aslında çıraklık eğitimi için 280 bin yeni işyeri açılmasını sağlar"** dediler.

Melek Aydoğan serbest

ANASI babası burada olmadığı ve teyzesinin vesayeti altında yaşadığı için sınırdışı edilmek istenen ve onbeş gün önce cezaevine konan 17 yaşındaki **Melek Aydoğan** serbest bırakıldı. Içişleri Senatörü Lummer, geçtiğimiz yıl da aynı durumda bulunan **Inci Kıray** adlı genç kız hakkındaki sınırdışı edilme kararını, kamuoyunun baskısı sonucu kaldırmıştı. Ancak Içişleri Senatörlüğü Batı ...'de akrabalarının vesayeti altında yaşayan gençler hakkında henüz bir karar vermediği için, hepsi her an sınırdışı edilme tehlikesiyle karşı karşıya.

CDU/CSU meclis grubunun yeni yabancılar yasasının hazırlığı için oluşturduğu çalışma grubu, 4 Ocak günü ilk önerilerini basına açıkladı. CDU/CSU'nun, **"ya Alman vatandaşlığı, ya da sınırdışı"** ikilemine dayandırdığı yabancılar politikasına ilişkin olarak uygulamaya sokmak istediği yeni yasalar, koalisyon partisi FDP'nin bile sert tepkileriyle karşılaştı.

FDP'nin, özellikle CSU'lu Içişleri Bakanı Zimmermann'ın dayattığı **"6 yaş sınırı"**na baştan beri karşı olması ve buna ilişkin yasanın parlementodan geçmesinin önünde bir engel teşkil etmesi yüzünden, CDU/CSU'nun çalışma grubu **"6 yaş"** konusunda sözümona bir **"uzlaşma"** önerisi getirdi. Yeni yasa taslağına göre, 18 yaşına bastıkları gün sınırdışı edilmeleri koşuluyla, 6 yaşından büyük çocuklar ana-babalarının yanına gelebilecekler. Yabancı gençleri iş piyasasına çıkmadan başından atmayı, aileleri bölmeyi amaçlayan bu yasa önerisi **görünürde** 6 yaş sınırını getirmese de, bu haliyle kabul edildiği takdirde ana-babalar için çocuklarını yanlarına getirmede caydırıcı bir unsur olacak ve dolayısıyla 6 yaş sınırı **fiilen** uygulamaya sokulmuş olacak. CDU/CSU'nun FDP'yi **"tavlamak"** için başvurduğu bu manevra şimdilik bir işe yaramamışa benziyor. FDP'nin meclisteki iç politika sözcüsü Hirsch ve partinin yabancılar sorumlusu Funcke, bu önerinin kendileri tarafından kesinlikle kabul edilmeyeceğini söylediler.

Yeni yabancılar yasası ile ilgili CDU/CSU'nun ikinci bir önerisi de, yabancı işçilerin eşlerini yanlarına getirmelerine ilişkin. Buna göre ikinci ve üçüncü kuşaktan gençlerin Türkiye'deki eşlerini yanlarına getirmeleri için Alman vatandaşlığına geçmeleri gerekiyor. Bu yeni öneriyi, **"önlem almazsak 2000 yılına kadar 500 bin yabancının eşi daha buraya gelir, bu sayı fazla"** diye gerekçelendiren CDU/CSU, şu anda yürürlükte olan ilgili yasanın zaten buna kesinlikle elvermeyecek kadar kısıtlamalar getirmiş bir yasa olduğunu gözardı etmeye çalışıyor. Bilindiği gibi şu anda yürürlükte olan yasaya göre, eşini yanına getirmek isteyen gencin 8 yıldır Federal Almanya'da oturuyor olması ve 1 yıldır da evli olması (hatta bazı eyaletlerde 3 yıl) gerekiyor. Öğreniminin büyük bir bölümü burada yapmış olan gençlere Alman vatandaşlığına **geçebilme hakkını** vermek yerine, onlara bunu zorla dayatmayı öngören bu yasa önerisi de, şimdilik FDP tarafından olumlu karşılanmıyor.

Dünya bir büyük sanatçısını daha yitirdi: Joan Miro öldü

JOAN MIRO

Çağdaş resim sanatında gerçek bir usta ve bir özgürlük savaşçısı

JOAN MIRO
Son fotoğraflarından

Futbol Dünya Şampiyonası için hazırladığı afiş

20 Nisan 1893'ten beri yaşamı çocukların saf ve coşkulu bakışlarıyla seyreden Joan MIRO, vatanı Ispanya'da 90 yaşın da öldü. Çağımızın en büyük ressamlarından biri olan Miro da, tıpkı Picasso gibi, kendisinden sonra hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağı güçte yapıtlar bıraktı.

Miro'nun resme başlaması Barcelona'da çok genç yaşlarında gerçekleşti ve raslantılar sonucu tüm yaşamını resme verebildi. Onu akıllı uslu bir burjuva olarak yetiştirmek isteyen babası, oğlunun ağır bir hastalık geçirmesi üzerine onun resimle uğraşmasına göz yumdu, böylelikle resim sanatı da en büyük ustalarından birini kazandı.

Miro için kendisini o devirde özgün bir ressam olarak kabul ettirmek, Picasso gibi bir ustanın gölgesinde kalmamak ilk büyük uğraşı oldu denebilir. 1918'de ilk kez bir tablosu Paris'te sergilendikten sonra, o devirde başarıya ulaşmak isteyen her sanatçı gibi, o da 1919'da Paris'e yerleşti. Picasso da ona atölyesini açtı, **"Dada"** akımı ozan ve yazarları kendisini desteklediler. Yirminci yüzyılın ilk yarısında oluşan tüm sanat akımlarına yaklaşıp hiçbirine tam olarak katılmadı Miro. Gene de en belirgin yaklaşımı, 1924'te özgün sanatını Ispanya iç savaşında Frankistlerle çarpışan Cumhuriyetçi, antifaşist savaşçılara destek etti. Frankizme karşı hazırladığı afiş ve tablolar ilerici resim sanatının dev yapıtlarıdır.

Içine kapanık, sessiz, aşırı duyarlı, kavga adamı olmayan bir sanatçıydı Miro, ama en büyük işlevlerinden biri **"soyut"** resmi anlaşılır biçime sokmak, onu yığınlara maletmek olmuştur. Bir söyleşisinde resim anlayışını şöyle açıklıyor büyük usta: **"Bir bahçıvan gibi çalışırım (...) En sade şeyler bana fikir verir. Bir köylünün çorbasını içtiği kâse, beni zenginlerin gülünç zengin tabaklarından daha çok etkiler. Halk sanatı beni hep duygulandırmıştır. Onda ne aşırma, ne düzmece bulabilirsiniz, doğru hedefe gider. Şaşırtır bu nedenle, sonra çok zengin olanaklarla doludur.**

Bir eşya yaşar benim için. Şu sigara, kibrit kutusu bazı insanlardan çok daha yorgun gizli bir yaşama sahiptirler. Bir ağaç gördüğümde konuşan, nefes alan bir canlı görmüşcesine sarsılırım. Ağaç bir yönüyle insandır.

Hareketsizlik çok etkiler beni. Bir şişe, bir bardak, sahilde bir taş, hareketsiz nesnelerdir ama içimde büyük hareketler doğururlar."

Tablolarının yanısıra yontu, seramik ve yapıştırma dalında da çok sayıda yapıt veren Miro'nun en değerli yontularının gerçeküstücülük dönemine rastladığı söylenebilir. Paris ve Osaka'daki seramik freskoları ise o dalda eriştiği doruk noktalar olarak kabul edilir. Miro'nun antifaşist kişiliği ülkesinde az tanınması ve sergilenmesine yol açmıştır. Fransa'yı Nazi işgalinden sonra terkeden Miro yaşamının sonuna dek ülkesinde kalmasına karşın, Ispanya'da ilk sergisini Franco'nun ölümünden sonra açabilmiş, evrensel sanatçıların gerici rejimlerdeki yazgısından payını almıştır.

Soyut resim yapmış olmak için soyut resim yapmaya kesinlikle karşı çıkan sanatçı, japon estamplarındaki incelikle çalışır tablolarında. **"Her tablo kendi içinde uyumludur, kendine özgü bir kan dolaşımı vardır"** diyen Miro, sanatını parasal

Kıbrıs şiiri

Kin Bombası

Fikret DEMİRAĞ

Senin ellerin de onun elleri gibi
çok sürdü, okşadı, sevdi
ve bu toprağın bağrına tohum ekti,
senin sesin de onunki gibi
bazen kader bazen de sevinç
kuşlarının çığlığı gibi
bu göklerde çok gezindi,
senin gölgen de düştü bu toprağa
onun gölgesi gibi

Tam eğildin öpeceksin sevgilini
birden sevdanızı dağıtıyor
bu uçaksavar

Senin bu taşta elinin izi varsa
onun da öteki taşta var,
elleriniz, yürekleriniz coğrafya
akrabası
bir tohum gibi aynı toprakta
çok buluştu,
ve işte kurdun kuşun ağlayacağı
dize bu dizedir ki
ellerinizin arasına birden
o kin bombası düştü

Tam yüzünü yüzüne
yaklaştırmıştın
birden yüzlerinizi dağıttı bir
uçaksavar

Gene de en belirgin yaklaşımı, 1924'te gerçeküstücülük akımına olmuştur. Sırayla gerçekçi, fovist, dadaist, kübist ve gerçeküstücü olan Miro, sonraları kendisi bir akım oluşturmuştur. **"Picasso'dan bu kadar çok esinlenip onu taklit yada kopya etmeyen tek sanatçı benim herhalde"** diyen Miro, Picasso'nun yaptığı gibi

Joan Miro atölyesinde çalışıyor

mı vardır" diyen Miro, sanatını parasal açıdan değerlendirmeyi hep reddetmiş, bu onu 1975'te Paris'te sergilediği tablolarını **"Dolar olmadıkları"** gerekçesiyle yakmaya dek götürmüştür. Miro ve sanatı için söylenecek en güzel söz, onun son bir tümcesi **"Şiirle resim arasında hiç bir ayırım yapmadım"**

EROL DEMİRÖZ ve GENCO ERKAL
Hakkari'de bir İstanbullu

ABD yönetimi Birleşmiş Milletler Örgütünde etkinliğini yitirdikçe mızıkçılığa yöneliyor

Reagan, UNESCO'ya neden küstü?

Uluslararası hukuk ilkelerini hiçe saymakla tanınan Reagan ekibi bu kez de UNESCO'yu hedefledi. Birleşmiş Milletler'in eğitim, bilim ve kültür örgütü UNESCO, ABD tarafından kötü yönetilmek ve aşırı anti-amerikancılık yapmakla suçlanıyor. Bir yıllık bir uyarı süresi tanıyan ABD, bunun sonunda **"olumlu gelişmeler"** görülmezse örgütten ayrılacağını duyurdu. Bu koşullarda yıllık UNESCO bütçesine 50 milyon dolarlık katkıda da bulunmayacak.

UNESCO nedir?

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü sözcüklerinin ingilizce başharflerinden oluşan U.N.E.S.C.O. 1946'da kuruluş bildirgesini 20 ülkenin imzalamasıyla kurulmuştur. Bugün 161 üyesi vardır ve merkezi Paris'tedir. Birleşmiş Milletler'in en etkin yan kuruluşu olup içinde devlet kuramamış kurtuluş örgütü temsilcileri de yer almaktadır. 1970'li yıllara kadar yalnızca eğitim, sanat eserleri ve bilimsel işbirliği temelinde programlar geliştiren **UNESCO,** zamanla kuruluş felsefesine uygun olarak ana etkinlik alanlarını sosyal bilimler, haberleşme ve silahsızlanma konularına da yaymıştır.

UNESCO'nun bütçesini oluşturmak için üye ülkelerden ulusal gelire orantılı olarak bir katkı istenmektedir. Son 370 milyon dolarlık bütçeye yapılan katkıların yaklaşık yüzde 69'u kapitalist ülkelerden, yüzde 18'i sosyalist ülkelerden, yüzde 13'ü ise üçüncü dünya ülkelerinden gelmektedir. Yıllık bütçesinin 115 milyon dolarını okuma-yazma seferberlikleri, bilimsel işbirliği ve tarihsel çevrenin korunması programlarına ayıran **UNESCO**'nun yalnızca Paris'teki merkezinde 2300 personel çalışmaktadır.

UNESCO aynı zamanda kültürel değerlerini koruma olanaklarından yoksun ülkelere olabildiğince yardım etmektedir. Örneğin Asuan barajının suları altında kalmaya mahkum Abu-Simbel mabedini kurtarma çalışmalarını üstlenmiştir. 1979 yılı programına alınan tarihsel İstanbul yarımadasındaki geleneksel Türk evlerini ve eserlerini kurtarma programı ön araştırma safhasını geçmiştir. Ancak ABD'nin parasal katkısını çekmesi ile **UNESCO** programları büyük ölçüde yeniden gözden geçirilmek durumundadır.

ABD'nin bu sert çıkışı, 1950'lerden beri propaganda aracı olarak kullandığı uluslararası örgütleri artık yönlendirememesinden kaynaklanıyor. Sosyalist ve bloksuz ülkelerin gittikçe seslerini daha güçlü duyurdukları uluslararası bu tür forumlar Reagan için ciddi bir engel oluşturuyorlar. 1982 yılında BM nezdinde ABD temsilcisi Kirkpatrick ilk örgütten ayrılma tehdidini savurmuştu. UNESCO'dan ayrılma olayı bundan sonra gelen aşama. Gerçekte son patlak veren olay iki yıldır süregelen bir bunalımın doruk noktası. Temelinde de, çoğunluğunu sosyalist ülkelerin ve üçüncü dünya ülkelerinin oluşturduğu UNESCO'nun, ABD'nin dünya çapındaki haberleşme tekellerine karşı çıkması. **"Yeni bir uluslararası haberleşme düzeni"** projesi, UNESCO tarafından hazırlandığından beri ABD'nin çokuluslu yayın tekelleri, büyük TV kanalları ve haber ajanslarının korkulu rüyası olup çıktı. Tekellerin karşı çıkması ise bu tür bir projenin **"özgür basın"**'ı yokedeceği doğrultusunda. Örnek verilecek olursa, tekellere göre bugün tehlike emperyalist propaganda araçlarından değil bağımsızlığına yeni kavuşmuş ülkelerin de söz hakkı sahibi olmasından geliyor...

Bu açıdan bakılırsa, UNESCO gibi bir örgüt, yapısından ötürü emperyalizme ters düşmeye mahkum, silahsızlanmayla, haberleşme iletişim araçlarının gelişmesiyle, toplum bilimleriyle, dünya barışını kültür, eğitim ve bilimin katkısıyla kurmakla uğraşıyor herşeyden önce. Özellikle son 10 yıldır geniş alanlar kapsayan etkin çalışması, onu 1950'lerin bilim, eğitim ve sanat eserleriyle uğraşan, etliye sütlüye karışmayan UNESCO görünümünden çok uzaklaştırdı. ABD'nin tehditleri de bu değişiklikten sonra başlamış bulunuyor. Kudüs konusunda İsrail aleyhine karar alması UNESCO'yu 1974-75 döneminde ABD'nin parasal desteğinden bir kez daha yoksun bırakmıştı. Bu seferki parasal kısıtlama, UNESCO'ya yönelik bir tehdit. Temelinde ezilen ülkelerin kalkınma projelerine, yeni bir uluslararası ekonomik düzen kurma çabalarına vurulmak istenen bir darbe. Açıkçası emperyalizm, dünya halklarının bağımsızlık savaşımını ezmek için ilk adımda Birleşmiş Milletler Örgütü ve diğer uluslararası forumları hedeflemiş bulunuyor.

Hakkari'de Bir Mevsim F. Almanya'da gösteriliyor

Erden Kıral'ın yönettiği **Hakkari'de Bir Mevsim** filmi, 6 Ocak'tan itibaren Federal Almanya'daki belli başlı sinemalarda gösterilmeye başladı. Böylece Türkiye'de ancak Danıştay kararları ile gösterilebilen, 1983 yılının Berlin Film Festivali'nde Gümüş Ayı Ödülü'nü kazanan **Hakkari'de Bir Mevsim,** yurtdışındaki Türkiyeli işçilerce de seyredilebilecek. Filmin, gösterime girdikten sonra Alman seyirciler arasında da beğeni kazandığı bildiriliyor.

Bilindiği gibi Ferid Edgü'nün **"O"** adlı romanından uyarlanan bir senaryo ile çekilen **Hakkari'de Bir Mevsim** filminde **Genco Erkal** başrolü üstlenmişti. Senaryosunda **Onat Kutlar**'ın imzasını taşıyan **Hakkari'de Bir Mevsim**'in müziklerini **Timur Selçuk** yapmış, kamerayı'da **Kenan Ormanlar** kullanmıştı. Film 1983 yılında **Berlin Film Festivali**'ne katılmış ve büyük başarı kazanarak Gümüş Ayı Ödülü'nü, Protestan Kilisesi'nin ayın filmi ödülünü almış ayrıca **Bastia Film Şenliği**'nde de birincilik ödülü kazanmıştı.

Şivan, Gülistan ve Melike Demirağ WDR'de söyleyecek

West Deutsche Rundfunk (WDR) 8 Ocak ile 25 Mart tarihleri arasında düzenlediği **"Şarkıcılar Matinesi"**'nin 11 Mart tarihli programını Kürt ve Türk şarkıcılara ayırdı. **Şivan, Gülistan** ve **Melike**'nin verecekleri konser Köln Radyoevi'nin büyük salonunda saat 11:30'da başlayacak. Konser aynı gün saat 12:05'den itibaren WDR-2'den canlı olarak da yayınlanacak. İsteyenler bu konseri, bir hafta öncesinden Köln Radyoevi'nin Konser gişesinden ücretsiz bilet alarak da izleyebilecekler.

Türkiye Postası

15 GÜNLÜK GAZETE SAYI: 22, 13 OCAK 1984

35 milyon yeni işyeri açılsa bile gene de 19 milyon kişi işsiz kalacak

Emekçi yığınlar için 1984'de de umut yok mu?

● Her 100 kişiden 9'u işsiz kalacak, her 100 gençten 20'si iş bulamayacak ● Uzun süredir işsiz olanların yeniden iş bulmaları çok zor ● Yeni iş bulabilenler ise daha kötü işlerde daha düşük ücretlerle çalışmak zorunda kalacaklar

Ortak Pazar'ın Brüksel'deki merkezinden yapılan açıklamalara ve kapitalist ülkelerin iktisatçılarının yaptığı değerlendirmelere göre, 1983 yılı önde gelen kapitalist ülkeler emekçi yığınları açısından İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana yaşanan ikinci en kötü yıl oldu. 1975-1982 arasında 24 OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) ülkesindeki kayıtlı işsizlerin sayısı 15 milyondan 32 milyona çıktı ve 1983'de 33 milyona ulaştı. Ortak Pazar üyesi 10 kapitalist ülkede işsizlerin sayısı geçtiğimiz Kasım ayı sonunda 12 milyon 300 bine yükseldi. Ortak Pazar ülkelerinde işsizlerin yüzde 30-50 arasında bir bölümünü 25 yaşın altındaki gençler oluşturuyor.

Öte yanda Reagan yönetimi 1983 yılını ABD ekonomisi açısından çok başarılı, parlak bir yıl olarak nitelendirirken, 1983'ün ilk yarısında ABD'de ve belli başlı bazı kapitalist ülkelerde piyasanın bir miktar canlanması ve işsizliğin bir miktar düşüşü Avrupa'da Kohl ve Thatcher hükümeti gibi gerici hükümetler tarafından kullanılmak istendi. Gerici çevreler, krizin atlatıldığını, ekonomik koşulların iyileşme yönünde olduğu umudunu yaymaya çalıştılar. Ancak geçtiğimiz yıl içinde Federal Almanya'da **"Uluslararası Politika ve Ekonomi Enstitüsü"** uzmanlarınca yapılan bir araştırmada geçmiş yılların işsizlik oranlarının bir değerlendirmesi yapıldı ve bu tür umutları yaymanın gerçeklerle bağdaşmadığı gösterildi.

1984'de umut yok !

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, 1984 yılı sonunda OECD ülkelerinde işsizliğin çalışan nüfusun yüzde 9'una ulaşması

MAÇ BİLETİ DEĞİL, İŞ BEKLİYORLAR

1983 yılında belli başlı kapitalist ülkelerde yığınsal işsizlik en yakıcı sorun oldu. İşsizlerin sayısı, ABD'de 11 milyona yaklaşırken, Federal Almanya'da, Fransa'da, İtalya'da iki milyonu, İngiltere'de üç milyonun üzerine çıktı, Japonya'da iki milyona yaklaştı

kısa kısa...kısa kısa kısa kısa... kısa kısa..

Pershing-2'ler diktatörleri sever

Afgan, Hint ve Sovyet kaynaklı haberlere göre Pentagon, Pershing-2'leri sadece F.Almanya'ya değil, ABD'nin kuklası hükümetlerin iktidarda olduğu ve Sovyetler Birliği'ne coğrafi olarak yakın ülkelere de yerleştirmeyi planlıyor. Pakistan'da diktatör Ziya-ül Hak, Türkiye'de Evren ve Güney Kore'de Çon Do Hvan'ın Pershing-2'leri ülkelerine yerleştirme hazırlığında oldukları bildiriliyor. Bir süre önce Israil de Pershing-2'lere talip olmuştu.

60 kişi öldü ve ekmek ucuzladı

Ocak ayı başında Tunus'da buğday ve ona bağlı olarak ekmek fiyatlarının yüzde 110 oranında arttırılması olaylara yolaçtı. Galeyana gelen halkın üzerine polis gönderilmesi olayların büyümesine neden olurken, devlet Başkanı Burgiba da bu durumdan yararlanarak, ülke düzeyinde olağanüstü hal ilan etti. Çeşitli kaynaklardan alınan haberlere göre 60 kadar kişinin ölümü sonucunda, Burguba da İçişleri Bakanı'nı değiştirdi, ekmek fiyatlarını düşürdü, ancak sıkıyönetim henüz kaldırılmadı. Tunus'da ekmek fiyatlarının artmasında petrol fiyatlarındaki düşüş rol oynadı. İhracatın yüzde kırkı petrole dayanan ve halkın en önemli besin maddesini buğday ve buğdaya dayalı maddelerin meydana getirdiği Tunus'da şimdilik durdurulmuş olan ekmek zammının ekonomik koşullarda ve toplumsal huzurun sağlanmasında değişiklik yaratması beklenmiyor.

Şili'de 450 kişi açlık grevinde

Aralık ayının ortasından beri Şili'de Santiago, Valparaiso ve diğer kentlerin hapishanelerinde 450 tutuklu iki haftayı aşkın bir süredir Pinochet zindanlarındaki işkencelere ve kötü koşullara karşı açlık grevi sürdürüyorlar. Şili insan hakları komitesinin yaptığı açıklamalara gö-

Güney Afrika Angola'ya saldırdı

Aralık ayı sonunda Batı Afrika ülkelerinden sosyalist yönelimli rejime sahip olan Angola'ya karşı yeni bir saldırıya girişen Güney Afrika ırkçı rejimi, işgal altında tuttuğu komşu ülke Namibya'dan yeni birliklerini Angola'ya sürüyor. ABD ve diğer emperya-

çalışan nüfusun yüzde 9'una ulaşması bekleniyor ki, bu sayı 1982'de yüzde 8.5 idi. Yani 1984 yılında da bellibaşlı kapitalist ülkelerde 100 kişide dokuz kişi işsiz olacak. Yapılan öngörülere göre, 1984'de koşullar, özellikle gençler ve bir süredir işsiz olanlar için daha da ağırlaşacaktır. ABD, Japonya, Federal Almanya, Ingiltere, Kanada, Italya, Avustralya, Finlandiya, Norveç, Ispanya ve Isveç'de 1981'de 9.1 milyon olan 25 yaşın altındaki işsizlerin sayısı 1983'de 11.5 milyona ulaştı. 1984'de gençlik arasında işsizliğin yüzde 19.5 civarında olması ve genç işsizlerin sayısının yaklaşık aynı kalması bekleniyor.

Son yılların kitlesel işsizliğinin önemli özelliklerinden biri de **"uzun süreli"** olması oldu. 1982'de Batı Avrupa'daki işsizlerin üçte biri ve ABD'deki işsizlerin yüzde 22'sini en az altı aydır işsiz olanlar oluşturmaktaydı. Yine 1982'de, Federal Almanya, Avusturya, Belçika, Finlandiya, Fransa, Hollanda, Isveç ve Ingiltere olmak üzere sekiz Avrupa ülkesinde işsiz olan her üç kişiden biri bir yılı aşkın bir süredir işsiz bulunmaktaydı. 1984'de ise OECD ülkelerinde uzun süredir işsiz olanların, işsizlerin yüzde 30-45 arasında bir kısmını oluşturması bekleniyor.

Öte yanda ABD'de ekonomik kriz, üç milyon kadar iyi ücret alan sanayi işçisinin işlerini kaybetmelerine yolaçtı. Bu işçilerin **800 bini için ancak 1985'e kadar yeni işyeri açılmış olacak. Ama bunların** hizmetler ve ticaret sektörlerinde daha düşük ücretli işler olacağı öngörülüyor.

Iktisat uzmanlarına göre işsizliği 1979 düzeyine, yani 19 milyon civarına düşürebilmek için 1980'lerin ikinci yarısında OECD ülkelerinin toplam 35 milyon civarında yeni iş yaratması gerekiyor. Bu sayı da 1975-1979 arasında bu ülkelerde kapitalist ekonominin yükseliş döneminde yaratılanın iki katına eşit. OECD'nin kendi uzmanları bile böyle bir hedefin gerçekleşme olanağı olmadığını belirtiyorlar.

Yığınsal işsizlik emekçi kesimlerin yaşam ve çalışma koşulları üzerinde ağır baskılara neden olmanın yanısıra onlarda toplumsal, psikolojik pekçok hastalıklara da yolaçıyor. Son yıllarda artan işsizlikle birlikte yükselen suçluluk oranı, ruhsal bozukluklar, yaygınlaşan uyuşturucu alışkanlığı, aile-içi sorunlar kapitalist toplumları tümüyle çöküntüye götürüyor. Öte yanda, artan işsizlik emekçi yığınların hükümetlerden ve patronlardan çeşitli toplumsal haklarını talep etmeyi ertelemelerine ve yalnızca işyerlerinin korunması talebini öne çıkarmakla yetinmeye zorluyor.

sizlerin sayısı, ABD'de 11 milyona yaklaşırken, Federal Almanya'da, Fransa'da, İtalya'da iki milyonun, Ingiltere'de üç milyonun üzerine çıktı. Japonya'da iki milyona yaklaştı.

ABD'de evsizlerin sayısı iki milyonu aştı

ABD Sağlık ve Hizmetler Dairesi'nin yaptığı açıklamalara göre geçtiğimiz ay içinde ABD'de evsizlerin sayısı iki milyonu aştı. Bu sayı, büyük ekonomik kriz yılları olan 1930'ların da üstünde.

Sadece son iki yılda New York *kentinde en az 29 kişi sokakta yatmak zorunda olduğundan donarak öldü. Evsizler arasında tüberküloz, dizanteri ve özellikle ruhsal hastalıkların çok yaygın olduğu saptanmış durumda. Evsizlerin çoğunluğunu işsizler ve bölünmüş aileler meydana getirirken, özellikle büyük kentlerdeki evsizler arasında pekçok üniversite mezununun da bulunduğu bildiriliyor.*

Sabahın erken saatlerinde yalnızca bir gece yatabilmek için yardım evlerinin önünde uzun kuyruklar oluşturan bu insanlar arasında açlığın gittikçe yaygınlaştığı bildiriliyor.

Öte yanda silahlanmaya milyarlarca dolar ayıran Reagan hükümeti, yoksullara yardım fonlarını yüzde 20 oranında azaltmıştır. Reagan yönetimi 1985 yılı için askersel harcamaları 300 milyar dolara yükseltti. Bu durumda 1 milyondan fazla yoksul artık yiyecek karnesi alamıyacak, 1 milyon 700 bin kişinin aldığı yardımlar da kısılacaktır.

SSCB'de halkın geliri 1984'de de artacak

27 Aralık günü sona eren Sovyetler Birliği Komünist Partisi olağan Merkez Komitesi toplantısında, 1984 yılı ekonomik ve sosyal gelişme planıyla ilgili rapor ile 1984 mali yılı bütçesiyle ilgili rapor onaylandı.

Raporda Sovyetler Birliği'nin ulusal gelirinin 1983 yılında 483 milyar rubleye çıkarak, bir süre önceki yıla oranla yüzde 3.1 arttığı belirtildi. 1983 yılında Sovyetler Birliği'nde temel tüketim fiyatlarının, ulaşım ücretlerinin ve kiraların sabit kaldığı koşullarda gerçek gelirler önemli artış gösterdi. Yine 1983 yılında on milyonun üzerinde Sovyetler insanının konut koşulları iyileşti. Öte yanda 1984 yılında endüstri üretimi yüzde 3.8, tarım üretimi yüzde 6.4 oranında artarken, halkın gerçek gelirlerinin de yüzde 3.5 oranında artacağı belirtildi.

Toplantıda, 1983 yılında ekonominin yapısında örgütlülüğün arttırılması ve planın gerçekleşmesine yönelik önlemlerin yerine getirildiği ve genel olarak ekonomik gelişmede olumlu bir ilerleme görüldüğü kaydedildi. Alınan tüm ekonomik önlemlerin son tahlilde halkın yaşama düzeyinin yükseltilmesine yönelik olduğu, gerçek gelirlerin sürekli yükseldiği konut yapısı, kültür, eğitim ve sağlık hizmetlerinin başarıyla ilerlediği ve 1984 planında da kadroların inisiyatif ve sorumluluklarının artması ve kitlelerin yaratıcı biçimde aktifleşmesi yönünde önlemlerin sürdürüleceği konusu üzerinde duruldu.

komitesinin yaptığı açıklamalara göre 1983 yılı başından bu yana Şili'de en az beş bin tutuklu işkenceden geçirildi.

Öte yanda 29 Aralık'ta Santiago'da bir tiyatroda biraraya gelen 8 bin Şili'li kadın Pinochet darbesinden bu yana kadınların en büyük protesto gösterisini gerçekleştirerek, diktatörlüğe son verilmesini istediler. **'Diktatör düşecektir"** belgisi ile demokrasiye dönülmesi talebini dile getiren kadınlar aynı zamanda iş ve konut istediler.

sürüyor. ABD ve diğer emperyalist devletlerin desteğiyle yapılan saldırıda ırkçı rejimin zırhlı birlikleri, Angola topraklarında 250 km ilerlediler. Sivil halk arasında pek çok kişinin öldürüldüğü, ırkçı rejimin askerlerinin kimi köylerde kırımlar düzenlediği bildiriliyor. Güney Afrika ırkçı rejimi, BM Güvenlik Konseyi k...larını çiğneyip bağımsız bi... ...kede terör uygulayarak, Angola'daki ilerici rejimi yıkmayı amaçlıyor.

Afganistan'da günlük yaşam tümüyle normal

Boyalı basının ve kimi Batı kaynaklarının gerçekleri çarpıtan yayınlarına karşı Afganistan'da bir hafta kalan Stern *dergisi muhabiri Peter Behr, Afganistan Demokratik Cumhuriyeti'nde yaşamın tümüyle normale döndüğünü açıkladı. Behr, gezisi süresinde yaptığı görüşmeler ve gözlemler sonucu Afgan halkının devrimden sonra elde ettiği başarılara bizzat tanık olduğunu belirtti. Öte yanda Afganistan hükümeti 1984 yılı için toprak reformunun gerçekleştirilmesine yönelik özel bir program hazırladı. 1978 Nisan devriminden sonra Afganistan'da 300 bin köylü ailesi toprağa kavuşmuş, 1200 kooperatif kurulmuş ve 200 bin köylü kooperatiflere katılmış durumdadır.*

Iran'da komünist avı sürüyor

Çeşitli kaynaklardan alınan haberlere göre, Iran'da TUDEH partisi yöneticilerinden üç kişinin Aralık ayı sonunda hiçbir karar açıklanmadan idam edilmesinden sonra, Ocak ayı başında da TUDEH yöneticilerine karşı açılan davada eski deniz kuvvetleri komutanı Kaptan Afzali ve Albay Mehdi Partovi ölüm cezasına çarptırıldılar. Iran Başsavcılığı'nın yaptığı açıklamaya göre 1983 yılı ortasında 8 bin 500 TUDEH üyesi tutuklu bulunuyordu. Iran'da TUDEH'e karşı girişilen kampanya, şu anda varolan rejimi yıkmak ve 1979'un kazanımlarını tümüyle ortadan kaldırmak amacıyla ABD emperyalizmi ve onunla işbirliği içindeki aşırı gerici güçler tarafından yürütülüyor.

Özal'ın uyguladığı ve "Friedman modeli" olarak bilinen program, onlarca geri kalmış ülke ekonomisini çökertti

"Friedman modeli" uygulandığı bütün ülkeleri batırdı

● **Modelin uygulandığı Latin Amerika ülkelerinde enflasyon oranı, yüzde 100 ile yüzde 600'lere, işsizlik oranı ise yüzde 20'lerin üzerine tırmandı**

24 Ocak 1980 tarihinden bu yana Türkiye'de uygulanan ve Turgut Özal Hükümeti'nin son günlerde ardarda açtığı **"ekonomik paket"**lerle yeni boyutlar kazanan ve **"Friedman Modeli"** olarak anılan ekonomi politikaları, uygulandığı bütün ülke ekonomilerini batırdı ve hiç bir ülkede bu modelin vaadettiği sonuçlar alınamadı. **"Friedman Modeli"**, uygulandığı bütün ülkelerde 4-5 sene içinde **"enflasyon sorununu çözeceğim, fiyat artışlarını durduracağım, dış ödemeler dengesi açıklarını ortadan kaldıracağım ve döviz bunalımını çözeceğim"** iddiasıyla ortaya atıldı ve uygulamaya konuldu.

Ayrıca, yine bu modelin savunucularına göre, bu politikaların uygulanmaya başlanmasından 2-3 yıl sonra, yatırım ve kalkınma hızları artacak ve işsizlik sorunu giderek ortadan kaldırılacaktı. Ancak, modelin uygulandığı istisnasız bütün ülkelerde, iddia edilenlerin tam tersi oldu. Bu ülkelerin dış ticaret ve ödemeler dengesi açıkları arttı, dış borçları ödenemeyecek miktarlarda büyüdü, enflasyon oranı yüzde 500'lere tırmandı, işsizlik görülmemiş boyutlara ulaştı ve sonuçta, bu ulusal ekonomilerin tümü çok daha büyük bunalımların içine düştü:

● **1975 yılında geri kalmış ve orta derece gelişmiş ülkelerin dış borçları toplamı 180 milyar dolardı. 1983 yılı sonunda, bu ülkelerin dış borçları, tam 5 kat artarak 900 milyar dolara yükseldi.**

● Bu modelin uygulandığı ülkelerden 1981 yılında 14'ü ve 1982 yılında da 20'si süresi gelen dış borçlarını ödeyemeyerek iflas bayrağını çekti.

● **1970'li yılların başında, modelin uygulandığı Latin Amerika ülkelerinde enflasyon oranı yüzde 12 ile yüzde 61 arasında değişiyordu. 1982-1983 yıllarında, bu ülkelerde enflasyon oranı yüzde 100 ile yüzde 600 arasında değişen miktarlara tırmandı.**

● Brezilya'nın ulusal gelir artış hızı 1980'de "0"a düştü ve sonra da gerilemeye başladı. 1983 yılında, bu ülkenin toplam sanayi üretimi yüzde 7,7 ve imalat sanayii üretimi 7,8 geriledi.

● **1983 yılında, Arjantin'in sanayi üretimi 1970 yılının bile gerisine düştü ve 1975 yılına göre yüzde 27 oranında geriledi.**

● Model'in örnek ülkelerinden birisi olarak gösterilen ve **"Şili mucizesi"** diye tanımlanan Şili'de ulusal gelir, 1982 yılında yüzde 14 geriledi.

● **Bugün, "Friedman Modeli"nin uygulandığı Latin Amerika ülkelerinin tümünde işsizlik oranı, yüzde 20'nin üzerine tırmanmış bulunuyor.**

Meksika'da 85 milyarlık bir kumar ve sonucu

● **Meksika'nın dış borçları, "Friedman Modeli"nin uygulanmasından bu yana 15 kattan fazla artarak 85 milyar dolara yükseldi**

1976 yılına kadar IMF'ye direnen 73 milyon nüfuslu Meksika, sonunda teslim oldu. Aynı yılın sonlarına doğru, Meksika'da da **"Friedman modeli"** uygulamaya konuldu. 1982-1983 yıllarına gelindiğinde, **"serbest piyasa ekonomisi"** modeli bu ülkede de iflas bayrağını çekti ve Meksika ekonomisi tarihinde görülmemiş boyutta ekonomik bunalıma sürüklendi:

● Meksika'nın 1977 yılında 1 milyar 310 milyon dolar olan dış ticaret açığı, 1982'de 4 milyar 120 milyon dolara yükseldi. 1983 yılında ise, Meksika'nın dış ticaret açığı 5 yıl öncesine oranla beş kat artarak, 6 milyar 500 milyon dolara tırmandı.

● Meksika'nın dış borçları, **"Friedman modeli"**nin uygulanma-

Friedman kimdir, modeli nedir?

Milton Friedman, ABD Şikago Üniversitesi profesörlerindendir. Friedman, bu üniversitenin **"Latin Amerika Araştırmaları Merkezi ve Ekonomi Bölümü"**nün Başkanı'dır. Kendisi, günümüzde diktatörlükler altında pek çok geri kalmış ve özellikle orta gelişmiş kapitalist ülkede uygulanan ve **IMF reçeteleri** diye anılan ABD patentli ekonomi politikalarının **baş mimarı** olduğundan, bu politikalara **"Friedman modeli"** denilmektedir.

"Şikago okulu" olarak tanımlanan **Friedman** ve onun onlarca çalışma arkadaşı, üniversitede ders vermenin yanısıra, aynı zamanda birer uygulayıcıdırlar. Bunlar ABD tekellerinin ve **"Friedman modeli"**nin uygulandığı faşist diktatörlüklerin danışmanlığını yapmaktadırlar. Sözgelimi bizzat Friedman'ın kendisi Pinochet'in danışmanlığını yaptı ve Şili'deki uygulamayı yürüttü. Friedman reçetesinin özünü şu maddeler oluşturuyor:

ÖNCE yüksek oranlı ve sonra sürekli devalüasyonlarla, ulusal paranın dolar karşısındaki değerinin düşürülmesi
TEMEL maddelerin fiyatlarına büyük oranlı zamlar ve fiyatların serbest bırakılması
PARA ve kredi miktarının daraltılması
FAIZ oranlarının yükseltilmesi
DEVLET işletmelerinin özel sektöre satılması
YABANCI sermayeye kapıların açılması
ÜCRETLERIN, maaşların ve tarım ürünlerinin fiyatlarının dondurulması
DIŞALIMA konan yasakların kaldırılması ve giderek her türlü malın dışalımının serbest bırakılması

"Şili mucizesi"nden, Şili felaketine...

Bugün yaklaşık 12 milyon kişinin yaşadığı bir Latin Amerika ülkesi olan Şili'de, 11 Eylül 1973 tarihinde Allende'nin başkanlığını yaptığı Halk Birliği (Unidad Popular) hükümeti askersel bir devirmeyle yıkıldı ve yerine faşist Pinochet cuntası geldi. Pinochet rejiminin işbaşına gelmesiyle birlikte, IMF reçetelerinden kaynaklanan ve **"serbest piyasa ekonomisi"** ya da **"Friedman modeli"** olarak anılan li" Şili'de 1981 yılının ortalarından itibaren iflas etmeye başladı ve 1983 yılında Şili ekonomisi çöktü. Öylesine ki, şimdi Şili ekonomisinin geldiği noktayı, Pinochet'in danışmanlığını yapan ve bu ekonomi politikalarının **"mucidi"** sayılan ABD'li profesör Friedman ve IMF dahil kimse savunamıyor. Şili'nin ekonomik ve sosyal yaşamına ilişkin son göstergeler şunlar:

● 1981'de yüzde 19,7 olan enflasyon oranı, 1983 yılı Temmuz ayında 104'e tırmandı.

● 1981 yılında, Şili'nin dışsatım miktarı bir önceki yıla oranla yüzde 17 gerileyerek, 4 milyar 671 milyon dolardan 3 milyar 906 milyon dolara düştü. Aynı dönemde, Şili'nin dışalımı yüzde 24 artarak, 5 milyar 124 milyon dolardan 6 milyar 364 milyon dolara yükseldi. Böylece, Şili'nin 1981'deki dış ticaret açığı, 1977 yılına oranla on kat arttı.

● 1970 yılında 3 milyar dolar olan Şili' nin dış borçları, 1983 yılında 20 milyar dolara ulaştı.

● 1982 yılında, Şili'de ulusal gelir ve

"Friedman modeli"nin uygulanmasından bu yana, 15 kattan fazla artarak 1983 yılında 85 milyar dolara yükseldi. Meksika bugün, Brezilya'dan sonra dünyanın en çok borcu olan ikinci ülkesidir. Dahası, Meksika'nın döviz ihtiyacının karşılanabilmesi için, her ay 1,5 milyar dolar yeni borç bulması gerekiyor.

- Meksika'da 1975 yılında yüzde 20 ve 1976 yılında yüzde 22,2 dolaylarında seyreden enflasyon oranı, 1983 yılında yüzde 123'e tırmandı.
- 1976 yılından önceki son on yılda, yılda yaklaşık yüzde 8 dolayında bir büyüme hızını gerçekleştiren Meksika'da, 1982 yılına gelindiğinde ulusal gelir yüzde 7 ve 1983 yılında da yüzde 10 dolayında geriledi.

ya da "Friedman modeli" olarak anılan ekonomi politikası uygulamaya konuldu

Şili'de faşist diktatörlük altında, Pinochet rejimi ekonomide iki şeyi **başardı.** 1974'de yüzde 604 olan enflasyon oranı, 1981'de yüzde 19,7'ye **indirildi.** 1972'de 836 milyon dolar olan dışsatım miktarı, 5,5 kat artarak 1980'de 4 milyar 671 milyon dolara **yükseldi.** Ekonominin bu iki göstergesinden kalkılarak 1979-1981 yılları arasında, emperyalizmin sözcüleri tarafından Şili **"örnek ülke"** olarak propaganda edildi ve **"Friedman Modeli"** sayesinde ekonomik bunalımın aşıldığı söylenerek **"Şili mucizesi"**nin yaratıldığı öne sürüldü.

Ancak, namluların gölgesinde halkın satınalma gücü yarıyarıya azaltılarak ve Şili'nin dışsatım malları yok pahasına elden çıkartılarak elde edilen bu **başarı** uzun ömürlü olamadı. **"Friedman Mode-**

Friedman Modeli'nin kaçınılmaz sonucu: Süngülerin gölgesinde seçim

- 1982 yılında, Şili'de ulusal gelir ve üretim yüzde 14 oranında geriledi.
- İrili-ufaklı pekçok işletmenin iflasıyla Şili ekonomisi çöktü ve böylece, 1971 yılında yüzde 3,8 olan işsizlik oranı, 1982'de yüzde 23'e ve 1983'de de yüzde 30'a tırmandı. Bugün Şili'de, toplam 3 milyon 256 bin olan çalışabilir durumdaki nüfusun 977 bin kişisi işsizdir.

ŞİLİ'DE »FRIEDMAN MODELİ" NASIL UYGULANDI

Pinochet rejimi, önce büyük oranlı bir devalüasyon yaptı. Bu uygulamayı, sürekli devalüasyonlar izledi. 1973 yılı Eylül'ünde ABD doları 280 Şili lirası iken, 1975 Mart'ında 3,250 Şili lirasına yükseltildi. Böylece, birbuçuk yıl gibi kısa bir sürede, Şili parası olan Esküdo'nun ABD doları karşısında değeri, yaklaşık 12 kat düşürüldü. Bu uygulama, yapılan devalüasyon oranı kadar Şili'nin dışsatım mallarının ucuzlatılmasına ve dışalım mallarının pahalılaşmasına neden olduğundan, emperyalist sömürünün artması sonucunu doğurdu.

Şili'deki uygulamanın bir başka yanını da **"yüksek faiz"** politikası ve temel maddelerin fiyatlarına yapılan büyük boyutlu zamlar oluşturdu. Bu politikaların sonucunda, Allende hükümeti'nin 1971'de yüzde 20'ye indirdiği enflasyon oranı, 1974 sonunda yüzde 604'e tırmandırıldı. Böylece, maaşla ve ücretle çalışanların gerçek gelirleri bir yıl içinde yüzde 61 oranında geriletildi.

Pinochet cuntası, ekonominin bütün sektörlerini ABD tekellerine açtı. Yerli sanayii korumak amacıyla konan dışalım yasaklamalarının tümü kaldırıldı ve her türlü malın dışalımı serbest bırakıldı. Ardından, devlete ait tüm işletmeler satışa çıkarıldı. Şili ekonomisinin can damarını oluşturan ve Allende döneminde devletleştirilen bakır, demir, kömür ve güherçile yatakları, ABD tekelleriyle yerli işbirlikçilerinin mülkiyetine geçti. Eylül 1973 Aralık 1974 döneminde, 480 devlet işletmesinden 278'i satıldı ve 59'u da satışa çıkartıldı.

Şili'de dışalımın serbest bırakılması ve ABD tekellerine kapıların ardına kadar açılması politikalarının sonucu olarak, 1977-1980 yılları arasında Şili'ye 5 milyar dolar yabancı sermaye girişi oldu. Ancak, Şili'ye giren ABD sermayesi ve malları ulusal ekonomiyi çökertti. Sonuçta, Şili'nin en büyük işletmeleri ve bankaları kepenkleri indirmek zorunda kaldı.

Mezarları kim açtırıyor?

Filiz KARDAM

Arjantin'de yedi yıllık askersel diktatörlük döneminde terör sonucu öldürülenlerin kayıt yapılmadan gömüldüğü mezarlar bir bir açılmaya başladı. Mezarlar, **"kayıp"** onbinlerce Arjantinli'nin durumlarının ortaya çıkarılması için, eski diktatörlerden hesap sorabilmek için açılıyor. Devlet Başkanı Alfonsin adalet makamlarını olayları altı ay içinde ortaya çıkarmakla görevlendirdi.

Batı Avrupa'nın sosyal demokrasilerine hayranlık duyan, seçmenlerinin çoğunluğunu orta sınıfların, serbest meslek sahiplerinin ve ulusal büyük burjuvazinin oluşturduğu ve de üç yıl öncesine kadar çok az tanınan Radikal Parti Başkanı Alfonsin gücünü kimden alıyor? Atılan bu önemli adımda, tutarlı bir insan hakları savunucusu olmak yeterli mi?

Arjantin'de 1976'da iktidara el koyan cuntanın diğer pekçok Latin Amerika ülkesinde olduğu gibi ağır terör koşulları altında uyguladığı Friedman'cı ekonomik politika ekonomiyi çökertti, ulusal sektörü yerle bir etti, işsizlik ve pahalılık geniş emekçi yığınların yaşam koşullarını alabildiğine kötüleştirdi. Ancak diktatörler kaybettikleri prestij, başa çıkamadıkları ekonomik ve toplumsal sorunlar karşısında kendiliklerinden mi iktidarı terketmeye yöneldiler? Hiç kuşkusuz hayır. Cuntayı çökerten en büyük etkenlerden biri, Arjantin'de özellikle 1980'den bu yana yığınların her düzeyde hareketlenmesi, yaratılan nesnel koşullardan yararlanarak aralarındaki birliği güçlendirmeleri, cuntaya karşı olan politik partilerin kendi aralarında asgari bir politik program oluşturabilmeleri oldu.

Diktatörlerden hesap sorulmasına, demokrasinin temellerinin atılmasına giden yol kuşkusuz güllerle bezenmiş değildi. Halkının geleneğinde sömürücülere, haksızlıklara karşı savaşmak yatan ve ülkesinin zenginliklerine gözdikenlere karşı mücadelesini 1833'lerde başlatmış olan Arjantin halkı, bu sefer de emperyalizmle işbirliği içindeki diktatörlere karşı harekete geçti. 1981 yılında bütün ekonomik ve politik baskılara, fabrikalar çevresinde cuntanın **"çalışma özgürlüğünü koruma"** adı altında kurdurduğu gizli polis örgütlerine, bazı sendikaların ve sendika yöneticilerinin cuntayla uzlaşıcı bir tavır içinde olmalarına rağmen, CGT sendikası tarafından yapılan genel grev çağrısına 1,5 milyon işçi katıldı. Sanayi sektöründe işçilerin yüzde 60'ının üzerinde bir kesimi grevde yeraldılar. **"Özgürlük, Demokrasi, Adalet"** belgisi altında yapılan grevler işçi sınıfının sendikalar ve fabrika komitelerinde birliğini pekiştirdi. 1983 Mart ayında **Arjantin Sendikalar Birliği'**nin yaptığı grev çağrısına ise ülkenin tüm sanayi kentlerindeki işçilerin yüzde 90'ı katıldı. Grevler, diktatörlüğü protesto gösterilerine dönüştürüldü. Öte yanda özellikle son yıl içinde cunta terörü altında kaybolan 10 binlerin hesabını soran pekçok gösteri yapıldı ve bunlara onbinlerce kişi katıldı. Anaların her yıl cuntanın yıldönümünde Buenos Aires'de **Mayıs Meydanı'**nda toplanarak diktatörleri protesto etmeleri gelenek haline geldi.

Bu mücadele içinde Arjantin Komünist Partisi, ülkenin sorunlarının tek başına, tek bir politik güç tarafından aşılamayacağını savundu. Sendikalarda, fabrika ve mahalle komitelerinde, mesleki örgütlerde, orta katmanlarda, rejimden hoşnutsuz olan her kesimde en tepeden, en aşağıya dek birliği, ve en gerici, en azgın işbirlikçi grubuna karşı geniş yığınların birlikte mücadelesini savundu. Geçtiğimiz ay içinde yapılan plenum toplantısında Arjantin Komünist Partisi, Alfonsin'in son attığı adımları özgürlüklerin yeniden sağlanması yönünde önemli adımlar olarak nitelendirirken, bugün için de en önemli görevin işçi sınıfının birliğini güçlendirme temelinde, ülkenin tüm ilerici güçlerinin **Ulusal Görüş Birliği Cephesi'**ni kurmak olduğunu vurguladı.

Bu Cephe kurulabilecek midir? Alfonsin'in seçim belgisi olan **"Arjantin'de Yüz Yıl Barış, Huzur ve Demokrasi"** gerçekleşebilecek midir? Bunu da hiç kuşkusuz yine Alfonsin'in tutarlı bir insan hakları savunucusu olması değil, **mücadele içinde korkularını yenmeyi öğrenen ve mücadele içinde birlikte mücadelenin koşullarını yaratan** yığınlar, tüm teröre karşın grevleri, protesto gösterilerini sürdüren işçiler, emekçiler, açılan mezarların başında yaşlı gözlerle toplanmadan önce tüm hınçları ile meydanları dolduran analar, bacılar, tüm gücüyle ortak düşmana yönelen Arjantin halkı belirleyecektir.

Arjantin'de açılan mezarlarla birlikte demokrasi yönünde yeni bir dönem açılmıştır.

Yığınlar için "ekonomik paket"ten yüksek oranlı zamlar çıktı

Özal, "Friedman Modeli"nin son aşamasını uygulamaya koydu

● Özal Hükümeti tarafından yürürlüğe konan "Friedman Modeli"nin son aşamasına ilişkin ekonomik kararlardan bazıları, aynen benzeri ülkelerde olduğu gibi ulusal ekonomiyi ve özellikle sanayii çökertecek ve ekonomiyi çok daha büyük bunalımların içine sokacak niteliktedir

Özal Hükümeti işbaşına gelir gelmez açtığı **"ekonomik paket"**le, **"Friedman Modeli"**nin üçüncü ve son aşamasını uygulamaya koydu. ABD ve IMF patentli bu kararlardan hemen tümü çokuluslu tekellerin ve yerli ortaklarının çıkarlarına hizmet ederken, geniş emekçi yığınlar için **"ekonomik paket"**ten yalnızca yüksek oranlı zamlar çıktı.

Ilk iki aşaması 24 Ocak 1980-12 Eylül 1980 ile 12 Eylül 1980-Aralık 1983 tarihleri arasında tamamlanan **"Friedman Modeli"**nin bu üçüncü aşamasına ilişkin alınan ekonomik kararlardan bazıları, aynen benzeri ülkelerde olduğu gibi ulusal ekonomiyi ve özellikle sanayii çökertecek ve ekonomiyi çok daha büyük bunalımların içine sokacak niteliktedir. Özal Hükümeti'nin bu doğrultuda attığı adımlar, Türk Parasını Koruma Kanunu'nda yapılan değişiklik, devlet işletmelerinin satımı, başta ABD tekelleri olmak üzere ekonominin çokuluslu tekellere açılması, her türlü malın dışalımının serbest bırakılması kararlarıdır.

Paketlerden neler çıktı

Özal Hükümeti'nin ardarda açtığı **"ekonomik paket"**ten şunlar çıktı:

● Ulusu Hükümeti'nin giderayak yaptığı yüzde 14'lük zammın üstüne, petrole yüzde 3 oranında yeni bir zam yapıldı.

● Bütün tekel maddelerinin fiyatları yüzde 33 ile yüzde 60 arasında artırıldı.

● Gübrenin fiyatı yüzde 65 oranında artırıldı. Özal Hükümeti'nin yaptığı bu zamlara paralel olarak, yeniden iğneden ipliğe zam geldi.

● Yapılan bu zamlarla işçiler, köylüler, esnaf ve zanaatkarlar, memurlar perişan edilirken, HP milletvekilleri tarafından asgari ücretin artırılması için yapılan teklif, Özal'ın partisi tarafından Meclis'te reddedildi.

● Her türlü malın dışsatımı serbest bırakıldı. Ancak, ithalat vergisi oranları yükseltilerek, yine de yerli sanayii korundu. Sözgelimi, dışalımı serbest bırakılan malların fiyatları, Türkiyede üretilen malların fiyatlarına oranla iki kat pahalıya satılacak. Buna rağmen, bu karar bazı tekelleri rahatsız etti.

● Dışsatımcılara yeni devlet destekleri sağlandı. Sözgelimi, dışsatımcıların ödediği verginin yüzde 80'i kendilerine iade edilecek.

● Bunların yanısıra, devlet işletmelerinin, barajların, bazı köprü ve karayollarının satışa çıkarılacağı açıklandı.

İlk iki aşamada yapılanlar

24 Ocak 1980 tarihinde, açılan ilk paketten, yüksek dozajlı devalüasyonla zamlar çıktı. Türk parasının değeri yarıyarıya düşürülerek bir doların fiyatı 35 liradan 70 liraya çıktı. Bu işlem mini devalüasyonlarla sürdürüldü ve 1983 sonunda doların fiyatı 280 liraya yükseldi. Ikincisi, 1980 Ocak'ının son haftasında, bütün temel maddelerin fiyatları yüzde 100'leri aşan miktarlarda artırıldı.

Temmuz 1980'de yüksek faiz uygulamasına geçildi. Cunta'nın işbaşına gelmesinden sonra, işçi ücretleri, memur maaşları ve tarımsal ürünlerin taban fiyatları, sürekli fiyat artışlarının gerisinde saptanarak, milyonlarca insanın gerçek gelirleri yarıyarıya geriletildi. Ardından, küçük esnaf ve zanaatkarların, köylülerin ve ortaboy sermaye gruplarının kredileri kesilerek, para ve kredi miktarları geriletildi. IMF'nin direktifi uyarınca yatırımlar geriletildi ve kalkınma hızı düşürüldü. F-16 anlaşması imzalanarak ve Yabancı Sermaye Yasası değiştirilerek, ekonominin bütün sektörleri çokuluslu tekellere açıldı.

Son ekonomik kararları bazı tekeller tepkiyle karşıladı

Turgut Özal Hükümeti'nin açıkladığı son ekonomik kararlar ve özellikle **"dışalım yasaklarının kaldırılması"** kararı, daha çok iç pazara yönelik üretim yapan bazı tekeller tarafından tepkiyle karşılandı. Okumuş Holding ve Yaşar Holding yetkilileri kararı hatalı bulduklarını söylerken, Profilo Holding patronu Jak Kamhi, **"zaten yüzde 30 kapasiteyle çalışıyoruz, ithalat serbest bırakılırsa, sanayici de ithalatçı olur"**

ru yöneltti. Koç'un soruları şöyle:

1. Hükümet başkanı "tekellerin belini kıracağız" sözüyle neyi kastetmektedir.

2. Tasarrufları celbetmek için yüksek faiz verilmesi, acaba istenilen neticeyi verir mi?

3. Sanayide ithal ikamesinden tamamen ve hemen vazgeçmek doğru mudur?

4. Türkiye'nin bugünlerde ithalat

ÖZLEM ÖZGÜR **Gündem**

Şikago çocukları

Özal'ın iç ve dış destekçilerince, hükümetin açıkladığı yeni **"ekonomik önlemler"** bir **ihtilal,** görülmemiş bir **yenilik-tir.** Oysa, ortada yeni olan hiçbir şey yok. Yeni olan bir şey olmadığını kavramak için, aynı programı uygulamış ve sonuçta yıkıma uğramış olan Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın onlarca ülkesine kabaca bir göz atmak yeter.

Önce bir Latin Amerika gezisine çıkıp, iki ilginç ülkeye bakalım... Sonra da Türkiye'de 24 Ocak 1980'den bu yana olanları hatırlayalım...

1975 Mayıs'ında yaklaşık üç yıllık sürtüşmeden sonra, Arjantin hükümeti IMF'ye boyun eğer. Anlaşma imzalanır. Arjantin'de devaluasyonu zamlar ve **"yüksek faiz politikası"** izler. 24 Mart 1976'da Arjantin'de askersel devirme olur. Cunta, IMF reçetelerinin geri kalanlarını bir bir uygular. Sonra gümrük duvarları, dışalım yasaklamaları kaldırılır. Ve 1981 yılı başında, cuntanın Ekonomi Bakanı Alemann, TV kanalları dahil tüm devlet işletmelerini satışa çıkarır.

Sonunda ne mi olur? Arjantin ekonomisi çöker. Ve Arjantinli eski bir politikacının söylediği gibi, Arjantin çobanlık çağına geri döner. Ne var ki Arjantin halkı cuntanın yaptıklarını yanına koymaz. 30 Ekim 1983 tarihinde diktatörlüğü tepe-takla eder.

Ikinci örnek Bolivya'dır. 1977-1979 yılları arasında, aynı yıllarda Türkiye'de ne varsa Bolivya'da da o vardır. Ekonomik bunalım, terör, politik istikrarsızlık...Yükselen demokrasi mücadelesi ve işçi sınıfı hareketi...Borç para için IMF'ye gidilir. IMF, klasik reçeteyi tanıtır. Ancak Bolivya'da 1977-1979 döneminde, gelip-giden altı zayıf hükümetin hiçbirisi, IMF'ye **"evet"** diyemez.

1979 Kasım'ında Paz Estenssoro'nun Başkanlığı'nda **"Ulusal Birlik"** hükümeti kurulur. IMF'nin buyruklarına **"evet"** denilir. Burada da, devalüasyonu, zamlar ve yüksek faiz politikaları izler. Ulusal Birlik Hükümeti'nden tam dokuz ay sonra, 1980 Temmuz'unda Bolivya'da bir askersel devirmeyle cunta işbaşına gelir. Ve **"Friedman modeli"** tamamlanır. Sonra, ne mi olur? Bolivya da, Arjantin'in akibetine uğrar. Ama Bolivya halkı, cuntanın yaptıklarını yanına koymaz. 10 Ekim 1982 tarihinde cuntayı tepe-takla eder.

Şimdi, Türkiye'de olanları hatırlayalım. 1979 yılının sonlarında, Demirel azınlık hükümeti işbaşına gelir. Iki yıldır, IMF ile sürüp giden anlaşmazlıklar, sürtüşmeler son bulur. Aralık ortasında, ekonominin başına getirilen Özal, IMF ile her konuda anlaşır. 24 Ocak 1980'de uygulama başlar. **"Friedman modeli"**nin, üç temel kuralı uygulamaya konulur. Devalüasyon, zamlar ve yüksek faiz politikası.

"Friedman modeli"ni, eksiksiz uygulayabilmek için tam **"politik istikrar"** gerekir. Yani diktatörlük...Ve 12 Eylül 1980'de askersel devirme gerçekleşir. Cunta **"model"**in geri kalan bölümlerini bir bir hayata geçirir. Ücretler, maaşlar, tarımsal ürünlerin taban fiyatları dondurulur. Para ve kredi muslukları kısılır. Uzatmayalım, benzeri ve bilinen şeylerin tümü yapılır. Yani programın ikinci aşaması tamamlanır.

Böylece 1983 sonuna gelinir. Özal ve ekibi, yeniden tam yetkiyle işbaşındadır. Sıra, **"model"**in son aşamasını hayata geçirmeye gelir. Bu, **"Friedman modeli"**nin en **yakıcı** ve en **yıkıcı** yanıdır. Öylesine ki, diktatörlükler altında bile, bir çok cunta **"model"**in bu yanını hayata geçirmeye cesaret edemiyor.

"ekonomik paket"ten şunlar çıktı:

● 19 Aralık tarihinde, faiz oranları yüzde 32'den yüzde 52'ye yükseltildi. Buna parelel olarak, bankalar kredi faizlerini yüzde 60-70 oranına yükselttiler. Bu arada faiz kârlarından alınan gider vergisi oranı yüzde 15'den yüzde 3'e düşürülerek büyük bankalar ve holdingler korunmuş oldu.

kılırsa, sanayici de ithalatçı olur" şeklinde konuşarak kararın gözden geçirilmesini istedi.

Öte yandan, Koç Holding'in patronu Vehbi Koç, Özal Hükümeti'nin son aldığı kararların bir bölümüne karşı çıkarak Hükümete 6 so-

4. Türkiye'nin bugünlerde ithalat kapısını ardına kadar açması, ekonomi bakımından faydalı mıdır?

5. İhracat kredilerinin amaç dışı kullanılması nasıl önlenecektir?

6. Ortak Pazara tam üyelik nasıl sağlanacaktır?

ki, diktatörlükler altında bile, bir çok cunta **"model"**in bu yanını hayata geçirmeye cesaret edemiyor.

Friedman ve ekibi, ekonomi politik dilinde **"Şikago çocukları"** diye anılır. Bunların, Turgut Özal ve ekibi gibi, bir çok geri kalmış ülkede elleri ve kolları vardır. Diktatörlükler altında, **"model"**in bu yıkıcı yanı, bu ekiplere uygulatılıyor. Özal ve ekibinin Türkiye'deki **"misyonu"** işte budur. Hiç bir **"ulusal"** yanı olmayan bu ekibe, **"Şikago Çocukları"**nın enfes **"karikatürleri"** desek uygun düşmez mi?

Özal'ın uyguladığı ve "Friedman modeli" olarak bilinen program, onlarca geri kalmış ülke ekonomisini çökertti

Brezilya balonu nasıl söndü?

126 milyon 810 bin kişinin yaşadığı Brezilya, **"Friedman Modeli"**nin en uzun ömürlü olduğu ülkedir. 1964 yılında, askeri cuntanın iktidara el koymasından bu yana geçen yirmi yıldır, Brezilya'da IMF'nin reçetelerinden kaynaklanan bu ekonomi politikalar uygulanıyor. Bu ülke ekonomisindeki gelişmeler, 1970-1975 arasında **"Brezilya mucizesi"** olarak adlandırıldı ve Friedmancılığın sürekli propagandası yapıldı. Ancak, 1976'dan itibaren burada da işler bozulmaya başladı ve 1982-1983 yıllarına gelindiğinde de, **"Brezilya mucizesi"** yerini **"Brezilya faciası"**na bıraktı:

● 1983 yılında, Brezilya'nın toplam sanayi üretimi yüzde 7,7 ve imalat sanayi üretimi de yüzde 7,8 geriledi.

● 1978 yılında yüzde 39 olan enflasyon oranı, 1981'de yüzde 94'de, 1982 yılında yüzde 149'a ve 1983 yılında da yüzde 200'e tırmandı.

● Brezilya'nın dış borçları, 1975'den sonra yaklaşık 10 kat artarak, 1983 yılında 95 milyar dolara ulaştı. Brezilya'nın dış borçları yılda ortalama yüzde 30 dolayında artıyor. Bu nedenle, Brezilya'nın önümüzdeki üç yıl boyunca, yılda ortalama 30 milyar dolar dış borç ödemesi gerekiyor. Oysa, Brezilya'nın yıllık dışsatım geliri 25 milyar doları geçmiyor.

● 1970'li yılların ortalarında yüzde 10 dolaylarında olan işsizlik oranı, 1983 yılında yüzde 22,6'ya tırmandı. Bugün, resmi verilere göre, Brezilya'da açık işsiz sayısı 10 milyonu aşmış bulunuyor.

● Brezilya'nın büyük kentleri olan Sao Paulo, Rio de Janerio, Recife ve Salvador'da işsizlik ve açlık yüzünden, hergün düzinelerle mağaza yağmalanıyor. Ve bu büyük kentlerin sokaklarında, hergün sabahları açlıktan ölen insanlarla karşılaşmak, Brezilyalılar için şaşırtıcı olmuyor.

● Geçtiğimiz günlerde basında yer alan haberlere göre, kırsal kesimde, açlıktan ölmemek için onbinlerce Brezilyalı köylü tarla faresi yemeye başladı.

İşte bu da Friedman'ın yarattığı Arjantin!..

Arjantin, 1982 yılı verilerine göre 28 milyon 430 bin kişinin yaşadığı bir başka Latin Amerika ülkesi. Arjantin'de 1976 devirmesiyle birlikte işbaşına gelen askeri cunta, IMF'nin sunduğu reçeteleri kabullendi ve hemen **"Friedman Modeli"** olarak anılan politikaları uygulamaya koydu. Cunta ve ABD emperyalizminin sözcülerine göre, bu politikalarla bozulan Arjantin ekonomisi 4-5 yılda düzlüğe çıkacak; gerileyen üretim ve kalkınma hızı miktarları artacak, enflasyon ve işsizlik ortadan kaldırılacak, döviz darboğazı aşılarak ülke dış borçlarını ödeyebilir konuma gelecekti.

Arjantin'de Cunta'nın ilk uygulaması, büyük boyutlu devalüasyonla birlikte, bütün temel maddelerin fiyatlarını yüzde 100 ile yüzde 200 oranında artırmak oldu. Böylece, 1974-1975 yıllarında yüzde 60 dolaylarında olan enflasyon oranı, 1976 yılında yüzde 444'e tırmandırıldı. Bu uygulamanın sonunda, 1976 yılında işçilerin ve memurların gerçek ücretleri yüzde 53 oranında geriletildi. Halkın satınalma gücünün geriletilmesiyle 1980 yılında enflasyon oranı yüzde 101'e indirildi.

İç pazarın daraltılmasıyla arta kalan mallar yok pahasına dışarı satılarak, 1975 yılında 2 milyar 560 milyon dolar olan dışsatım 1979'da iki kattan fazla arttı ve 7 milyar 810 milyon dolara yükseltildi. Ancak, 1980 yılından itibaren, **"Friedman Modeli"** Arjantin'de iflas bayrağını çekmeye başladı ve 1982-1983 yıllarında Arjantin ekonomisi çöktü. Bu durumu, 1970-1971 yılları arasında Arjantin'in Ekonomi Bakanı olan Aldo Ferrer, Euromoney dergisinin Ekim 1981 sayısında, **"Arjantin sanayii geçmişte kalmış bir anı oldu. Sanayiden arda kalan tek şey, yapılar. Ülke çobanlık çağına geri dönüyor"** şeklinde dile getiriyordu.

1983 yılında, Arjantin'in ekonomik ve sosyal yaşamına ilişkin göstergeler şunlar:

Arjantin'in 1973-1974 yıllarında 3 milyar dolar olan dış borçları, 1983 yılına gelindiğinde 15 kat artarak 45 milyar dolara ulaştı. Arjantin 1982 ve 1983 yıllarında ödenmesi gereken 23 milyar 400 milyon dolarlık dış borçlarını ödeyemedi.

1980 yılında yüzde 101 olan enflasyon oranı, 1983 sonunda yüzde 600'e tırmandı.

1970'li yılların ortalarına kadar yüzde 7 dolayında olan işsizlik oranı, 1983 yılında yüzde 22'ye yükseldi. Başka bir deyişle, Arjantin'de 9 milyon 11 bin kişi olan iktisaden faal nüfusun 2 milyonu işsiz.

Arjantin'in sanayi üretimi, 1983 yılında, 1975 yılına göre yüzde 27 oranında düştü.

Cunta uyguladığı bu politikalarla Arjantin halkını ve ulusal ekonomisini yıkıma sürüklerken, silahlanma harcamalarını en az beş kat artırdı. **AIB** dergisinin Mart 1979 sayısında yazıldığına göre, 1974 yılında 689 milyon dolar olan Arjantin'in askeri harcamaları, 3 yıl içinde yaklaşık dört kat arttırılarak 1978 yılında 2 milyar 500 milyon dolara tırmandırdı.

Arjantin'de diktatörlerden kayıp insanların yanısıra çöken ekonominin, halkın sırtına binen borçların da hesabını sormak gerekmiyor mu?

Unutulmaz Ford grevinden tam on yıl sonra arkadaşımız Yücel Feyzioğlu bir kez daha Ford'a girdi.

Ford: Kaynayan ka

Ağustos'un son günleriydi. 1973. Bir haber, bir uğultu çalkalamıştı Federal Almanya'yı. "Ford'da grev var!" Dalga dalga yayılmıştı tüm dünyaya. Sağcı basının "yalancı pehlivanları" kalemlerini bilemişler: "Ford'da Türk terörü", "Ford'da Sabotaj" diye kara kara haykıran başlıklar yayınlamışlardı. O zaman da devresel bir bunalım başlamıştı Federal Almanya'da. Bunalımı yaratan bir "suçlu" aranıyordu. İlk kez o zaman "Türkler" Alman halkının gündemine korkulu bir rüya gibi getirilmişti. Grevin kırıldığı günün ertesinde Bild gazetesi, 300 grev kırıcısını kahraman gibi göstermiş: "Alman Işçileri Ford'un Özgürlüğü Için Savaştı" diye yazmıştı.

Günlerden o günler, grevlerden hemen sonraydı. Fabrikayı gezmek istemiştik. Fakat işveren temsilcileri inatla engellemişlerdi. Sanki bantları, presleri sırtımıza vurup götürecektik... Biz de bir yolunu bulup içeri girmiştik. Makineleri tanımak, işçilerle konuşabilmek için arkadaşlar işçi elbisesi giydirmişlerdi.

O günden bugüne on yıl geçti. O gün patron ve temsilcilerinin attıkları temelin duvarları epeyce yükseldi. "On yıl sonra Ford'da ne var ne yok?" dedik, içeri girmek istedik. Işverenlerin inadı gene aynı inat, hiç değişmedi. Kaç kere başvurduysak fabrikayı gezme izni vermedi. Biz de gözümüzü kararttık: "Bu fabrikayı bir daha gezeceğiz" dedik, Köln şehrini özümüze yol eyledik. Bir kaç kez gidip giriş kapılarını denetledik, hangisinden daha kolay girileceğini gözümüze kestirdik. Yüreğimizi tartıp dengeledik, gireceğimiz günü de iyi seçtik. Işyeri işçi toplantısı var. Işçiler işverenin külahını indirecekler, kelini dünya-aleme gösterecekler. Heyecanımız sonsuz!.. Yüreğimiz "gürp gürp" atıyor, sanki bağrımızı çatlatmaya uğraşıyor. Yakayı bir ele verirsek, polise teslim edecekler. "Korkuyor musun?" diyoruz özözümüze. "Yok canım ne korkusu. Gazeteye güzel bir röportaj nasıl çıkaracağız?.." diye yiğitliği yere vurmuyoruz. Durakta bekliyoruz. Karşımızda Ford!

●

381 Futbol sahası kadar

Ford deyip de geçmeyin. Biz diyelim ye-di, siz deyin yetmişyedi kuleli. Yetmiş ye-

Almanlardan sonra en çok bizim işçilerimiz... Sayıları yedi bin. Çalışanların toplam sayısı 21 bin 764. Oysa 1973'de 34 bindi. 1979 sonuna dek sayı 35 bin 196. O zamanlar işçilerimizin toplam sayısı 12 bin kadardı. Demek ki son dört yılda paralı çıkışlar da dahil, Ford işçisi yaklaşık 13 bin azalmış. Türkiyeli işçilerin sayısında 5 bin gerileme. Yılda ortalama 3250 işçi ediyor. Gelgelelim üretimde bir azalma yok. 1973 grevlerinde günde 950 araba üretiliyordu. Bugün günlük üretim 1100 dolaylarında. Yani Ford 13 bin eksik işçiyle 150 araba daha fazla üretiyor. Yalnızca bu da değil. Öteki ülkelere yapılan motor ve yedek parça dışsatımlarındaki artışları da hesaplamak gerekiyor.

Çalışanlara baka baka yürüyoruz.

– Heeeyyy!.. Köylüm!..

"Eyvah!" diyoruz. **"Haydi yürü! Dışarı çıkanda anlatırsın neden durmadığını..."** O, arkadan çal-çağır koparıyor. Ama sesi uğultuya karışıp yok oluyor. Sonra ikircime düşüyor. Biz de **"fırsat bu fırsat"** deyip bir dörtyol döngesinden sapıp gözden yitiyoruz. Tüm aygıtlar gözlerimizin önünde yıldız yıldız yanıyor. Yürüdükçe yürüyoruz. Halle bitmek nedir bilmiyor. Bantlar yukarıdan geliyor, dönüşler yapıyor, birleşmeler, ayrılmalar oluyor. Kendiliğinden bir parça ötekine geçiyor, bir bütün oluşturuveriyor. Baka baka şaşıp kalıyoruz.

Robotlar

Hava alabildiğine soğuk. Ileride yine bir grup işçi gidiyor. Arkalarına takılıp, girdikleri halleye giriyoruz. Burada da gene bantlar, aygıtlar halleyi öylesine doldurmuşlar ki, insanoğlunun bu yüce emeği karşısında saygıyla eğilmek geçiyor içimizden. Işte biraz ileride robotlar. **"Ahh bir durabilsek başında. Seyretsek azıcık..."** Bu ne dehşetli iş. Biri belki 20 işçinin işini görüyor. Canlı gibi hepsi. Isim bile takmışlar **"Hans, Mehmet..."** gibi. Bantlar yürüdükçe aralarına dalıyorlar. Arabalar robotların oyuncağı gibi. Yanıp takıyorlar. Gözümüzü ka-

ağızlarına veriliyor, öteden araba kapısı, benzin deposu, ön kapak, karisör parçaları çıkıyor, otomatik bir bantla ilerliyor, bantan banta geçerek, sokaklardan döne döne, herbir işlemden geçe geçe, birbirine eklene eklene gidiyor da gidiyor, gidiyor da gidiyor... Özde hallelerden motor, lastik, cam kablo gelip ekleniyor. Montaj hallesinden pırıl pırıl arabalar olup çıkıyor. Hem de günde öyle az-buz da değil. 57 yıl önce, 1926'da ilk olarak kurulmaya başlanında iki yıl süreyle 3.771 araba üretilmiş, şimdi yaklaşık üç günde aynı sayıya varılıyor. O günden 1980 yılı başına dek sayısız araba üretilmiş. Yalnız Federal Almanya'da tam 13 milyon 35 bin 192 tane. Otobüs ve kamyonlar olarak da 211 bin elli tanecik.

Yürüyoruz hallelerden hallelere geçerek. On yıl önce de buralardan böyle geçmiştik. 1 DM zam, bant hızlarının azaltılması, çıkışların durdurulması için savaşmıştı işçiler. Geçen on yılda saat ücretlerine zamlar geldi. Geldi ya hayat pahalılığı daha fazlasını süpürüp götürdü. Bant hızları daha da hızlandı. Iş çıkışı tramvaya bindiğimizde oturaklarda oturan işçiler arasında hâlâ vida sıkana, presleme yapana raslarsınız. Charlie Chaplin'in çevirdiği o tür filmler hiç de abartma değil. Bugün Ford'un önüne gidin, oradan işçilerle yolculuk edin, bunun tanığı olacaksınız.

Birine:

– Bu deli mi? diye soracak olsanız, Ford işçileri arasında da çok ünlü olan bir yanıtı alırsınız:

– Hayır, deli değil, Ford'da çalışıyor.

Çıkışlara gelince, yinelemeğe ne gerek var. Hiç durdurulmadı, sürüyor. Herkes yerinden tedirgin. Doktora bile gitmekten çekiniyorlar.

Artık gözümüz toplantı yerinde. Nasıl bulacağız L hallesini? 15-20 dakika sonra başlayacak. Ve nihayet rahata eriyoruz. Koskoca bir beze **"Işyeri Toplantısı"** yazılmış. Okla gösterilmiş. Grup grup giden işçiler var. Aralarına katılıyoruz. Işverenin külahı indirilecek, kelini seyredeceğiz. Sonra yazıp gazetemizde dünya-aleme ilan edeceğiz.

Ford deyip de geçmeyin. Biz diyelim yedi, siz deyin yetmişyedi kuleli. Yetmiş yedi kulenin dibinde yediyüz yetmişyedi gözetlemecisi. Yapıları, salonları yüksek mi yüksek, yaygın mı yaygın... Dev uğultusuyla, kara bulutlarıyla koca şehrin üstüne demir pençelerini germiş, insanları, ağaçları akarsuyu, çimenleri, uçan kuşları yutmaya yelteniyor. 25 katlı bir yapının üstünden baksanız, ucunu bucağını yine göremezsiniz. **Tam 1 milyon 544 bin 400 metrekareye yayılmış.** Yani sizin anlayacağınız 381 **futbol sahasına,** yan gelip babasının çiftliği gibi yatmış. Asıl sahibi Amerikalı. Henry Ford II. ve evlatları. Göz boyamak için biraz da Alman ortakları var.

İçerde

Tramvaylar duruyor, içinden işçiler boşalıyor, deli bir sel gibi içeri akmaya başlıyor. Kapılarda işyeri polisleri. Işçilerin arasına katılıyoruz. Kapıdan her geçen kimliğini çıkarıp gösteriyor, aceleyle geçiveriyor. Herkesin tek tek denetlenmesi olanaksız. Biz de kimliğe benzer bir parçayı gösterip elimizi cebimize sokuyoruz. Müthiş bir rahatlama. Içerdeyiz. Birçok tanıdık, hemşehri **"birlikte girelim"** demişlerdi **"hayır sizi tehlikeye sokmayalım"** deyip inat etmiştik. Şimdi öylesine pişman oluyoruz ki, bir arkadaş olsa yanımızda... Ya da salonlardan birini bile tanıyabilsek, kolay gerisini getirmek... Tam ondört salon var Ford'da. Birinin bir ucundan baktınız mı, öte uçta çalışanları parmak kadar görürsünüz. Hele preslerden, bantlardan, kızgın, yağ karışımı dumanlar çıkmışsa, karşı taraf bulut buluttur... Y hallesini iyi biliyoruz, çünkü on yıl önce grev oradan başlamıştı. Son derece hızlı dönen bantlara işçiler dayanamamışlardı: **"Hızların indirilmesi, saat ücretlerine 1 DM zam, 6 hafta izin ve izinden geç dönüp de işten atılanların yeniden işe alınması"** demişler, sendikadan kopuk greve gitmişlerdi.

39 ulustan insan çalışıyor

39 ulustan işçi çalışıyor. Herbiri ayrı bir dili konuşuyor. Kimse kimsenin dilinden anlamıyor, sözcükler de uğultuya dönüşüyor... Bu kez insanlar arasındaki dil işaret olup çıkıyor. Bu dev fabrikanın ortak dili işaret, bir de ışıklar... Sarı, kırmızı, mavi, benöyşe, yeşil yanıp sönen ışıklar. Her ışık ayrı bir işaret veriyor, ayrı bir anlamı var. Herkes anlamak zorunda.

rına dalıyorlar. Arabalar robotların oyuncağı gibi. Yapıp takıyorlar. Gözümüzü karartıp birine soruyoruz.

– **Burada daha önce 67 kişi çalışıyordu. Bu robotlar konduktan sonra 6 kişi hepsine yetiyor,** diyor. Teşekkür edip ayrılıyoruz. 1986 yılına dek de 7,5 milyar DM'lık yeni bir otomasyon yatırımı planlanmış. Öyle görülüyor ki, 1990 yılına varmadan Ford bugünkü ürettiği araba sayısını 4-5 bin kişiyle yapabilecek. Belki de daha az kişiyle. Bugün yaş ortalaması 40-45 arasında olan bizim işçilerimiz ve öteki ulustan olanlar da emeklilik hakkını elde edemeyecekler. Gençliklerini Ford'un bantlarında bırakıp, yerlerini robotlara terkedecekler ve işsiz güçsüz sokak ortasında kalıverecekler.

Yalnızca robotlar değil, makinelerin gelişmesiyle de işçiler işsiz kalıyor. Beş makinenin yapabileceği üretimi artık tek makineler bile yapabiliyor. Öteki dört makinede çalışanlar işinden oluyorlar. Bir de **"Bildschirm"** denilen ekranlı bilgisayarlar var ki, memurları yığın yığın yerinden ediyor. Biraz açalım. Ford'un dev depoları var. Günde 1100 araba üretildiğine göre bunun tüm parçalarını düşünün. Birkaç yıl öncesine dek tüm depolarda ancak üç ayda bir sayım yapılıyor, eksilen malzemeler alınıyordu. Bu sayım işlerine yüzlerce memur katılıyordu. Artık bunlara hiç mi hiç gerek kalmamış. Bilgisayarların başına birkaç memur oturtulunca, her saatbaşı milyonlarca aygıtı, aracı, motoru, çarkı, camı, tekeri saymak mümkün... Yani kısacası 20 kişi yerine bir tek bilgisayar yetiyor da artıyor bile.

Yürüyoruz halleden halleye geçerek. Boyama tünelleri, cilalama kanalları, fırınlar, soğutma bantları yolumuzu kesiyor... Aralarından geçmek yasak. Anayolu yitirmemeye çalışıyoruz. Gide gide FK hallesine varıyoruz. Burası preslerle dolu. Yüzlerce tır kamyonunu sanki tepesinin üstüne dikmişler. Dibinde insanlar karıncalar kadar, minnacık. Bir taraftan demir bloklar preslerin

PETER SCHÖNEMANN
Türkçeyi anadili gibi konuşuyor

indirilecek, kelini seyredeceğiz. Sonra yazıp gazetemizde dünya-aleme ilan edeceğiz...

Ford'un işyeri toplantısında

Yaklaşıyoruz L hallesine. Ren ırmağının kıyısında. Çekinerek giriyoruz içeri. Makineleri ileri ve yanlara çekmiş, hallenin üçte birini boşaltıvermişler. 1300-1500 kişinin toplanabileceği kadar bir meydanlık açılmış. Bantlar dizilmiş. Türkiyeli işçilerin toplantısı burada yapılacak. Almanların, Italyanların ayrı hallelerde. Içerisi dolmak üzere. Işçilerimiz yerlerini almış, gelen oturuyor. Içlerinde tek tük genç var. Hepsi 35 ile 50 yaş arası. Tanıdıklara, arkadaşlara görünmeden bir yer bulup oturmaya çalışıyoruz. Ama ne fayda. Görüyorlar girdiğimizi. Kimisi anlıyor kaçak olduğumuzu. Gözlerinin içinde bir ışıltı parlıyor, **"Türkiye Postası da aramızda"** der gibi bir güvenle bakıyorlar. Öteki basından kimse yok, yasak. Kucaklaşmamanın iç burukluğunu duyarak hepimiz oturuyoruz. Daha ileride, kürsünün yanında oturan bir arkadaş iyice huzursuz oluyor. **"O mu, değil mi?"** der gibi dönüp dönüp bakıyor. Bizim yüzümüz alabildiğine dökünük. Olduğumuz yerde çok yorgun bir işçi numarasıyla mürgülemeğe (uyuklamaya) çalışıyoruz. Arada bir kirpiklerimizin arasından ileriye bakıyoruz. **"Hay allah!"** Arkadaş ille de emin olmak istiyor, gözlerini silip bir daha bakıyor. Çaresiz gülümsüyoruz, kalkıp yanımıza geliyor.

– **Aman dikkat,** diyoruz, **görürlerse atarlar bizi.**

– **Boşver,** diyor, **korkma. Nereden bilecekler.**

– **Öyle ama, gel de içimize anlat.**

Tam karşımızda ayaküstü bir grup işçi söyleşiyor. Toplantı daha başlamamış. Biri gözlerini gözlerimizin içine dikmiş. Tedirgin oluyor, çaktırmadan çevreye bir göz atıyoruz. Sağ yanda da bir işyeri polisi. Sanki bizi dikizliyor. **"Bize mi öyle geliyor yoksa?"** Huzursuzluğumuz artıyor. **"Belki tanıyan biri haber verdi, kimbilir?.."** Arkamıza dönüyoruz. **"Eyvah!.."** Kırmızı deri palto, kırmızı miğfer giyinmiş biri tam arkamızdaki bankta oturmuş.

– **Kalk şurdan bir kahve alalım,** diyoruz. Arkadaş önde, biz arkada çıkıyoruz.

– **Galiba kuşatıldık.**

– **Yok korkma.**

Kahve alıp apayrı bir kapıdan gözetleyerek yeniden giriyoruz. En arkalarda, göze değmeyen bir yere oturuyoruz. Halle tümüyle dolmuş. Toplantı başlıyor. Işyeri temsilcisi Salih Güldiken toplantıyı yönetiyor. Ilk sözü işveren temsilcisi **Peter Schönemann'a** veriyor. Peter soyadı gibi gerçekten yakışıklı adam. Türkçeyi anadili gibi konuşuyor. Alman olduğu hiç belli değil. Üstelik zeki bir insan. Işverenin raporunu nasıl sunacağını çok iyi biliyor. Öğrenebildiğimiz kadarıyla işçilerimizin Ford'da işe başlama dönemiyle başlıyor Peter'in tarihi. Babası Türkiye'de mühendismiş. Genç denecek yaşta ölünce anası bir Türk'le evlenmiş. Peter Federal Almanya'ya üniversite okumak için gelmiş... Ford'a tercüman olarak girmiş. Birçok işçimize yardım etmiş, özünü sevdirmiş. Işveren böylesi kişileri gözden kaçırır mı? Tercümanlıktan yurt şefliğine geçirmiş. Peter yükselmiş. Şimdi işverenin önemli işyeri şeflerinden biri. Işçilerimiz kendisiyle **"Peter gel, Peter git"** diye senli-benli konuşuyor.

Peter işveren adına kürsüye gelince:

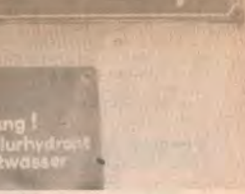
– **Sevgili arkadaşlarım,** diye söze başlıyor. Herkesi selamladıktan sonra işveren raporunu okuyor: **Konuşmamı 4 ana maddede toplayacağım,** diyor. **Bir: Dünyadaki ekonomik duruma toplu bir bakış. Iki: Almanya'da ekonomik durum. Üç: Otomobil sanayii, ve dört: 1984 yılına toplu bir bakış.**

Bir yıllık satış, Türkiye'nin bütçesine yakın

Peter konuşmasını uzatmıyor, söylenmek istenenleri çok kestirmeden, vurgulu, kimseyi bıktırmadan söyleyip bitiriyor. Belki bir an önce bantlara dağılsınlar kaygusu da var, kimbilir?

Dünyada (kapitalist dünyada diye adlandırmıyor tabii) gelişen ekonomik durgunluğu anlattıktan sonra, Federal Almanya'daki duruma değiniyor. Bunalımı olduğunu söylüyor. Ham petrol fiyatlarının

düşmeyeceğini dile getiriyor. Otomobil sanayii bölümüne gelince özetle şunları vurguluyor:

–... **Ekonomik durgunluktan biz de etkileniyoruz. Japonya otomobil sanayii bizi güçten düşürüyor. Rekabete dayanmak gittikçe zorlaşıyor. Bunun için kaliteli mal üretmek gerekiyor. Işinizin, yerinizin korunabilmesi için de çok kaliteli mal üretmeniz gerekiyor.**

1982 yılının hesabını vermeğe gelince şöyle diyor Peter Schönemann:

– ...**Geçtiğimiz yıl Ford toplam 11,5 milyar DM'lık mal sattı. Ortaklarına 324 milyon DM kâr dağıttı.**

11,5 milyar DM'ı liraya çevirirseniz, Türkiye'nin 1983 yılı bütçesine yakın bir para etmektedir.

Peter ortaklara dağıtılan kârı söylerken, asıl patronun gerçek kârını gizliyor. Oysa durum çok açık. Yüzde 25 kâr ettiğini kabul edersek 2,8 milyar DM kâr sağladığını söyleyebiliriz. Bu hesabımızı gene Peter Schönemann verdiği bilgilerle doğruluyor. Şöyle diyor:

– ...**1984 yılı iyi geçmeyecek. Ama şunu dile getirmek isterim ki, kimsenin işine son verilmeyecek. Ancak dünyadaki rekabetin önünde dayanabilmek için hızla otomasyona geçmek zorundayız. 1986 yılına dek 7,5 milyar DM rasyonalizasyon yatırımı planlanmıştır...**

Yılda 2,5 milyar DM etmektedir.

Peter Schönemann'ın dile getirdiği bu iki gerçek iki konuyu çarpıcı bir biçimde açığa çıkarıyor:

1. Bizim yukarıda hesap ettiğimiz patronun yuvarlak olarak 2,8 milyar kâr ettiği gerçeği.

2. Yapılacak yeni yatırımlar sonucu işçi çıkışlarının süreceği.

Fakat şöyle diyor Peter işveren adına:

– **Işyerlerinin korunması için de önerimiz var. Bu da haftalık çalışma süresinin**

di. Bekçilerin, özel polislerin kuş uçurtmadığı koca Ford'a... ve işçi temsilciliği toplantısını izledi...

azan, kanayan yara

Röportaj: Yücel Feyzioğlu

10 yıl önce Köln sokakları çalkalanmıştı. Boydan boya tüm Federal Almanya sallanmıştı. Yabancı işçiler, Ford patronuna karşı greve çıkmışlardı. Sert, acımasız geçti savaş. Grev kırıldı. Ama Türkiyeli emekçiler deneyler, çok önemli, çok değerli deneyler kazanmışlardı. En önemlisi çarkların kendi ellerinde

kı, 19 Aralık'tan 8 Ocak 84'e dek sürecek Noel izni ve kısa çalışma süresi içinde robotlar hızla yerleştirilmiş olacak. Daha önceki aylarda Aralık 83'e dek robot yerleştirileceği açıklanmıştı. Bunun sonucunda işten çıkarmalar beklenebilir. Şu anda paralı veya parasız toplu çıkışlar olacak diye bir söylenti yok. Ancak, özellikle yabancı işçiler uzun yıllardan beri biriken sorunları, ve yabancı düşmanlığı nedeniyle ellerinde olmayan bir takım korkular geliştirmişler'dir. Sinirleri laçka durumda. **"Sağlamım"** diyebilen yok. Herkesin bedensel veya sinirsel bir şikayeti var. Doktora gidip istirahat verildiği zaman işveren **"Işim aksıyor, istirahatte olanın yerini dolduracağım"** diyerek onu işten çıkarıyor. Yerine de kimseyi almıyor. Işyeri sorunlarına karşı çıkan yerli veya yabancı işçiler de **"uygun bir gerekçeyle"** aynı sonuçtan kurtulamıyorlar. Bir de emekli olanların yerine de yenileri alınmıyor. Bu durumu toplantıda da izlemek mümkün. 1000'den fazla katılan işçilerin arasında 35 yaşın altında tek-tük işçi var.

İşçi temsilcileri ne diyor

Peter Schönemann'dan sonra ilk sözü **"Birleşik Işçi Temsilciliği"** çalışma raporunu okumak üzere **Zihni Ekinci** alıyor. Yaptığı konuşma Federal Almanya'daki 5 ayrı Ford işletmesinin işyeri temsilciler kurullarının hepsinin görüşünü yansıtıyor:

– **Selamünaleyküm arkadaşlar,** diye başlıyor Ekinci, özellikle çalışma süresinin kısaltılması üzerinde duruyor. Özetle şöyle diyor:

– **...Kesinlikle işyerleri yok edilmemelidir. Tekniğin bu kadar gelişmesi karşısında bu nasıl önlenecektir? Kuşkusuz biz teknik gelişmeye karşı değiliz. Ancak haftalık iş süresi kısaltılarak işçilerin işyerleri bir ölçüde kurtarılabilir. Bu nedenle işveren fabrikada uygulanacak her teknik gelişme için işçi temsilcileriyle birlikte karar alma**letmesi İşçi Temsilciler Kurulu raporunu okumak üzere sözü **Hüseyin Aydın** alıyor.

– **...Noel parasının tam ödenmesini istiyoruz,** dedikten sonra, özetle şöyle sürdürüyor sözünü, **Işveren işten çıkarmalar olmayacak diyor. Oysa Ford Köln-Niehl işletmesinde 1979 yılında 35 bin 196 olan sayımız, 1983'ün şu son günlerinde 21 bin 764'e düştü. Bu durum çıkışların olacağını gösteriyor. Çok daha somut bir örnek vermek gerekirse hemen şunu gösterelim. Işveren, Ford-Fiesta modeli arabaların üretimini burada durdurup, Ingiltere'de yapmak istiyor. Günümüzde en çok satılan, en çok üretilen arabadır Fiesta. Hergün iki vardiyada 550 Fiesta üretilmektedir. Işçi Temsilciliği bu arabanın üretiminin durdurulmasına karşı çıkmaktadır. Çünkü işverenin bu kararını engelleyemezsek çok daha yoğun çıkışlar olacaktır...**

Her iki işçi temsilcisinin alkışlarla karşılanan konuşmasından sonra sözü IG-Metall sendikasından gelen Ümit Köseoğlu alıyor, 35 saatlik çalışma süresini gerekçelendirerek savunuyor:

– **Arkadaşlarım,** diyor, **işyerlerimiz mutlaka korunmalıdır. Patronlar sendikamızın bu isteklerine kolay kolay evet demeyecektir. Biz işçileri çok soğuk günler bekliyor. Isınmak için grev savaşlarına hazır olalım...**

Köseoğlu, patronların son derece lüks baskılı bir broşürünü göstererek, bunların trenlere tramvaylara dek asıldığını, genişçe dağıtımının yapıldığını söylüyor:

– **Şu gördüğünüz istemlerimizi içeren IG-Metall'in broşürü ise Münster ve çevresinde yasak edildi. Işyerlerimizi ne pahasına olursa olsun korumak bizlerin birliğine ve mücadelesine bağlıdır. Işyerlerinde işçiler azaldıkça, işçi temsilciliği, sendikamız güçsüz düşmektedir. Sendikamız IG-Metall'i güçlendirmeliyiz. Grevleri şimdiden hazırlamalıyız,** diye sözünü bitiriyor.

Bu konuşmadan sonra işçiler dağılmaya başlıyor. O sırada Salih Güldiken:

– **Arkadaşlar, daha söz isteyen 13 ar-**

– **Daha söz isteyen var mı?** diye soruluyor, ve ilk sözü isteyen işçiye söz veriliyor. Adı Hasan Alagöz:

– **...Mecliste kabul edilen 10 bin 500 DM 'lık geri gönderme parasını istemiyoruz. Işyerlerimizin korunmasını istiyoruz. Patronlara inanmıyoruz çıkışlar olacaktır. Birliğimizi sağlamalıyız...**

Konuşması uzuyor biraz. Yinelemeler oluyor, işçilerden kalkıp gidenler olunca Salih Güldiken yine oturmalarını istiyor.

Sözü F/K Hallesinden Osman Dağ alıyor. Ufak ama somut bir sorun yakalamış:

– **Bizim hallede bir arkadaşın, doktor raporuna göre, normal ayakkabı değil, ayağına uygun özel ayakkabı giyinmesi gerek. Usta normal ayakkabı verdi, biz karşı çıktık.** "ister giyersiniz, ister çıkıp gidersiniz" **dedi. Nasıl der bunu?! Buradan haykırıyorum: Alacağım bu ayakkabıları sizden.**

Parmağını işveren temsilcilerine uzatarak öylesine bağırıyor ki, insan nerdeyse işverenle işçiler arasında asıl sorunun bu olduğuna inanıyor. Bu şiddetli karşı çıkışa işçiler coşkun alkışlarla karşılık veriyorlar ve gülüyorlar.

– **Bu sorunu ben çözeceğim,** diyor Salih Güldiken. Ondan sonra Cafer Pörüklü kürsüye geliyor. Onun derdi de daha başka:

– **Bu Işçi Temsilciler Kurulu** hiçbirşey yapmıyor. Toplu sözleşmelere gidilmeden bunlar geri çekilmeli, yerine yeni temsilciler seçilmelidir...

Verip-veriştiriyor. Sonunda Salih Güldiken:

– **Ben arkadaşımdan biraz da işverene karşı çıkmasını beklerdim,** deyip sözü Cevdet Keskin'e veriyor. Keskin tam Bektaşi havasında. O da ufak ama ilginç bir sorunu dile getiriyor:

– **Neuekempener caddesindeki işçi yurtlarında on yıldan beri pencere perdeleri değişmedi, sıcak su akmıyor. Işveren temsilcisiyle görüştük. Perdeler yıkanacak, sıcak su da akacak dedi. Aradan üç hafta geçti. Gene görüştüm, ihaleye verildi dediler. Perdeleri en ucuz kim yıkar, suları en ucuz kim sıcak akıtırsa ona vereceğiz. Eh Bekleyelim. Aradan 4 hafta geçti. Gene bir kıpırdama yok. Eğer Ikinci Boğaz köprüsü ihaleye verilseydi, çoktaaan inşaata başlanmıştı bile.**

Salih bu sorunun da üstüne gidileceğini dile getirerek, sözü A hallesinden **Ahmet Aras'a** veriyor:

– **Patron bizden kaliteli mal istiyor,** diyor Aras, **kaliteli mal için bant ve makinelerin insan gücünün kaldıracağı bir hızla yürümesi gerek. Örneğin Y hallesinde 2 yıl önce günde 167 araba çıkarılıyordu. Bugün işçiler azaldığı halde 260 araba üretiliyor...**

Ve ekonomik bunalımın nedenlerini silahlanmaya, plansız üretime bağlıyor. Işveren temsilcisinin **"Çıkışlar olmayacak"** sözünü yalanlıyor.

Mikrofona motor hallesinden **Yavuz Kuruoğlu** geliyor. Yavuz'u eskiden beri iyi tanırız. Bir elini beline koyup bir elini patron temsilcilerine uzata uzata uzun konuşmasına başlıyor. Birçok sorunu dile getiriyor. Üstü örtülü, o da işyeri Işçi Temsilciliği'ne çatıyor.

Bu arada **Hasan Kömür** konuşma yapmaktan vazgeçtiğini açıklıyor. Ardından R hallesinden **Vahap Işitmez** söz alıyor. Özetle hallenin havasız, kirli olduğunu dile getirdikten sonra:

– **...Yeni yapılan aluminyum fırınlarının çıkardığı yağlı dumanların önlenmesi gereklidir,** diyor. **Preslerin üzerinden çıkan yağlı dumanları, aspiratörler temizlemeğe yetmemektedir.**

Gerçekten de bu meretin kokusundan hallede insanın başı dönüyor, içi bulanıyor.

Sözü **Ibrahim Topalhasan** alıyor. CDU'nun, Alman Hıristiyan Birliği CDU'nun resmen desteklediği söylenen bu adam, IG-Metall'e çatıyor. Açıyor ağzını, yumuyor gözünü:

– **Biz 35 saat çalışma istemiyoruz. Biz 45 saat çalışmalıyız. Biz buraya para kazanmaya geldik. Çalışmalıyız ki, cebimiz para görsün...** diyor.

O arada herkesin **"Bu adamın paraya ne ihtiyacı var?"** diye merakla baktığını hissediyoruz. Çünkü, 2 yıl önce Hürriyet gazetesinde bir haber çıkmıştı: "**...Yugoslavya'da arabasıyla hızla giderken takla atan ve yaralanıp hastaneye kaldırılan Ibrahim Topaslan gözünü açar açmaz** "paralarım, paralarım" **diye inlemiş, 70 bin markın dolu olduğu bavulunu hemen kendisine göstererek:** "Merak etme paraların burdadır" **demişlerdi.**" diye yazıyordu. Işte o adam bu **Ibrahim Topaslan.**

önemli, çok değerli deneyler kazanmışlardı. En önemlisi çarkların kendi ellerinde olduğunu bilinçlerine kazımışlardı bir kez daha. Köln'de taşa toprağa, Henry Fora uğursuzunun adını taşıyan sokak levhasından, Ford fabrikasının uçsuz bucaksız "halle"lerine kadar her yere "Grev var!" diye yazmışlardı. Bu şanlı grevlerden aktardığımız iki resimden üsttekinde grev sırasında Ford fabrikasının in-cin top oynayan koca hallesi görülüyor. Yandaki resim ise Köln'de Henry Ford Sokağı'nin grev sırasındaki levhasının halini gösteriyor...

35 saate indirilmesi değil, emeklilik yaşının indirilmesidir.

Ilk bakışta, işin iç yüzünü bilmeyenler için ne kadar yapıcı ve doğru gibi geliyor. **"Fena fikir değil"** diyorsunuz, **"Emekli yaşı 65 den 60'a inerse, birçok insan emekli olur ve yeni işyerleri açılır. Ve 40 yıldan beri çalışanlar da bir parça soluk alır..."** Fakat daha sonra söz alan IG-Metall sendikası temsilcisi **Ümit Köseoğlu** bakalım" ne diyor:

– **Biz sendika olarak zaten otomobil ve demir çelik sanayii işkollarındaki patronlara 59 yaşında emekli olmayı kabul ettirmiş, ve toplu sözleşmelere geçirmişiz.**

Işverenin bu sahte, kafa karıştıran önerisinin içyüzü açığa çıkmış oluyor. Aslında patron böyle bir öneriyle, bir taşla iki kuş vurmak istiyor:

1. Kazanılmış bir hakkı, yani 59 yaşında bu işkolunda emekli olma hakkını daha da geri götürmek. Bu hakkı görmezden gelmek, ve işçilerin gözünden gizlemek.

2. 35 saatlik iş süresi önerisinin önüne bir seçenek olarak çıkarıp sendikanın isteğini reddetmek.

Tabii ki erken emekliliğe kimse karşı değil, sendikanın uzun yıllardan beri bu isteği vardır. Ancak erken emeklilik yapılan hesaplara göre 30 bin genç işçiye bile iş sağlamıyor.

Ford'da kısa çalışma

Ve Peter Schönemann sürdürüyor konuşmasını:

– **...Aralık ayında 1 hafta, Ocak 84'de bir hafta olmak üzere 2 haftalık kısa çalışma kararı var. Şubat ve Mart ayları için size garanti verebiliriz, bu ayları kurtardık. Kısa çalışma yapılmayacak. Sonraki aylar için garanti yok...**

1984 yılı Ford'da kısa çalışmalarla, işçilerin kazançlarının azalmasıyla geçeceğe benzemektedir. Ayrica sonradan öğreniyoruz

fabrikada uygulanacak her teknik gelişme için işçi temsilcileriyle birlikte karar almalıdır...

Bu istek aslında 1961 yılından beri sendikaların isteğidir. Toplu sözleşmelere girmiştir. Uygulanır da. Şöyle ki, işyerinden işçi **"atılmak gerektiğinde"** patronlar mutlaka işçi temsilcilerinin imzasını alırlar. Yeni makinelerin yerleştirilmesinde de sormak zorundadırlar. Teknik gelişmeye karşı olunamayacağına göre işçi temsilciliği onaylar. Ama patron bunu çeşitli ince manevralarla işçilerin aleyhine çevirmeyi becerir. Işçi temsilcilerini kendi suçuna ortak eder. Bu nedenle işçi temsilciliğinin önemi çok büyüktür. Altını çizelim, dernek çalışmalarından, öteki bir sıra eylemlerden çok daha önemlidir. Mart-Nisan aylarında işçi temsilciliği seçimleri vardır. Önümüzdeki yıllar koçbaşı gibi patronlarla kafa kafaya vuruşma yılları olacaktır. Eğer işyerlerinde işçi temsilciliklerini güçlendirmezsek, oralara kararlı sınıf savaşçıları seçemezsek işçi sınıfının çıkarlarını savunuyoruz diye övünmeyelim. Her türlü eylemin güç kazanması da işyerlerinde güç kazanmaya bağlıdır. Başka türlü çalışma, dövüşün kıyısında dolanıp alkış tutmaya ya da yuhalamaya benzer.

Ekinci'den sonra Köln-Niehl Ford işbaşlıyor. O sırada Salih Güldiken:

– **Arkadaşlar, daha söz isteyen 13 arkadaş var, lütfen oturun,** diyerek söz isteyenlerin isimlerini sayıyor:

ler. Perdeleri en ucuz kim yıkar, suları en ucuz kim sıcak akıtırsa ona vereceğiz. Eh dedik bunun burası patron, bizim gibi değil ya, bir fenik'i bile hesap etmek zorunda.

Çürük elmalar da var sepette elbet. Işte 35 saata karşı çıkan işçi temsilcisi (!) Ibrahim Toparslan, Tercüman aracılığıyla Turgut Özal'a mesaj yolluyor. Eh, Tercüman'dan ulak, Özal'dan umut olursa, Ibrahim Toparslan'dan da o kadar işçi temsilcisi oluyor...

dadır" **demişlerdi."** diye yazıyordu. Işte o adam bu **Ibrahim Topaslan.**

Daha başka işçi arkadaşlar da konuşuyor. Ama dikkati çeker diye not tutamadığımız için onların isimlerini unutuyoruz. Bağışlasınlar. Güzel şeyler dile getiriyorlar. Haklarını savunuyorlar. Ancak yazıyı iki işçinin sözleriyle bağlamak istiyruz: Şöyle diyor **Mustafa Narin:**

– **35 saatlik haftalık çalışma süresini istemeyenler, 2,5 milyon işsizin 1989'da 9 milyona ulaşacağını düşünmeyen patron uşaklarıdır.**

Ve **Cafer Kalay** şöyle vurguluyor.

– **Biz sendikamızın 35 saatlik çalışma süresi önerisinin gerçekleşmesi için, 6 ay para almamak kaydıyla olsa bile, grev yaparak destekleyeceğiz. Arkadaşlar greve hazır olalım!**

Sunduğumuz röportaj sadece Ford'un Köln işletmelerindeki bir işçi temsilciliği toplantısının izlenimlerini aktarıyor. Oysa bugünlerde pek çok işletmede işçi temsilciliği seçimleri var. Türkiyeli göçmen işçiler açısından işçi temsilciliği seçimleri yaşamsal önem taşıyor. Unutulmasın ki toplu işçi çıkarmaların daha da yoğunlaşacağı ve özellikle göçmen işçilere yöneleceği önümüzdeki günlerde, aylarda sendikal savaşımın en etkili sürdürülebileceği alanların başında işyeri işçi temsilciliğinde yer almak ya da buraya işçiden yana temsilcilerin seçilmesini sağlamak geliyor. Bu yüzden tüm işçilerin, işyerlerindeki işçi temsilciliği seçimlerine yakın ilgi göstermeleri, aday olmaları, işçi sınıfının çıkarlarını savunan adayları oylarıyla desteklemeleri, onların seçilmesi için militanca çalışmaları gerekiyor. Işveren uşaklarının, sarı sendikacıların, yabancı düşmanlarının, kaba milliyetçilerin işçi temsilciliğinde yeri yok. Onların seçilmemesi için de savaşmak gerek. Ford röportajı okuyucularımız için uyarıcı olsun. Unutulmasın ki örgütlü güç yenilmez ve sadece örgütlü güç yenilmez... Bunun kuşkusuz tüm işçilerce iyi bellenmesi gerek; ama yabancı işçilerce sadece bellenmesi değil, bilinçlere kazınması zorunlu. Çünkü onlar "yabancı işçi" yada "misafir işçi" diye ayrılıyorlar ve Alman işçi sınıfının bir parçası olduklarının bilincine varmaları engellenmek isteniyor.

On yıl önceki şanlı grevden bu yana Ford hep kaynayan kazan, kanayan bir yara olmakta devam etti. Bugün de öyle...

OKUYUCU POSTASI

Türkiye'yi düşünüyorum

Dışarda yagmur usul usul yağıyor. Ben oturmuş Türkiye'yi düşünüyorum. Içerdeki yurtseverleri, Barış Derneği yöneticilerine sekizer ve beşer yıllık mahkumiyet verilmesini... Ülkemizin yüz akları bu insanlar ne yapmışlar? Cinayet mi işlemişler, banka mı soymuşlar? Hayır. sadece **"Barış"** demişler. Şimdi hepsi de hücredeler.

TIP'li, TSIP'li, DISK'li, TKP'li, DEV-GENÇ'li, Türk-Kürt onbinlerce yurtsever en kötü koşullar altında zindandalar. Aklıma Aydın Engin'in yazısı geliyor. Batı Avrupa'daki Türkiyelilere, **"sorun"** diyordu, **"kendi kendinize. Ben bugün içerdeki bu insanlar için ne yaptım?"** Ben de soruyorum kendime. Çevremdeki hangi Türkiyeli'nin kafasını açmak için çaba gösterdim, ya da hangi ilerici gruplarla, derneklerle, insanlarla ortak hareketler için ilişkilerimi geliştirdim, neler okudum, hangi etkinliklere katıldım?

Dışarda yağmur hızını artırıyor. Kendimi dinliyorum. Biraz hüzünlü biraz da umutsuz muyum ne?

Yok hayır umutsuzluk bize göre değil.

Üç koca yıl... Cunta'nın zindanlarında hangi birimizin bir arkadaşı, bir yakını, bir akrabası ya da bir tanıdığı yok ki? Aydınlar, sanatçılar, işçiler, sağlık emekçileri, öğretmenler, gencecik öğrenciler, Kürt devrimcileri... Emekten, aydınlık, güzel yarınlardan yana onbinlerce insanımız sudan yargılamalarla üç koca yıldır cunta zindanlarındalar.

Onlar için yurt dışında yaşayan bizlere de düşen görevler var. Çünkü buradan yükselteceğimiz her ses yerine ulaşacaktır. Başta genel af olmak üzere, ulaştığımız her yeni insanla, örgütlü olarak, cuntaya karşı tüm güçlerin birlikteliğiyle yükselteceğimiz her sesin, katılacağımız her etkinliğin önemi çok yüksektir.

Zindanlardaki yurtseverlere yalnız olmadıklarını gösterelim. Tıpkı ozanın dediği gibi:

Çeneni avuçlarının içine alıp,
duvara dalıp
kalma!
Çeneni avuçlarının içine alma!
Kalk!
Pencereye gel!
Bak!
Dışarda gece
bir güney denizi gibi güzel,
çarpıyor pencerene dalgaları.
Gel!
Dinle havaları:
havalar seslerin yoludur,
havalar seslerle doludur;
toprağın, suyun, yıldızların
ve bizim seslerimizle...
Pencereye gel!
Havaları dinle bir:
Sesimiz yanındadır,
sesimiz seninledir...

Ali Kalan/Londra

Bir öneri

3.1.1984 tarihli burjuva basınının baş haberi üzerine işyerimizde bir tartışma başladı. **Tercüman** okuyan demokrat bir arkadaş, Rizeliye sordu: **"KIT'ler ne oluyor?"** Rizeli yanıtladı: **"Siz ananızın gözüsünüz, bir açık buldu-**

Neo-Nazilerin saldırısı

Şehrimizde Alman ve yabancı gençlerin yoğun olarak uğradıkları bir lokalde 24 Aralık günü saat 21 sıralarında demokrat bir Kürt genci, 5-6 kişilik bir Alman neo-nazi grup tarafından saldırıya uğrayarak, lokale girmesi engelleniyor.

Kürt yurttaşımız kendisine yapılan bu hakaretin etkisinde kalarak Türkiyelilerin oturduğu kimi yerlere gidip olayı anlatıyor ve yanına on kişilik bir Türkiyeli genç grubunu alarak tekrar aynı lokale geliyor. Gençler neo-nazileri yakalayıp, olay çıkarmak istiyorlar, ancak saldırıya uğrayan Kürt genci kavganın büyümesini engelliyor. Kendisi bana bizzat şunları anlattı: **"Bunlar milli değerleri çarpıtarak, halkların arasında kin ve düşmanlık yaratarak, milliyet-**

OKUYUCU ŞİIRLERINDEN SEÇMELER

Kederlisin

Kederlisin.
Gözünden usulca süzülen bir
damla yaş
sakin, kendinden emin
düşer nasırlı avuçlarına.
Avuçlarında hayat
bir dal karanfil,
avuçlarında bir ak güvercin
dünü bugüne taşıyıp
çoğaltarak teslim eder yarınlara

Kederlisin.
Avuçlarında bir damla gözyaşı.
Avuçlarında ne feryat ne figan
ne karanlık bir yas
ne umutsuzluğun bunalımı,
avuçlarında değişerek akan zaman.

Dallarda ağıtlanır acı bir rüzgar
hüzünle savrulur yapraklar,
müthiş devinimleriyle çatırdar
toprağın bağrında tohum
ve tezgahlarda ellerinden akıp
üründe somutlanır emek,
hayatın içinde ölüm ve doğum.

Kederlisin.
Avuçlarını sıkarsın hırsla
sımsıkı tutarsın avuçlarında yüreğini
avuçlarında dayanılmaz bir sızı,
-ne çaresizlik, ne yılgı-
avuçlarında pırıl pırıl direnç ve onur
avuçlarında bir tutam sevda,
avuçlarında gizli savaşların ateşi
zamanın mükemmele iten gücü
avuçlarında bir ustanın ölümsüzlüğü

Cengiz Doğu/Neuburg

Cigaramı yakarım

Cigaramı yakarım
her yanım duman olur.

Eve erken gidemem
çünkü işsiz kaldım ben

cigaramı yakarken
her yanım duman olur.

Yolculuk başlıyordu
her gün işe giderken
çantam hazırlanırdı
işe uğurlanırken,

nasıl oldu bilmedim
işsiz kaldım da birden

cigaramı yakarken
her yanım duman olur.

Bekler beni üç çocuk
babamız gelsin diye
götüremem onlara
ufacık bir hediye.

Cigaramı yakarım
her yanım duman olur.

Işıl Korkmaz/Wiesbaden

Yürekten özledim ben Reinheim'da, köyümü...

Kekliklerin sarayı yukarı bağın tepesini
Yavan ekmek yediren Karaova pınarının sesini
Karşıda bostan eken Elif bacının türküsünü
Taa yürekten özledim ben Reinheim'de,köyümü

Kayısının hamını, yerdeki olgununu
Arı balına nisbet sarı karamanın dudunu
Niğdenin elmasını, içindeki kurdunu
Taa yürekten özledim Reinheim'da, köyümü

Koca söğüdün dibinde temmuzdaki gölgeyi
Toprağa sereserpe uyuklamış bebeyi
Keserle taktuk diye kağnı yapan dedeyi
Taa yürekten özledim Reinheim'da, köyümü

Kanat açan leyleğin ağzında yem var
Öğlen vakti olunca yamaca gelir davar
Süt sağanlar içinde topacık bir gelin var
Taa yürekten özledim, Reinheim'da köyümü

Yeşile dalga vuran sarı Karaman bağları
Güz gelince çamura doyan yolları
Üzüm gibi gözlerle pekmez kokan elleri
Taa yürekten özledim Reinheim'da köyümü

Bak düğün var, düğün var, halay çekiyor kızlar
Karşı odayı yıktı akşamdan beri türküler, sazlar
Dur, yazma, yeter Yaşar! Yüreğim fena sızlar
Ben gerçekten çok özledim Reinheim'da,
köyümü...

Yaşar Yıldız Alkan/Reinheim

Türkiye halkının başı sağolsun

Duyduk ki İ. Bilen ölmüş. **Hür-**

Hasan Hüseyin'le dayanışma

Bizler Belçika'nın Charleroi kentinde oturan Türkiyeli işçileriz. Gazetemiz **Türkiye Postası**'nda ilerici yurtsever bir arkadaşımızın, ozan Hasan Hüseyin'in hastane masraflarını patron devleti ödemediği için bizler bulunduğumuz yerde hemen kolları sıvadık. Dünyanın neresinde olursak olalım kulağımız işçi sınıfının sesindedir, yerimiz her devrimcinin, yurtseverin yanındadır diyerek. Zaten çoğumuz işsiziz; çoğumuz borç aldık, kimimiz bir günlük, ya da bir haftalık harçlığımızı gönderdik. Şayet pat-

nuz mu öyle bir dalıyorsunuz ki... Bunlar neden yazmıyor biliyor musunuz, puştluğundan." Şöyle bitirdi sözlerini Rizeli: **"Ben sağcıyım ama, böyle namussuzlarla nikahlı değilim."**

Daha sonra sözü açan demokrat arkadaş konuyu genişletti ve onların anlayacağı şekilde devleti tarif etti. Ben de dilimin döndüğünce bugüne kadar KIT'lerin amacından şaşırtılmışlığından, sanayi kesiminde belirli ailelerin arpalığı durumuna gelmelerinden söz ettim. Döndürülen köprü satma numaralarına kanmayıp Mark'lara sahip olunması gerektiğini anlattım.

Şimdi önerim, gazetede KIT'ler konusunda çok yanlı, genişletilmiş bir yazı dizisinin çıkarılmasıdır.

Ali Gürsu/Stuttgart

Gerekli bir yanıt

Demokrat Türkiye gazetesindeki, İ. Bilen'in Hürriyet gazetesinde çıkan ölüm ilanı üzerine **Tercüman** gazetesinin kopardığı yaygara konusundaki yazıyı okudum. **Demokrat Türkiye** gazetesine hemen bir mektup yazmak geldi içimden. Ama sonra vazgeçtim. **Türkiye Postası**'nı sabırsızlıkla bekledim, bir eleştiri vardır diye. Yanılmamışım. **Türkiye Postası** gerçek bir demokratın verebileceği en iyi yanıtı vermiş.

N.Sayman/Strasbourg

kin ve düşmanlık yaratarak, milliyetçiliği büsbütün körüklüyorlar. Olay yerinde Türkiyelilerin de milliyetçilik yaptıklarını gördüm ve onun için kavganın önüne geçtim. Ancak bana yapılan saldırıyı Alman sendikalarına, demokratik kuruluşlara, demokrat kişilere aktarmak ve onların vasıtasıyla basına yansıtmak doğru olacaktır."

Adını açıklamayan bir okur/Schwäbisch-Gmünd

10 kilometrecik bile olsa...

Tarihte benzeri görülmemiş bir dava: Türkiye'de insanlar barışı savundukları için yargılanıyorlar. Sadece Türkiye halkının değil, bütün dünya halklarının yaşamasını istedikleri için mahkum ediliyorlar. Bence ülkemizde Avrupa'daki gibi barış zincirleri oluşturulsa, bu zincirler değil 100 kilometre, 10 kilometre bile olsa bunu yapanlar kurşuna dizilir, ya da ömür boyu hapse mahkûm edilirdi.

Bugün Avrupa'da milyonlarca insan alanlara dökülürken, Türkiye'de insanlar idamla yargılanıyor. 6 Kasım'da sözümona demokrasiye dönüldü, 14 Kasım'da ise insanlık mahkum edildi. Ancak 6 Kasım seçimlerinde halktan büyük bir şamar yiyen Cunta, Barış Derneği yöneticilerini mahkum ederek demokrasiye nasıl dönüldüğünü bir kez daha göstermiştir.

Adının açıklanmasını istemeyen bir okur/Strasbourg

riyet gazetesi böyle yazmış. Duyduk ki, işçiler, gençler, aydınlar I.Bilen'i tanıyan herkes acıya bürünmüş. Yas tutmuş.

I. Bilen'i şahsen görmedik. Resimlerinde, yazılarında tanıdık. Öğrendik ki, iyiden, doğrudan, güzelden yana bir insanmış. O, gerçek olarak yaşamış. İnsanca ve insanların mutluluğu için. Savaşmış, bizim gibi memleket hasretliğini çekerek. Öyleyse o ölmemiş.

Yas tutmaya gerek yok. Görevimiz, işimize devam etmektir. Saflarımızı sıklaştırmak, bilincimizi yükseltmek, kinimizi bilemektir.

Bir grup işçi ve genç/Wiesbaden

talik harçlığımızı gönderdik. Şayet patron devleti bizleri işsiz bırakmasaydı daha fazla gönderebilirdik. Topladığımız 3500 Belçika Frangını 2 Ocak tarihinde Kuzey Ren Westfalye Sanatçılar Derneği'ne posta ile gönderdik.

Dayanışmaya şu arkadaşlarımız katıldı:

Muzaffer:	500 BF
Sefa:	500 BF
Halil:	500 BF
Niyazi:	200 BF
Aşık:	200 BF
Kristof:	500 BF
Metin:	500 BF
Greco:	200 BF
Ibrahim:	1.900 BF
Aslan:	300 BF
Hasan:	100 BF
Sadık:	100 BF

Ibrahim ve Muzaffer/Charleroi

Belçika'da yürüyüşe çağrı

- **Permi haklarının, sosyal ödeneklerin, aile birleşmesi önüne çıkarılmak istenen engellerin kanunlaşmaması için,**
- **Irkçılığa ve yabancı düşmanlığına karşı düzenlenen yürüyüşe katıl !**
- **Yer:** Brüksel, Pl. Annessens (Sosyalist Sendika FGTB'-nin yakınında)
- **Tarih:** 22 Ocak 1984, Pazar
- **Saat:** 14.00

GÜLDÜŞÜN

YILIN HASTALIĞI

ANLI ŞANLI YAZARLARDAN...

...ALLI PULLU SEÇMELER

Adı karışmış filan değil, herif bal gibi katil yahu!

...Polonya'dan gelir bir adam, Vatikan'da yıllarca minder çürüterek Papa II. Jean Paul olur. Malatya'nın bir köyünden çıkar genç, **akıllara durgunluk veren ve insan yapısını aşan** bir alay vakadan sonra, bir gün Roma'da, o Jean Paul'ü ağır yaraladığı silahla yakalanır..... **Adı cinayetlere, suikastlara karışan bu adamın,** tarihimiz boyunca bizi İtalya-Vatikan ve papalarla en fazla içli dışlı kılan bir vasıta kılınmasına ne buyrulur? **(Ahmet Kabaklı,** 30 Aralık 1983, **Tercüman)**

Tadı mı vardı ki kaçmaya başlasın?

...Türkiye'de demokrasi denemeleri laçka olmak üzeredir. Demokrasiye her ara verilişinin ertesinde Türk Silahlı Kuvvetleri, bütün dünyayı şaşırtan ve başka hiç bir ülkede örneğine rastlanmayan şekilde kışlasına dönmekte ve sivil demokrasiye başlatmaktadır. **Fakat bilelim ki işin tadı da kaçmaya başlamıştır..... (Mehmet Barlas,** 1 Ocak, **Milliyet)**

Böyle ilerici liberalin böyle olur hürriyetleri

...Kararlar, Batılılaşmanın bir büyük adımıdır. Özal'ın muhafazakârlığında ille de çağdışı ve alaturka davranışlar bekleyenler, şimdi onun geniş ufkuna bakıp susakalmışlardır herhalde. **İlerici liberal kesim** için yüzakıdır bu. Milliyetçiliğin ve memleketçiliğin bir medeniyetçilik yanışındaki büyük hamlesidir..... Yüksek ekonomiden anlamayız. Ama size sokaktaki sade vatandaşın sesini aktaralım... **"Seyahat hürriyetime** kavuştum. Demek ki insanım", "Cebimdeki **yabancı sigarayı** korkmadan içebileceğim... Öyleyse devlete vergisini ödeyebilen, **ama hür, bağımsız** bir vatandaşım", "Evimdeki kaçak **videodan...** kaçak **içkiden,** faturasız **müzik setimden** misafirlerimle beraber rahatça istifade edebileceğim...." **(Rauf Tamer,** 1 Ocak, **Tercüman)**

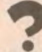
Bu da bir hesap işte: Milyarlık azınlık...

...Hepimiz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmanın kıymetini bilmeliyiz. Bizden ileri ve bizden daha gelişmiş ülkeler de var. Fakat dünya nüfusunun **mutlu azınlığı** diyebileceğimiz ilk **milyarın** arasında biz de bulunuyoruz... **(Mehmet Barlas,** 2 Ocak, **Milliyet)**

Tabii, teyzem de sakal bırakırsa dayım olabilir

...Türkiye'de Özal'ın ve dünya'da Reagan'ın, daha da genelde Amerika'nın karşıtları **karamsar bir hava** estirmektedirler. Onlara bakılırsa Özal Türk ekonomisini batıracak, Reagan ise dünyayı nükleer harbe itecektir. Bunların ikisi de büyük ölçüde abartmadır. Bu tehlikeler yok mudur? Vardır. Ama **Özal'ın ekonomik politikası ülkeyi sağlıklı bir iktisadi bünyeye kavuşturabilir** de ve Reagan'ın gözü karalığa varmayacak kararlılığı dünyada demokrasiler aleyhine değişen dengeyi tekrar eski haline getirebilir...

BİLMECE-BULMACA

Bulmaca

SOLDAN SAĞA
1. Teorik bilgisi ve ideolojik çizgisinin . sağlamlığı ile ünü ülkesinin sınırlarını aşan,

Hece Bulmacası

Alfabe sırasına koyarak sunduğumuz heceleri birer kez ama hepsini de kullanarak soruları yanıtlayınız. Ülkemizdeki ünlü gazetecilerin ad ve soyadlarından oluşan yanıtları aynı sıraya koyarak baş harflerini okursanız, gene bir gazetecinin, burjuva de-

sınırlarını aşan, uluslararası komünist harekette saygın bir yeri olan, Uruguay Komünist Partisi Birinci Sekreteri'nin adı ve soyadı, 2. Bayıltıcı etkisi olan bir gaz - Bayramdan bir gün öncesi, öngün - Firavunlar döneminde bir Mısır tanrısı - (Tersi) Yetersiz, çok olmayan, 3. Ama, lâkin - Dünyanın tek uydusu - Her şeyi kırıp döken, durmadan birşeylere çarpan, 4. Kişinin oturduğu, özellikle resmen oturduğu yer - Nazım Hikmet'in **"Kız Çocuğu"** şiirinde dilin müziksel etkisini artırmak için, **"kağıt"** sözcüğünü bilerek bozup kullandığı biçim, 5. Özellikle mimar ya da mühendislerin projelerinin çoğaltılmasında kullanılan düşük tirajlı baskılara uygun bir basım tekniği - Güreşte bir oyun, 6. **(Tersi)** Ayıklama, işe yaramazları yarayanlardan ayırma - Siyasal dedikodu türünün en iyi örneklerini vermiş, burjuva demokrat bir siyasal çizginin savunuculuğunda oldukça tutarlı olmuş bir kadın gazetecinin adı ve soyadı, 7. Gözün bölümlerinden - Köşeli olmayan, 8. Emekçilerin gelirleri için öyle denir - Dünya Bankası'nın başkanı olan ve son aylarda atom silahlarına karşı çıkması ile dikkati çeken Amerikalı politikacının adı soyadı (Soyadının başında bir de Mc var), 9. Bilginler, alimler **(eski dil)** - **(Tersi)** Kişisel - Müslümanların kutsal haç yerinin doğru yazılışı, 10. Müzikte notalardan ikincisi - Türkiye'de de en büyük idari birim - Atın ayağındaki irinli yara, 11. Gelenek, görenek - Elemek, yarış dışı bırakmak - Yılın bölümlerinden, 12. Vurdulu kırdılı bir Uzakdoğu sporu - Halk ağzında beden, yapı, gövde.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1. Nazım Hikmet'in yurtdışına çıkabilmesine dolaysız yardımcı olmuş, şimdilerde günlük gazetelerde köşe yazarlığı yapan demokrat bir gazetecinin adı ve soyadı, 2. Padişah çadırı - Bir olayın tüm ayrıntıları ile değil de özet olarak, anlamını verecek noktalarıyla aktarmak, 3. On metre - Beyaz, 4. **(Tersi)** Verimli bir toprak türü, özellikle orman toprağı - **(Tersi)** Valinin yönettiği idari birim - Anlam, 5. Sunturlu, fiyakalı selam - Rütbesiz asker, 6. **(Tersi)** Amerikalı astronot Armstrong'un ilk kez ayak bastığı uydu - Anadolu Ajansı'nın kısa yazılışı, 7. Geçen yıl ölen ve Fransız şiirinin yeri hala dolmayan büyük ustası, **"Elsa'nın Gözleri"**nin yazarı - Ege bölgesinde ilk çağların en önemli uygarlık ve ticaret merkezlerinden bir kent, 8. Matematik bilgisi **(eski dil)** - **(Tersi)** Yabancı, 9. Ingiliz şairi Rudyard Kipling'in **"eğer"** anlamına gelen ingilizce sözcükle başlayıp biten öğüt - şiirinin aynı sözcükten oluşan adı - Tarihte ilk kez kanunları bir düzene ve sisteme sokan yazılı hale getiren Mezopotamya'da bir kral - Kulağımızın duyduğu - Orduda donanımı sağlamakla görevli askeri bölüm, 11. **(Tersi)** Avrupa'da bir ülkenin başkenti - Masal yaratığı, 12. Iktidar - Eski dilde karanlık - Gelinlerin avucuna yakılır, 13. **(Tersi)** Orta Asya Türk boylarında hakan, kral - **(Tersi)** Türk lirasının yanlış ama yaygın kısa yazılışı - O işler ama öğünen el olur, 14. **(Tersi)** Gizlice düşmanlık güden, kötülük isteyen, 15. Karda yürüyen hünerliyse onu belli etmez - Budala, akılca ve zekaca durgun - **(Tersi)** Tanrının Ortadoğu'nun bir çok dilinde (Arapça, Ibranice, Farsça, Türkçe) ortak kullanılan adlarından biri **(doğru yazılışıyla)**, 16. Ispanyol sömürgeciliğinin yok ettiği, gelişkin bir uygarlık kurabilmiş bir Orta Amerika ulusu - Afrika'da safari turizmi ile önemli döviz gelirleri elde eden bir ülke.

GEÇEN SAYIDAKİ BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

SOLDAN SAĞA: 1. Reşat Fuat Baraner, 2. Esatir - Reis - Yama, 3. Kamikaze - Pamir, 4. Arik - Kanake - Ara, 5. Berat - Pasok - Iz, 6. Et - Lapa - Emsal - Pi, 7. Hilat - Izahat, 8. Da - Ataman - Ahali, 9. Maraba - Iade - Ab, 10. Milat - Tez - Ima, 11. Makineli tüfek - Ur, 12. Aramis - Zi - Avrat.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1. Rekabet - Ma, 2. Esaret - Damar, 3. Şamir - Harika, 4. Atikali - Alim, 5. Tik - Talabani, 6. Frak - Patates, 7. Zapata, 8. Arena - Matiz, 9. Te - Asena - Eti, 10. Birkom - Nizü, 11. As - Eksi - Fa, 12. Azad - Ev, 13. Aya - Ilahe - Kr. 14. Nazar - Ha, 15. Emir - Palamut, 16. Rara - Itibar.

...okursanız, gene bir gazetecinin, burjuva demokrat bir siyasal çizginin savunuculuğunu başarı ile üstlenen ve 1979 yılında faşisi katillerden MIT'e ve büyük olasılıkla CIA'ya kadar uzanan bir komplo sonucu vurularak öldürülmüş ünlü bir gazete yönetmeni ve başyazarın adı ve soyadı çıkacaktır.

AK - AL - AY - BÜ - CE - ÇAM ÇE - ÇÖ - ÇUK - DIN - DUR - E E - E - GEÇ - GÜL - HA - HAN IL - IL - IL - IS - LA - LAT - LENT MA - MAL - Mİ - MİN - Ö - PO - SAL SEN - SEL - SOY - SUN - ŞAN - ŞEN TAN - TİN - VİT - ZER

1– **Politika** gazetesinin yazı işleri yönetmeni. Tutuklu bulunduğu TKP davasından geçtiğimiz günlerde tahliye oldu. Ancak çarptırıldığı onlarca yıllık cezalardan dolayı halen cezaevinde bulunuyor.

2– Mesleğe **Ulus** gazetesinde başladı. Daha sonra politikaya atıldı ve başbakanlığa kadar yükseldi. Ancak başbakanlığında gazeteciliği kadar başarılı olamadı.

3– **Milliyet**'te yayınladığı dizi röportajları ile gazeteci olarak da ilgi ve başarı kazandı. **Demokrat** gazetesini kurdu ve yönetti. Halen yurtdışında ve **Demokrat Türkiye** gazetesini yönetiyor.

4– Ülkemizin en sevilen ve daha önemlisi ilerici-yurtsever çizgisini hiç sapmadan sürdüren saygın köşe yazarlarından biri. **Cumhuriyet** gazetesinde yazıyor

5– Daha çok araştırma-derleme türü dizi yazılarıyla ünlü bir gazeteci.

6– Daha çok roman yazarı olarak ünlü **(Mahmudo ile Hazel, Dilan).** Halen yurtdışında bulunuyor ve **Demokrat Türkiye** gazetesinde yazılar yayınlıyor. **(Sadece soyadı)**

7– Devlet Planlama Örgütü'nde uzmanken Turgut Özal tarafından görevden alındı. Ama gazeteci olarak ününü de Özal üstüne yaptığı araştırmalar ve dizi yazılarla elde etti.

8– **Cumhuriyet** gazetesinde yayınladığı dizi röportajları ile gazete diline şiir sıcaklığını ve sanatçı duyarlığını getirdi. Aynı gazetenin düzeltme servisinde çalışıyor ve kuşkusuz şairliği gazeteciliğinin çok önünde.

9– Köşe yazarları arasında ülkemizin en ünlü kalemi. Bir dönem **Akşam** gazetesindeki yazılarıyla sosyalizmin geniş kitlelerce benimsenip sevilmesinde çok büyük ağırlık taşıdı.

10– **Milliyet** gazetesinde başladığı çizerlik serüvenine şimdi **Cumhuriyet**'te devam ediyor ve gerek siyasal karikatürleri gerekse **"hayvanlar"** dizisi ile ülkenin en iyi çizerleri arasında yer alıyor.

yada demokrasiler aleyhine değişen dengeyi tekrar eski haline getirebilir... **(Metin Toker,** 2 Ocak, **Milliyet)**

Valla ciddiyeti şüpheli biri var ama...

...Bazıları Özal'a sadece **"sağ"**dan geldiği için ve sırf şan olsun, "solculuk" olsun diye çatıyorlar. Becerecek zekaları bile olmadığı halde alay-malay etmeye heveslenenler de var. **Yani kararlar ciddi de olsa ortamın ciddiyeti şüphelidir... (Ahmet Kabaklı,** 4 Ocak, **Tercüman)**

Ne yani, solcuyuz diye Karadenizin mayalanmasına alkış mı tutacağız?

...Tarlaya ekilen tohumlar ve **Karadeniz'in mayalanması gibi bir olay var orta yerde.** Sonucu, müsbet ve uzun vadede alınacak ve maya tutarsa işte o zaman yatırımlar başlayacak, mesken inşaatları fışkıracak, işsizlik kalkacak ve ekonomi rayına oturacak. Bunu kim istemez, **buna kim sevinmez?** Hemen söyleyelim: Cebinde Türk pasaportu ve nüfus cüzdanı olduğu halde aşırı sol kafada bulunanlar ve serbest piyasa, hür teşebbüs fikrine karşı olanlar buna karşı çıkar... Beğenmezler... **(Abdullah Uraz,** 4 Ocak, **Son Havadis)**

Aman dikkat, bol bol tiksinir ve ağır hicveder haaa!..

...Oluş meselesi: Yaman jestleri, olmayacak işten iş çıkarmayı, tafrayı, fiyakayı ve çıkar sağlamayı hiç mi hiç beceremem... Bu huyum belki hiç de gereği olmayan çıkarları, gündelik şöhret ve gurur tatminlerini sağlamaz ama beni kuvvetli kılar. O beğenmediğim, "yapamadığım" şeyleri yapanlarla rahat rahat alay ederim, **bol bol tiksinirim onlardan.** Sırası gelince de sözümü esirgemem: **Haklı ve ağır hicvederim... (Ahmet Kabaklı,** 5 Ocak, **Tercüman)**

Sistemin başarısı için bir miktar da faşizm gerekmiyor mu acaba?

Özal'ın da belirttiği ve Şili ile Brezilya örneklerinde de görüldüğü gibi **sistemin başarısının bir diğer önemli şartı,** döviz girdilerinin artırılmasıdır..... Brezilya'da monetarist politika hem ihracat artışı, hem yabancı sermaye yatırımları ile **Türkiye'dekinden daha büyük başarı sağlamış** ve... **(Yankı Dergisi,** 31 Aralık 1983)

"İş güvencemiz yok, 20 bin Mark çok"

Bedelli askerliği protestolar kampanya haline dönüştü

Son günlerde hızla genişlemeye başlayan 20 bin Marklık bedelli askerlik uygulamasını protesto hareketleri Federal Almanya'daki Türkiyeli gençler tarafından geniş bir kampanya haline dönüştürüldü. **"20 bin Mark çok, iş güvencesi yok !"** belgisi altında yürüyen protesto toplantılarında gençler **"Bedelli Askerlik Komiteleri"** kurmaya başladılar.

BERGKAMEN'de 17 Aralık tarihinde askerlik çağındaki Türkiyeli gençler bir toplantı yaparak, 20 bin Mark olan askerlik bedelinin 5 bin Marka indirilmesini istediler. 70'in üzerinde Türkiyeli gencin katıldığı ve "20 bin Mark çok, iş güvencemiz yok !" belgisi altında yapılan toplantıda, daha geniş gençlik kesimini sorun etrafında toplamak ve kampanyayı yoğunlaştırmak amacıyla 7 kişilik bir komite oluşturuldu.

HAMBURG'da 8 Ocak tarihinde askerlik bedeliyle ilgili olarak, askerlik çağındaki Türkiyeli gençler bir toplantı düzenlediler. Toplantı dolayısıyla yapılan çağrıda, 20 bin Mark olan askerlik bedelinin indirilmesi ve iş güvencesinin sağlanması istendi.

WIESBADEN'de askerlik çağındaki Türkiyeli gençler 28 Ocak tarihinde bir toplantı düzenleme kararı aldılar. Wiesbaden Askerlik Çağındaki Gençler Komitesi, konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada, toplantının Adlerstr. 19-23 numaradaki Bürgerzentrum'da yapılacağını belirtti.

MÜNIH'te 25 Aralık Salı günü BMW fabrikasında çalışan gençler **"İş güvencemiz yok, 20 bin Mark çok"** belgisi altında bir toplantı düzenlediler. 60 gencin katıldığı toplantıda yaşam koşullarına uymayan 20 bin Marklık askerlik bedelinin düşürülmesi istendi. Toplantı sonunda sekiz kişiden oluşan bir komite kuruldu ve komitenin tüm gençlere bu konuda çağrı yapması karara bağlandı.

Bilen ve Hayrullahoğlu'nu anma

İKD Başkanı Beria Onger Federal Almanya'da toplantılara katıldı

Retid Kadınlar Kolu'nun davetlisi olarak Federal Almanya'ya gelen İKD Genel Başkanı Beria Onger, Recklinghausen ve Gelsenkirchen'de mahalle ve derneklerde düzenlenen toplantılarda Türkiye'deki son gelişmeler ve kadın hareketi konularında bilgi verdi.

Türkiye'de bugün binlerce kadının şu veya bu biçimde İKD geleneğini sürdürdüğünü belirten **Onger**, onların 6 Kasım se-

Metris Cezaevi'ne her ay 400 Mark

Gelsenkirchen'de **Yabancı Düşmanlığına ve Neo-Nazizme Karsı Girişim Komitesi** ile **Barış Plenumu** biraraya gelerek, Türkiye Barış Derneği yöneticileriyle dayanışmanın yükseltilmesini istediler. 35 örgütü temsil eden bu iki kuruluş, Gelsenkirchen'de oturan tüm eyalet ve Bonn milletvekillerine, papaz, din adamı, işçi temsilcileri, politikacı ve bakanlara birer mektup göndererek Cunta'nın baskıları konularında bilgilendirme yaptılar.

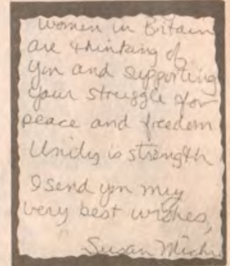
Öte yandan, bu iki kuruluş FIDEF örgütleriyle birlikte, politik tutuklu-

Cezaevlerindeki kadın tutuklulara yüzlerce kart postalandı

Türkiye'deki kadın tutuklulara selâm!

Ingiltere'de kurulmuş olan **Türkiye'de Kadın Hakları İçin Dayanışma Komitesi** (TKHDK)'nin 8 Kasım'da yaptığı toplantısında almış olduğu karar çerçevesinde yeni yılda Türkiye'deki kadın tutuklulara yılbaşı kartları gönderme kampanyası düzenledi. Istanbul'da Metris, Ankara'da Mamak, Diyarbakır ve Antakya cezaevlerindeki kadın tutuklulara yüzlerce kart postalandı.

Kart kampanyasına Ingiltere'de çeşitli sendikaların kadın kolları, IKD'nin kardeş örgütü olan **Britanya Ulusal Kadınlar Birliği** (NAW), çeşitli barış örgütleri, Greenham Common hava üssünde aylardır roketleri protesto eylemi yürüten kadınlar, Ingiltere ve Iskoçya düzeyinde Işçi Partisi ve Komünist Partisi'nin kadın kolları aktif olarak katıldılar.

Bir kart örneği: Britanya'da binlerce kadın sizi düşünüyor, barış ve özgürlük mücadelenizi destekliyor. Gücümüz birliğimizdedir. Size en iyi dileklerimi gönderiyorum. Susan Michie

toplantıları

28 Aralık Cuma akşamı Paris'teki Maison des Syndicats salonunda TKP Genel Başkanı İ. Bilen ve 1982'de işkencede öldürülen TKP MK üyesi Mustafa Hayrullahoğlu'nu anma gecesine 600 kişi katıldı. Ali Söylemezoğlu, Yücel Çubukçu ve Aynur Hayrullahoğlu'nun birer konuşma yaptığı gecenin kültür bölümünde, Sümeyra Çakır, Kürt ozan Heval'in yanısıra FTIB Korosu ve halk oyunları ekibi katıldı.

•

Avustralya Sosyalist Partisi 16 Kasım'da yaptığı bir toplantıyla İ. Bilen'i andı. ASP Merkez Komitesi Sekreteri Alan Miller'in açış konuşmasıyla başlayan toplantıda, ASP MK üyesi Hannah Middleton İ. Bilen'in yaşamını anlatarak **"Dünya komünist hareketi en yiğit evlatlarından birini kaybetti. Onun 81 yıllık onurlu yaşamı ve devrimci mücadelesi bizlere örnek olmalıdır"** dedi.

Hamburg'da Alman-Yabancılar Dayanışma Derneği toplantısı

Alman-Yabancılar Dayanışma Derneği (Deutsch-ausländischer Solidaritätsverein), Hamburg'da 22 Ocak 1984 tarihinde Türkiyeli işçilere yönelik bir toplantı düzenleyecek. **Cihan Arın**, IG-Metall Hamburg yabancılar bölüm başkanı **Bozkurt Sönmez** ve GEW'den **Süreyya Turgut**'un konuşmacı olarak katılacakları toplantıda, Federal Almanya Hükümeti'nin uyguladığı **yabancılar dışarı"** politikası tartışılacak.

Toplantı bir taraftan Türkiyeli kamuoyunu bu konuda bilgilendirmeyi, diğer yandan da yabancı işçilerin temel hakları doğrultusunda kalıcı bir perspektifin oluşmasına katkıda bulunmayı amaçlıyor.

Toplantının gündeminde yabancı işçilerin Federal Almanya'da kalıcı mı, yoksa geçici (misafir) işçiler mi oldukları sorunu ile, geriye dönüşü teşvik konusu da yer alıyor.

nü belirten **Onger**, onların 6 Kasım seçimleri öncesinde ev ev dolaşarak insanlara geçersiz oy vermeleri gerektiğini anlatmaya çalıştıklarını, her tehlikeyi göze alarak işyerlerine bildiri taşıdıklarını anlattı. **Onger**, geçtiğimiz yıllarda faşist kurşunlarla oğlunu yitiren bir ananın yazdığı mektuptan **"Bize olan güveninizi yitirmeyin, moralinizi yüksek tutun, siz oradaki çalışmalarınızı hızlandırmaya bakın!"** satırlarını okuduğunda tüm salon coşku ile dolmuştu.

Konuşmasını, 1983 yılında **barış** savaşımının son derece umut verici gelişmelerini vurgulayarak sürdüren **B. Onger "İngiltere'ye yerleştirilen füzelere karşı direnişe geçen kadınlar bizim de desteklediğimiz şu çağrıyı yükselttiler: Erkekler yüzyıllar boyu herşeylerini bırakarak savaşa gittiler. Biz kadınlar da herşeyimizi terkedip, barışa gitmeliyiz..."** dedi.

örgütleriyle birlikte, politik tutuklularla maddi dayanışma örgütlediler ve her ay Metris Cezaevine 400 mark göndermeye başladılar. Ayrıca, yılbaşı dolayısıyla politik tutuklara **"Barış Kartları"** gönderilerek yeni yılları kutlandı.

Mainz'da "Türkiye ve Adalet" Gecesi

Federal Almanya'nın Mainz kentinde Uluslararası Af Örgütü (AI) 17 Aralık tarihinde **"Türkiye ve Adalet"** adlı bir gece düzenledi. 150 dolayında Alman ve Türkiyelinin katıldığı toplantıda Avukat Şerafettin Kaya ve Af Örgütü Temsilcisi Amke Dieter birer konuşma yaparak Cunta mahkemelerinin işleyişi hakkında bilgi verdiler.

Celalettin Kesim anıldı

5 Ocak 1984 Perşembe günü, faşist ve gericiler tarafından katledilen barış ve özgürlük savaşçısı Celalettin Kesim, genel sekreteri olduğu Türk Merkezi'nin düzenlediği bir törenle Batı Berlin'de anıldı. Türk Merkezi önünden, katledildiği yer olan Kottbusser Tor'a yapılan sessiz yürüyüşe, aralarında Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi (SEW) Başkanı Horst Schmitt olmak üzere yüzlerce Alman ve Türkiyeli ilerici, demokrat katıldı. Ayrıca, Celalettin Kesim, Federal Almanya'nın birçok kentinde FIDEF örgütlerinin düzenledikleri törenlerle anıldı.

Batı Berlin'deki sessiz yürüyüşün bitiminde Türk Merkezi yönetim kurulundan A. Uçta ve Celalettin'in yakın arkadaşı B.Bieneck, daha sonra Türk Merkezi'nde yapılan toplantıda ise Türk Merkezi Başkanı Süleyman Üstün, **İnsan Hakları Birliği**'nden Avukat V.Arendt-Rojahn ve Celalettin Kesim'in eşi Sevim Kesim birer konuşma yaptılar. Toplantıya, tiyatro sanatçısı Ilse Scheer politik şarkıları, İranlıların korosu **Nuşin** ve Batı Berlin İşçi Korosu ise işçi marşları ve halk türküleri ile güç kattılar.

CÜNEYT BAŞBUĞ **Nokta**

Türkiye onu sevenlerindir

Gücünü yitirmeden sürüp giden savaşa, Osmanlı devletinin içinde bulunduğu zor koşullara karşın miladi takvimle 1917'yi 1918'e bağlayan yılbaşı olağanüstü şenlikli olarak geçmiştir İstanbul'da. Özellikle bugün Beyoğlu olarak adlandırılan Pera'da odaklanan şenlikli durumun nedenini her köşe başında rastlanılan prensler, prensesler oluşturuyordu. Osmanlı'yı iliklerine dek saran yozlaşmaya, cephelerden gelen neşesiz haberlere lakayd Pera'yı adeta istila eden prens ve prensesler birazcık ülkelerinden ayrılmak zorunda kalmanın burukluğunu taşısalar da alışagelmiş yaşantılarını 1918 yılbaşında da sürdürmekten geri kalmıyorlardı.

Rusya'da Bolşeviklerin iktidara el koymalarından sonra taşınır tüm varlıklarını kaparak soluğu İstanbul ve Avrupa'nın diğer başkentlerinde alan bu **"politik mülteci"**lerin, göçmen yaşamlarının ilk günlerinde alıştıkları **"saray yaşamlarını"** sürdürmeye çalışırken bilmedikleri bir gerçek vardı. Artık ülkelerine bir daha hiç bir zaman dönemeyecek oldukları. İstanbul'da saygıdeğer bir kabul bulmuş Rusya saraylarının artıkları **"ayakların baş olmasının"** neden olduğu şoku üzerlerinden atamamış, kendilerini bekleyen geleceği düşünmüyor, düşünmek bile istemiyordu.

Oysa Ekim Devrimi'nden kaçan politik mültecileri bekleyen son öylesine uzak değildi. İstanbul, kısa bir zaman sonra laterna çalarak dilenen, lokantalarda bulaşıkçılık yapan prenslere, prenseslere tanık oldu. Bir aristokrat olarak geçirdikleri son yılbaşı eğlencelerinde giydikleri kostümleri paketleyip bir-iki günlük yiyecek parası karşılığı satışa çıkarttılar. Çoğu, günlerin karmaşası içinde yitip gitti, ne simaları ne adları hatırlanır oldu. Tarih bir kez daha kazandı ve gelişimine aykırı olanları öğüttü.

Çarlık artıkları Avrupa toprağının gördüğü ne ilk ne de son mültecilerdi. Örneğin onları saraylarından eden Bolşevikler de uzun yıllar politik mülteci yaşantısı sürdürmüş, adımlarını ülkeden dışarı atmak zorunda kaldıkları ilk günden itibaren dönmeyi düşündükleri ülkelerine utkan dönmüşlerdi. Kazanan tarihi yapmışlar, onun sayfalarında büyümüşlerdi.

1917'lerden değişik bir zaman diliminde olunmasına karşın, o günlerle benzerliklerin yaşandığı günümüzde de tarih karşısında farklı yazgılara sahip politik mülteci yaşantılarına tanık olunuyor. Rus prenslerinin yazgılarını asla kıramayacak olanlar, ülkesini ABD'ye peşkeş çeken Vietnam hükümet görevlileri, Somoza'lar, dini ayinden dini ayine haç çıkartmanın dışında artık doğduğu topraklarla ilişkisi olmayanlar çoktan yitip gitmeye başladı. 12 Eylül 1980'de generaller çetesinin ülkeye zorbalıkla el koymasından sonra Türkiye'yi terketmek zorunda kalmış olan Türkiyeli politik mülteciler ise yitip gitmeyecek olanlar. Asla yitip gitmemeleri gerekenler.

Dili yabancı, geleneği yabancı, aşı, kışı, havası suyu yabancı bu topraklarda yaşamanın zorlukları kuşkusuz ortada. Oysa yaşamanın ötesinde dimdik ayakta kalarak ülkeye dönmek için savaşım vermek gerekiyor.

Öylesine zor değil ayakta kalmak. Başarı, 1917 sonrası İstanbul'u dolduran prenslerin yapmayıp, Bolşeviklerin ise asla vazgeçmeden sürdürdüklerini yapmakla başlıyor. **"Memleketi sevmek ve asla unutmamak".**

Bolşevikler Rusya'yı sevdiler. Çar ve uşaklarından çok daha fazla ve Rusya tüm Rusya'da yaşayanlarınmış gibi sevdiler. Politik göçmenlikten utkuyla dönen onlar oldu.

Türkiye de onu seven ve onu unutmayacak olanların olacaktır.